

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania „Perły Beskidu Sądeckiego” na lata 2014-2020

objęta Programem Rozwoju
Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020

Gminy:

Krynica-Zdrój, Łabowa, Muszyna, Nawojowa, Piwniczna Zdrój, Rytro.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”. Instytucja Zarządzająca PROW 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Zadanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach działania 19 Wsparcie dla Rozwoju Lokalnego w ramach inicjatywy Leader, poddziałanie 19.1 Wsparcie przygotowawcze Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Grudzień 2015

Aktualizacja: czerwiec 2016, październik 2016, kwiecień 2017, grudzień 2017, kwiecień 2018, lipiec 2018, lipiec 2019, styczeń 2021, czerwiec 2021, sierpień 2021 (dodatkowe środki), grudzień 2022r.

SPIS TREŚCI

1	CHARAKTERYSTYKA LGD	3
2	PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR	8
3	DIAGNOZA - OPIS OBSZARU I LUDNOŚCI	14
4	ANALIZA SWOT	26
5	CELE I WSKAŹNIKI	29
6	SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI	46
7	PLAN DZIAŁANIA	53
8	BUDŻET LSR	53
9	PLAN KOMUNIKACJI	55
10	ZINTEGROWANIE	56
11	MONITORING I EWALUACJA	60
12	OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	61
13	BIBLIOGRAFIA	61
14	ZAŁĄCZNIKI DO LSR	61

1 CHARAKTERYSTYKA LGD

1.1 NAZWA LGD

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „PERŁY BESKIDU SADECKIEGO” zostało zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym postanowieniem Sądu Rejonowego dla Krakowa Śródmieścia Wydział XII, jako stowarzyszenie „specjalne” posiadające osobowość prawną, na podst. przepisów ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. U. z 2013 r., poz. 173 j.t.) i zostało utrzymane w ustawie o rozwoju lokalnym.

1.2 ZWIĘZŁY OPIS OBSZARU

Terenem działania LGD Perły Beskidu Sądeckiego jest obszar Rzeczypospolitej Polskiej, a w szczególności obszar 6 gmin: Krynica-Zdrój, Łabowa, Muszyna, Nawojowa, Piwniczna Zdrój oraz Rytko. Gminy te leżą w powiecie nowosądeckim, w południowo - wschodniej części województwa małopolskiego.

Obszar LGD obejmuje powierzchnię 623 km², co stanowi 40% powiatu nowosądeckiego oraz 4% województwa małopolskiego. Teren LGD zamieszkuje **57381** mieszkańców (na dzień 31 XII 2013 r.), co stanowi 27% ludności całego powiatu i 2% województwa. **Liczba mieszkańców obszaru jest większa, niż średnia liczba mieszkańców objętych LSR/LSROR w latach 2007 w województwie małopolskim (49 304 osób). Do obszaru należy pięćdziesiąt sołectw.**

Najludniejszą i największą gminą jest Krynica-Zdrój, gdzie żyje 30% mieszkańców LGD (16991) na obszarze 145 km², a najmniejszą jest gmina Rytko, gdzie żyje ok. 7% mieszkańców (3842) na obszarze 42 km².

Dochód podatkowy obliczony jako średni dla gmin obszaru wynosi w przeliczeniu na 1 mieszkańca 849,45zł i jest niższy od średniej w województwie małopolskim, która wnosi 912,43 zł.

Tabela 1. Zestawienie podstawowych charakterystyk dla Małopolski, powiatu nowosądeckiego oraz gmin wchodzących w skład LGD „Perły Beskidu Sądeckiego” – stan na 2013 r.

Nazwa Gminy/JST	Liczba mieszkańców – 31 XII 2013	Powierzchnia [km ²]	Gęstość zaludnienia [os/km ²]	Dochód podatkowy na mieszkańca [zł]
MAŁOPOLSKIE	3360581	15183	222	912,43
P. NOWOSĄDECKI	211045	15183	137	-
Krynica-Zdrój	16991	145	116	1 392,73
Łabowa	5763	119	49	616,41
Muszyna	11730	141	83	1 129,44
Nawojowa	8372	50	168	649,41
Piwniczna Zdrój	10683	126	84	710,19
Rytko	3842	42	92	598,49
OBSZAR LGD	Razem: 57381	Razem: 623	Średnia: 99	Średnia: 849,45

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Wśród najważniejszych cech specyficznych dla obszaru można wymienić: uwarunkowania geograficzne (położenie w centralnej części Beskidu Sądeckiego), unikalne na skalę międzynarodową walory przyrodnicze, warunki klimatyczne sprzyjające uprawianiu sportów zimowych i turystyki, liczne zasoby wód mineralnych oraz właściwości zdrowotne klimatu (działalność sanatoryjna), bogata historia obszaru wraz z zabytkami kultury materialnej i niematerialnej, tradycje pszczelarskie, kultura pasterska, grupy etniczne i oryginalny folklor. Istnieje tu także silna tradycja organizowania jarmarków, targów i odpustów.

Rysunek 1 MAPA OBSZARU

Gminy tworzące LGD Perły Beskidu Sądeckiego przylegają do siebie w taki sposób, że obszar LGD znajduje się w jednym obrysie. Stanowią także dobrze zintegrowany obszar komunikacyjny.

Spójność przestrzenna rozumiana w kontekście geograficznym jest zachowana.

1.3 OPIS PROCESU TWORZENIA PARTNERSTWA

Inicjatywa zawiązania partnerstwa powstała na początku 2005 r. w ramach Leader+. Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Perły Beskidu Sądeckiego” zostało zarejestrowane w KRS 14 kwietnia 2006 r. pod numerem 0000255167. Na liście członków-założycieli stowarzyszenia znalazły się gminy i społeczność gmin Piwniczna Zdrój, Rytro, Nawojowa i Łabowa. W latach 2006-2008 za pozyskane środki unijne realizowano projekty m.in. w ramach programu LEADER+. Dostosowując Stowarzyszenie do wymogów kolejnego okresu programowania rozszerzono LGD o gminę Muszyna (18 października 2008 r.). Zgodnie z wymogami partnerstwo tworzyły trzy sektory: gospodarczy, publiczny i społeczny. Prowadząc szerokie konsultacje z mieszkańcami LGD przygotowała Lokalną Strategię Rozwoju na lata 2007 – 2013, z budżetem 5 674 616,00 zł. Znaczącym dla LGD wydarzeniem było przystąpienie - w 2011 roku do Stowarzyszenia „Perły Beskidu Sądeckiego” gminy miejsko - wiejskiej Krynicy-Zdrój, przez co budżet LGD zwiększył się do kwoty 8 200 384,00 zł. Spójność terytorialna stała się także „komunikacyjną”. Dzięki środkom z osi 4Leader z PROW na obszarze LGD w latach 2009 - 2014 roku LGD zrealizowano 80 projektów, w tym ponad 80 % projektów infrastrukturalnych. Odbyło się 30 szkoleń, warsztatów, konferencji i imprez promocyjnych, w których uczestniczyło łącznie ponad 3000 osób. Wykonano materiały promocyjne i inne produkty promujące dziedzictwo regionu. W całym okresie Stowarzyszenie prowadziło działania aktywizujące społeczność lokalną i promocję obszaru. Zrealizowano także trzy projekty współpracy zarówno z krajowymi, jak i zagranicznymi LGD.¹Zamykając okres 2009-2014 LGD „Perły Beskidu Sądeckiego” przygotowywała się równocześnie do nowej perspektywy, a każde spotkanie było okazją nie tylko do promocji podejścia Leader i dobrych praktyk, ale i informowania o możliwościach dalszego rozwijania obszaru w ramach PROW 2014-2020. Stowarzyszenie wielokrotnie aplikowało o środki z innych funduszy, między innymi z POKL i Visegrad Fund. Główne założenia projektów dotyczyły inwestycji w kapitał ludzki i zwiększenie aktywności mieszkańców.

1.4 OPIS STRUKTURY LGD

1.4.1 Struktura LGD

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Perły Beskidu Sądeckiego” jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem osób fizycznych i osób prawnych, w tym jednostek samorządu terytorialnego, będących przedstawicielami władz publicznych, lokalnych partnerów społecznych i gospodarczych oraz mieszkańców, działającym nie zarobkowo na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, obejmującym swym obszarem gminy Krynica-Zdrój, Łabowa, Nawojowa, Muszyna, Piwniczna Zdrój i Rytro. Stowarzyszenie uwzględnia ochronę oraz promocję środowiska naturalnego, krajobrazu i zasobów historyczno-kulturowych, rozwój turystyki oraz popularyzację produktów lokalnych i rozwój produkcji rolnej, bezpieczeństwa, edukacji, transportu, infrastruktury lokalnej oraz innych działań związanych z rozwojem lokalnych społeczności.

Lokalna Grupa Działania „Perły Beskidu Sądeckiego” liczy obecnie 63 członków. Wśród nich znajdują się gminy reprezentowane przez wójtów lub osoby upoważnione na podstawie uchwał Rad Gmin i Miast. Sektor publiczny to także ośrodki kultury. Sektor społeczny reprezentują stowarzyszenia, ochotnicze straże pożarne i kluby sportowe. To najprężniej działające organizacje z

¹Więcej: Lokalna Strategia Rozwoju 2007-2013

dziedziny kultury, bezpieczeństwa i sportu. Sektor gospodarczy reprezentowany jest przez 8 przedsiębiorców. Większość z nich pracuje w branży turystycznej (5 podmiotów), a także w branży usług dla mieszkańców. Obie branże są dominującymi na obszarze LGD. Są wśród członków hotelarze, restauratorzy oraz animatorzy czasu wolnego. Ważną grupą interesu na obszarze jest branża turystyczna oraz organizacje działające w sferze dziedzictwa kulturowego. Obszar Stowarzyszenia cechuje duża różnorodność kulturalna.

- Sektor publiczny stanowi 11,11% wszystkich członków LGD;
- Sektor społeczny stanowi 76,19 % wszystkich członków LGD, w tym 75,00 % mieszkańców;
- Sektor gospodarczy stanowi 12,70 % wszystkich członków LGD.

Powyższy skład Stowarzyszenia LGD jest reprezentatywny dla ogółu mieszkańców (dla lokalnej społeczności) gdyż reprezentuje cały wachlarz dziedzin utożsamianych z obszarem działania. Udział każdego sektora w powyżej wskazanych proporcjach powoduje, iż nie ma dominacji żadnej ze znaczącej grup interesu.

DOŚWIADCZENIE CZŁONKÓW LGD WE WDRAŻANIU PODEJŚCIA LEADER

Stowarzyszenie – poprzez swoich członków - posiada wieloletnie doświadczenie w realizowaniu projektów współfinansowanych ze źródeł zewnętrznych, w tym przede wszystkim w realizacji projektów Leader.

Skład Lokalnej Grupy Działania „LGD Perły Beskidu Sądeckiego” jest reprezentatywny dla lokalnej społeczności, bez dominacji jakiegokolwiek grupy interesu i uwzględnia przedstawicieli sektora publicznego, społecznego, gospodarczego a także innych grup szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR oraz mieszkańców gmin.

1.5 OPIS SKŁADU ORGANU DECYZYJNEGO

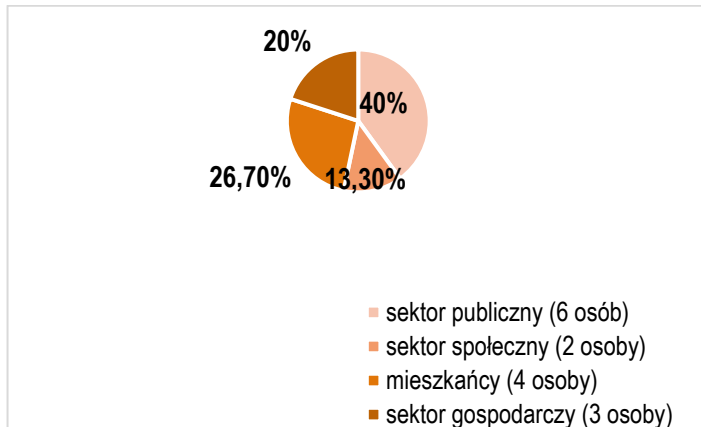
Zgodnie ze Statutem Stowarzyszenia organem decyzyjnym LGD w zakresie wyboru operacji, które mają być realizowane w ramach LSR jest Rada Programowa (§36 ust.1). Rada składa się od 10 do 15 członków. Organizację wewnętrzną oraz tryb pracy Rady określa Regulamin Rady Programowej przyjęty Uchwałą Walnego Zebrania Członków nr 7/2016 z dnia 03.11.2016r. Członkowie Rady powoływani są przez Walne Zebranie Członków LGD spośród członków LGD. Liczbę członków Rady kadencji ustala każdorazowo Walne Zebranie członków. Członkami Rady mogą być osoby fizyczne oraz osoby prawne, w tym jednostki samorządu terytorialnego. W skład Rady wchodzi przedstawiciele każdego z sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego, a także mieszkańcy obszaru działania LGD, przy czym ani władze publiczne, ani żadna z grup interesów nie posiada więcej niż 49% praw głosu.

Rada wybiera ze swojego grona Przewodniczącego i Sekretarza. Obok wyboru operacji, które mają być realizowane w ramach LSR inną istotną kompetencją Rady jest powoływanie i rozwiązywanie (w zależności od potrzeb) zespołów tematycznych dotyczących konkretnych projektów. Posiedzenia Rady zwoływane są przez jej Przewodniczącego, w tym zakresie Przewodniczący może działać z własnej inicjatywy lub na wniosek Zarządu Stowarzyszenia. W posiedzeniach Rady mogą uczestniczyć zaproszeni eksperci bez prawa głosowania przy podejmowaniu uchwał. Posiedzenia Rady zwoływane są odpowiednio do potrzeb wynikających z naboru wniosków prowadzonego przez LGD, lecz nie rzadziej niż 2 razy w roku.

Zgodnie z Regulaminem Rady, Zarząd LGD prowadzi *Rejestr interesów członków Rady Programowej Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Perły Beskidu Sądeckiego*. Jest to dokument zawierający informacje na temat zajmowanych stanowisk, pełnionych funkcji, prowadzonej działalności zawodowej / gospodarczej / społecznej / naukowej i innej przez poszczególnych członków Rady, pozwalające na identyfikację faktu i charakteru ich powiązań z wnioskodawcami / poszczególnymi operacjami. Każdy członek Rady zobowiązany jest do udzielenia Zarządowi informacji o dotyczących go aktywnościach i – jeśli dotyczy – podmiotach / instytucjach, z którymi aktywności te są związane, a także – na żądanie Zarządu – do przedłożenia odpowiednich dokumentów na tę okoliczność. *Rejestr interesów członków Rady Programowej* sporządzany jest na podstawie składanych przez nich *Deklaracji bezstronności*, której formularz stanowi załącznik do Regulaminu Rady. Każdy z członków Rady, przed przystąpieniem do prac w Radzie, zobowiązany jest poddać się testowi wiedzy z zakresu obowiązujących przepisów regulujących problematykę PROW 2014-2020 oraz z zakresu LSR, obowiązujących procedur wyboru i kryteriów wyboru. Każdy z członków Rady może być także poddany okresowym testom wiedzy obejmującym tematykę określoną wyżej. **LGD przygotowała Plan**

szkoleń dla członków Rady Programowej i pracowników Biura Stowarzyszenia Perły Beskidu Sądeckiego na cały okres wdrażania LSR.

Wykres 1: Skład Rady w podziale na sektory

Źródło: dane własne

Obecna Rada składa się z 15 członków, reprezentujących 3 sektory: publiczny, gospodarczy i społeczny (w tym mieszkańców).

- Sektor publiczny stanowi 40% - 6 osób;
- Sektor gospodarczy stanowi 20% - 3 osoby;
- Sektor społeczny stanowi 40% - 6 osób, wśród których 2 osoby są z organizacji pozarządowych, a pozostałe należą do kategorii „mieszkańcy”.

Ponadto w składzie Rady są kobiety i osoby poniżej 35 roku życia.

- Członkiniami Rady są 2 kobiety;
- Dwie osoby są poniżej 35 roku życia.

1.6 PRZEBIEG PROCESU DECYZYJNEGO

Zgodnie ze Statutem LGD, do wyłącznej kompetencji Rady należy wybór operacji w rozumieniu art. 2 pkt 9 rozporządzenia nr 1303/2013. Uchwały Rady podejmowane są w głosowaniu jawnym zwykłą większością głosów przy obecności co najmniej połowy składu Rady. Zgodnie z *Procedurami wyboru i oceny*, w procesie decyzyjnym zostały zastosowane rozwiązania gwarantujące:

- zachowanie określonego parytetu poszczególnych sektorów przy ocenie i wyborze operacji;
- bezstronność w podejmowaniu decyzji poprzez składanie w toku procedury oceniania i wyboru operacji tzw. *Deklaracji poufności i Deklaracja bezstronności*;
- jawność procesu wyboru poprzez udostępnianie procedur i protokołów z posiedzeń Rady do wiadomości publicznej (na stronie internetowej LGD, w wersji papierowej do wglądu w biurze LGD; poprzez doradztwo telefoniczne, drogą e-mail, osobiste, omawianie procedur w trakcie szkoleń czy warsztatów dla potencjalnych beneficjentów);
- uwzględnienie sytuacji szczególnych, które mogą zaistnieć w procesie wyboru i oceny operacji, oraz określenie sposobów ich rozwiązania (np. przy równej ilości punktów, rozbieżnościach w ocenie itp.);
- możliwość odwołania się wnioskodawców od niekorzystnych dla nich decyzji Rady;
- wybór najlepszych operacji, w największym stopniu uwzględniających potrzeby grup szczególnie istotnych i grup defaworyzowanych poprzez zastosowanie odpowiednich lokalnych kryteriów wyboru oraz kryteriów premiujących;
- sprawność, szybkość i większą niezawodność procesu decyzyjnego poprzez zastosowanie multimedialnego narzędzia: Platformy Obsługi Projektów (POP).

Zasady członkostwa w Radzie i prac organu decyzyjnego regulują zapisy *Statutu, Regulaminu Rady LGD oraz Procedury wyboru i oceny operacji*, realizowanych przez podmioty inne niż LGD (operacje indywidualne), *Procedury oceny i wyboru grantobiorców oraz oceny realizacji projektu grantowego*, a także *Procedury wyboru i oceny operacji własnych LGD*.

1.7 DOKUMENTY REGULUJĄCE FUNKCJONOWANIE LGD

Funkcjonowanie LGD regulowane jest przez szereg dokumentów, w szczególności przez ustawę Prawo o stowarzyszeniach oraz PROW 2014-2020. Najważniejszym dokumentem Stowarzyszenia jest Statut oraz Regulaminy opracowane dla poszczególnych organów Stowarzyszenia (**Regulamin Obrad Walnego Zebrania, Regulamin Zarządu, Regulamin Komisji Rewizyjnej, Regulamin Rady Programowej**). Biuro LGD, o którym mowa w §32 Statutu działa na podstawie Regulaminu Biura przyjętego uchwałą Zarządu. Regulamin zawiera m.in. opisy stanowisk i procedury wewnętrzne.

Podstawowe dokumenty regulujące zasady działania LGD „Perły Beskidu Sądeckiego”:

Statut LGD zawiera zakres uregulowań zgodnie z ustawą prawo o stowarzyszeniach oraz ustawą o rozwoju lokalnym. Ponadto: wskazuje Marszałka Województwa Małopolskiego, jako organ nadzoru; wprowadza dodatkowy organ stowarzyszenia (Radę Programową) odpowiedzialny za wybór operacji oraz szczegółowo określa jego kompetencje i zasady reprezentatywności; określa organ LGD kompetentny w zakresie uchwalenia LSR i jej aktualizacji oraz kryteriów wyboru operacji; określa uregulowania dotyczące zachowania bezstronności członków organu decyzyjnego w wyborze operacji (w tym przesłanki wyłączenia z oceny operacji); reguluje zasady nabywania i utraty członkostwa w LGD oraz jej organach. Uchwalenie Statutu lub jego zmiana przez Walne Zebranie Członków wymaga kwalifikowanej większości 2/3 głosów, przy obecności przynajmniej połowy członków uprawnionych do głosowania. Wniosek o zmianę Statutu musi być zgłoszony na piśmie, a treść proponowanej zmiany podana w zawiadomieniu zwołującym Walne Zebranie.

Regulamin Rady Programowej opisuje szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń organu decyzyjnego (sposób informowania członków organu o posiedzeniach, zasady dostarczania dokumentów dotyczących spraw podejmowanych na posiedzeniach, itp.); szczegółowe rozwiązania dotyczące wyłączenia z oceny operacji (sposób wyłączenia członka organu z oceny); szczegółowe zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji (ocena wniosków, sposób podziału wniosków do oceny pomiędzy członków organu, zasady preselekcji operacji, jeśli dotyczy, zasady dokumentowania oceny, wzory dokumentów, itp.); zasady protokołowania posiedzeń organu decyzyjnego; zasady wynagradzania członków organu decyzyjnego. Rada Programowa uchwała Regulamin Pracy Rady Programowej, który następnie zatwierdza Walne Zebranie. Zmiany w Regulaminie przyjmowane są w trybie właściwym dla jego uchwalenia.

Regulamin Komisji Rewizyjnej zawiera m.in.: szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń Komisji; zasady prowadzenia działań kontrolnych; zasady protokołowania posiedzeń. Komisja Rewizyjna uchwała Regulamin Komisji Rewizyjnej, który następnie zatwierdza Walne Zebranie. Zmiany w Regulaminie przyjmowane są w trybie właściwym dla jego uchwalenia.

Regulamin Zarządu LGD określa m.in.: organizację i tryb pracy Zarządu Stowarzyszenia; zasady prowadzenia dokumentacji prowadzonych spraw. Zarząd uchwała Regulamin Zarządu, który następnie zatwierdza Walne Zebranie. Zmiany w Regulaminie przyjmowane są w trybie właściwym dla jego uchwalenia.

Regulamin Biura określa m.in.: organizację i zasady funkcjonowania Biura; ramowy zakres działania i kompetencji Biura; prawa i obowiązki pracodawcy i pracowników; zasady zatrudniania i wynagradzania pracowników; uprawnienia kierownika biura; zasady udostępniania informacji będących w dyspozycji LGD uwzględniające zasady bezpieczeństwa informacji i przetwarzania danych osobowych (zgodnie z przyjętą *Polityką bezpieczeństwa informacji i przetwarzania danych osobowych w Stowarzyszeniu LGD Perły Beskidu Sądeckiego*); opis metody oceny efektywności świadczonego przez pracowników LGD doradztwa (procedura). Regulamin Biura uchwalany jest przez Zarząd Stowarzyszenia w głosowaniu jawnym, zwykłą większością głosów, przy obecności co najmniej połowy składu Zarządu. Zmiany w Regulaminie przyjmowane są w trybie właściwym dla jego uchwalenia.

1.7.1 Biuro i pracownicy

Biuro Lokalnej Grupy Działania mieści się w Rytrze. Składa się z 2 pomieszczeń. Jest nowoczesnie wyposażone. Dokumentacja LGD jest archiwizowana zgodnie z wymogami PROW. Dla sprawnego funkcjonowania Biura podzielone są obowiązki na stanowiska pracy, na które – w przypadku vacatu – ogłaszane są nabory, zgodnie z procedurą. W Biurze są następujące stanowiska pracy: Kierownik Biura LGD, Specjalista ds. wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju, Specjalista ds. organizacji i promocji, Księgowy.

Specjalista ds. wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju ma w zakresie swoich obowiązków m.in.: świadczenie doradztwa związanego z naborem wniosków w ramach realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju.

Pracownicy świadczą na rzecz interesariuszy – zgodnie z Regulaminem doradztwa świadczonego przez pracowników Biura Stowarzyszenia LGD Perły Beskidu Sądeckiego - bezpłatne doradztwo w zakresie możliwości ubiegania się o pomoc na realizację projektów w ramach LSR, przygotowywania wniosków o przyznanie pomocy wniosków o płatność na operacje realizujące cele LSR. Biuro prowadzi ewidencję udzielonego doradztwa z uwzględnieniem nazwy podmiotu, któremu udzielono doradztwa oraz przedmiotu doradztwa, w tym nazwy programu, w zakresie którego udzielono doradztwa, naboru, którego doradztwo dotyczy oraz numeru zawartej umowy (jeśli dotyczy). Ocena doradztwa monitorowana jest poprzez: wypełnianie „Ankiety” przez potencjalnego

wnioskodawcę, któremu udzielono doradztwa; analizę złożonych wniosków przez korzystających z doradztwa; analizę wybranych do finansowania wniosków z podmiotami korzystającymi z doradztwa; analizę wniosków zrealizowanych i niezrealizowanych przez podmioty, które korzystały z doradztwa.

Ponad 50% pracowników biura posiada doświadczenie i niezbędną wiedzę do wdrażania i aktualizacji dokumentów strategicznych o zasięgu lokalnym. Potwierdzają to ukończone szkolenia, m.in. kurs IPMA Level D (*International Project Management Association*), szkolenie z ewaluacji LSR (niniejsze dokumenty stanowią załącznik do wniosku).

Animacja i współpraca lokalna jest realizowana na stanowisku specjalisty ds. organizacji i promocji. Animacja społeczności lokalnych polegająca na ożywianiu, pobudzaniu do działania mieszkańców bądź organizacji, które tworzą daną społeczność będzie realizowana z większą intensywnością w początkowych okresach wdrażania. **Zaplanowano, że animacja będzie realizowana poprzez: spotkania informacyjno – konsultacyjne w tym: spotkania bezpośrednie, warsztaty szkoleniowe przed każdym naborem, akcje i wydarzenia informacyjno – promocyjne w tym: imprezy, konkursy, konferencje, wydarzenia partnerskie z innymi LGD. Inne metody które również zostaną wykorzystane to** dialog obywatelski - w tym konsultacje społeczne, budowanie partnerstw - formalne ustalenie zasad współpracy różnych stron, celów, kierunków działań, analiza zasobów i możliwości partnerstwa. W ramach animacji planuje się szeroką współpracę z samorządami gminnymi, głównie przy organizacji spotkań informacyjno – konsultacyjnych, z kołami gospodyń wiejskich przy organizacji imprez i konkursów. LGD planuje realizację projektów współpracy opartych na animacji. Projekt będzie obejmował organizację dużej imprezy promocyjnej, skupiającej wiele środowisk i twórców lokalnych. Perły Beskidu Sądeckiego w ramach swoich działań chcą skupić organizacje biznesowe, samorządy lokalne oraz podmioty społeczne, w tym organizacje pozarządowe w celu podjęcia współpracy dla tworzenia systemu informacji i promocji obszaru LGD. Działanie takie pozwoli stworzyć wspólny turystyczny system informacyjny ilościowy dla obszaru. Ponadto biorąc pod uwagę turystyczny potencjał planuje się organizację promocyjnych przejazdów pojazdami cztero i dwukółowymi przez teren LGD Perły Beskidu Sądeckiego.

Skuteczność animacji będzie mierzona wykonaniem zaplanowanych wskaźników poszczególnych działań ujętych w planie komunikacji, a podsumowanie znajdzie się w ewaluacji. Wykorzystywanymi metodami pomiaru będą: bieżące monitorowanie wskaźników, ankieta monitorująca oraz narzędzia monitorowania poszczególnych działań ujętych w strategii.

W LGD Perły Beskidu Sądeckiego **przygotowano** Plan szkoleń dla członków Rady Programowej i pracowników Biura Stowarzyszenia Perły Beskidu Sądeckiego. Zakresy szkoleń obejmują m.in.: Zasady wdrażania LSR, Zasady wypełniania dokumentacji aplikacyjnej i rozliczeniowej, Metodyka oceny i wyboru operacji do finansowania przez LGD, Szkolenia z zakresu zarządzania projektami grantowymi, Zasady ewaluacji i monitoringu LSR. Szkolenia są zabudżetowane, znajdują się w Planie działania, wyznaczono dla nich wskaźniki produktu i rezultatu, zgodnie z wytycznymi PROW.

2 PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR

2.1 DANE Z KONSULTACJI SPOŁECZNYCH WYKORZYSTANE DO OPRACOWANIA LSR

Przygotowanie LSR i rozwijanie lokalnego partnerstwa to procesy, które dzieją się jednocześnie i wzajemnie na siebie wpływają. LSR dla obszaru LGD „Perły Beskidu Sądeckiego” została wypracowana przy szerokim udziale społeczności lokalnej.

Określenie w początkowym okresie procesu planowania działań partycypacyjnych podziału zadań pomiędzy członków Zarządu, przedstawicieli gmin oraz zaangażowanych członków LGD pozwoliło na dotarcie z informacją o przygotowaniu LSR do szerokiego kręgu zainteresowanych już od początku 2015 r. Pierwsze konsultacje odbywały się na różnych spotkaniach, zebraniach i imprezach promocyjnych, tj: sesje Rad Gmin, imprezy promocyjne, konferencje, spotkania formalne i nieformalne członków LGD, byliśmy także w programie regionalnej telewizji. Liczne uczestnictwo w konsultacjach członków społeczności było priorytetem we wzmacnianiu oczekiwanych wyników. W drugiej połowie roku proces konsultacji społecznych LSR przebiegał w oparciu o opracowany *Plan włączenia społeczności lokalnej* oraz wykorzystanie analiz wykonanych przez zespół ekspertów.

Partycypacyjność została wypracowana w oparciu o działające od wielu lat partnerstwo lokalne – Lokalną Grupę Działania – mającą duże doświadczenie we wspólnej organizacji wydarzeń, projektów itp. Przyjęto partycypacyjny model planowania strategicznego polegający na włączeniu interesariuszy lokalnych w proces identyfikowania problemów, formułowania celów i

planowania działań. Stosowano zasadę reprezentatywności przedstawicieli poszczególnych grup i sektorów (przedstawiciele sektora społecznego, publicznego, gospodarczego w tym mieszkańców) na każdym etapie tworzenia LSR. Taka metoda pozwoliła na wypracowanie przez różne środowiska, reprezentujące odmienne często interesy, wspólnych - dla całej społeczności objętej LSR – celów i działań. Proces partycypacyjny prowadzony na obszarze LGD miał także szerszy cel, którym było doskonalenie procesu decyzyjnego społeczności lokalnej oraz edukacja mieszkańców w zakresie wspólnego planowania i wypracowywania konsensusu wokół tematów dotyczących otoczenia, w którym żyją.

MATERIAŁY WYJŚCIOWE. Proces konsultacji społecznych poprzedzało przygotowanie materiałów wyjściowych potrzebnych do dalszych analiz. Były to m.in.:

1. Sprawozdania i ewaluacja poprzednich okresów działalności LGD „Perły Beskidu Sądeckiego”;
2. Opracowania i materiały analityczne o obszarze dostępne w sieci oraz rekomendowane przez gminy.
3. Opracowania eksperckie *Raportu z diagnozy społeczno-gospodarczej* w oparciu o pozyskane dane ogólnodostępne historyczne.

Powyższe materiały dostarczyły informacji m.in. na temat demografii, lokalnego rynku pracy, aktywności społecznej i gospodarczej. Pozwoliły na wstępną ocenę potencjału rozwojowego i przygotowanie prezentacji wstępnych na spotkania otwarte dla mieszkańców oraz sektorowe dla wybranych grup interesariuszy LSR. Materiały te wykorzystane były także w samym dokumencie LSR. W procesie partycypacji pozyskanych zostało wiele nowych danych zarówno o obszarze, jak i o pomysłach mieszkańców na rozwiązywanie różnych problemów lokalnych. Część tych danych została wykorzystana w LSR. Ważnym momentem było zaproszenie do współpracy osób, które wiedzę o obszarze potwierdzały badaniami udostępnionymi dla przygotowania LSR (np. badania potencjału turystycznego obszaru z pracy magisterskiej p. Bernadety Zygmunta z Muszyny).

WYNIKI Z BADAŃ ANKIETOWEGO MIESZKAŃCÓW I GRUP SEKTOROWYCH przełożyły się na wiele elementów LSR.

Grupy defaworyzowane wskazywane w badaniach przez pracowników ośrodków pomocy społecznej to niepełnosprawni (50%), bezrobotni (42,9%) i seniorzy (42,9%). Natomiast w badaniu mieszkańców najczęściej osób wskazało seniorów (25,2%) oraz młodych ludzi od 18 do 25 r. życia (19,3%). Te wyniki badań wraz z diagnozą oraz spotkaniami z pracownikami socjalnymi z obszaru miały znaczący wpływ na wybór grupy młodych ludzi, jako defaworyzowanych na rynku pracy, dla których przygotowano atrakcyjną ofertę wsparcia, wykorzystując potencjał obszaru, deficyt zawodów oraz popularność ogólnopolską zdobytą przez wójta gminy Łabowa i jego współpracowników konstruujących ekologiczne pojazdy.

Instytucje kultury wskazywały na swoją mocną stronę w postaci kadry - instruktorów (70%) oraz programów (68%) a także doświadczenie (60%) a najsłabsza ich strona to brak pieniędzy na działalność (82%). W otwartych odpowiedziach słabymi stronami są jeszcze warunki lokalowe i sprzętowe. Z katalogu problemów mających negatywny wpływ na działalność kulturalną 42,9% respondentów wskazało małe zaangażowanie mieszkańców, także ponad 40% wskazało brak pieniędzy jako barierę dostępu do kultury. Natomiast wsparcia oczekuje się na edukację regionalną (35,7%), zajęcia związane z produktem lokalnym i zajęcia plastyczne (21,4%) oraz zajęcia muzyczno-wokalne (14,3%). Badania te miały wpływ na konstruowanie przedsięwzięć, gdzie m.in. zaplanowano utworzenie „Wideokroniki dziedzictwa Perel”, jako znakomitego narzędzia edukacji kulturowej i historycznej dotyczącej obszaru LGD. Wszyscy respondenci instytucji kultury zainteresowani są współpracą partnerską w realizacji wspólnych projektów. Taka deklaracja przełożyła się m.in. na zaplanowanie operacji własnych LGD związanych z finansowaniem przejazdów pojazdów dwu i czterokołowych. Planowane przedsięwzięcia docelowo będą elementem reklamy i zachęcania do umożliwienia się prezentacji danej miejscowości na trasie przejazdu, w formie kulturalnej (występy regionalnych zespołów itp). W ramach organizacji tego zadania LGD będzie współpracować z lokalnymi samorządami i innymi organizacjami działającymi na terenie LGD. Docelowo LGD chce wspierać partnerstwa międzysektorowe i międzygminne w celu zwiększenia ruchu turystycznego.

Badanie mieszkańców objęło 135 osób, z których znacząca większość dobrze lub bardzo dobrze ocenia życie na obszarze. Wśród potrzeb w najbliższym otoczeniu w pytaniu otwartym wymieniono najczęściej zagospodarowanie brzegów Popradu i małą infrastrukturę turystyczną i rekreacyjną, co znalazło potem potwierdzenie w pytaniu z katalogiem odpowiedzi, gdzie najczęściej osób wskazało potrzeby inwestowania środków: w ścieżki rowerowe (25%), następnie w infrastrukturę turystyczną, w tym miejsca biwakowe i wypoczynku oraz małą architekturę (18,5%), szlaki turystyczne i obiekty kulturalne po 11%. Wyniki tych badań przełożyły się także na podział środków na inwestycje w obszarze turystyki.

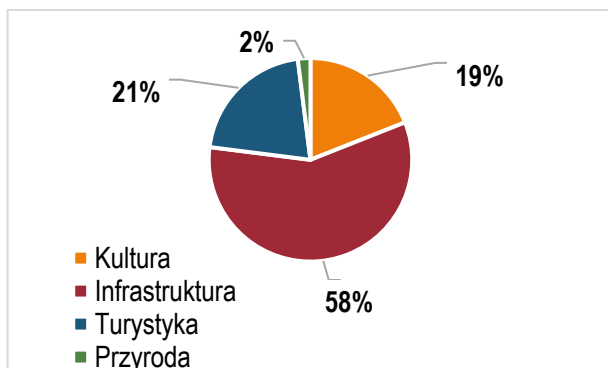
Badania mieszkańców i przedstawicieli sektorów (przedsiębiorcy i rolnicy, instytucje kultury, pracownicy socjalni) potwierdziły, że na dzień dzisiejszy najlepszym sposobem komunikacji z mieszkańcami są strony internetowe gmin. Przełożyło się to na zaplanowanie działań komunikacyjnych głównie w Internecie i w partnerstwie z samorządami.

Współpraca partnerska i biznesowa nie jest oceniana najlepiej przez wszystkich respondentów, także przedsiębiorców, choć wszyscy widzą w niej szanse rozwojowe. Zapytani mieszkańcy odpowiadali, iż są gotowi zaangażować się w inicjatywy lokalne i wymieniali: rewitalizację szlaków turystycznych, pomoc w organizacji imprez, kulturę, oraz działania na rzecz ochrony środowiska. Ten aspekt przełożył się na zaplanowanie operacji własnych mających na celu podniesienie świadomości mieszkańców w zakresie działań proekologicznych.

Przedsiębiorcy w przeważającej większości (82%) wskazywali brak środków na inwestycje i innowacje w swoich firmach i oczekiwali pomocy w postaci dotacji na rozwój

PROJEKTY MIESZKAŃCÓW. W procesie partycypacji zgłoszono 67 Kart projektowych. Prawie wszystkie Karty projektowe posiadały budżet, zaplanowane działania i oszacowane zasoby. Projekty są właściwie gotowe do aplikowania a projektodawcy zdeterminowani do ich realizacji. Dla LGD posiadanie takiej bazy było niezwykle istotne przy tworzeniu Planu działania w LSR. Gwarantuje ona bowiem wysoką frekwencję w każdym zaplanowanym naborze i wybór najlepszych projektów. Projekty zostały podzielone na obszary wsparcia.

Wykres 2 Podział zgłoszonych przez mieszkańców projektów na obszary tematyczne

Najwięcej zgłoszono projektów infrastrukturalnych w obszarze rekreacji, kultury i sportu (58%), następnie w turystyce (21%) oraz w zakresie działań kultywujących tradycje i dziedzictwo obszaru (19%), Niecałe 2% to projekty przyrodnicze.

Podział projektodawców na sektory przedstawiał się następująco:

- Sektor gospodarczy 12 projektów
- Sektor publiczny 30 projektów
- Sektor społeczny 25 wniosków

Źródło: dane z badań własnych

Organizacje pozarządowe złożyły wiele interesujących projektów także dużych infrastrukturalnych, związanych np. z utworzeniem muzeów, skansenów, wiosek tematycznych itp. Sektor gospodarczy był skupiony na inwestycjach innowacyjnych w swoich firmach, zwiększających ich konkurencyjność na obszarze.

Warto w tym miejscu opisać szereg spotkań odbytych z branżą turystyczną, która ma wielkie oczekiwania wsparcia nie tylko inwestycji, ale i wspólnej promocji oraz informacji o obszarze. W tym celu potrzebna jest kooperacja i koordynacja działań oraz środki na budowanie systemu współpracy pomiędzy podmiotami z branży turystycznej, a także okołoturystycznej. Konsultacje prowadzone przez Zarząd, członków Zespołu Roboczego i pracowników przyczyniły się do zaplanowania w budżecie środków na utworzenie turystycznego systemu informacyjnego i lojalnościowego dla całego obszaru LGD.

2.2 METODY KONSULTACJI LSR

Zespół roboczy. Proces planowania i inicjowania rozwoju LSR rozpoczęto od powołania zespołu do opracowania LSR, w skład którego weszli członkowie stowarzyszenia, ale także lokalni liderzy nie będący członkami LGD. W pracę nad strategią zaangażowani zostali również pracownicy biura Stowarzyszenia. Rolą zespołu do opracowania LSR była koordynacja całości prac związanych z tworzeniem LSR, zbieranie danych, dokonanie diagnozy obszaru, prowadzenie procesu budowy strategii, podawanie przykładów sprawdzonych działań, jak również poszukiwanie nowych innowacyjnych rozwiązań. Na każdym etapie brali udział członkowie Stowarzyszenia z różnych sektorów. Byli to samorządowcy, przedsiębiorcy, rolnicy jak również członkowie organizacji

społecznych i mieszkańcy. Stowarzyszenie dokładało wszelkich starań, aby w konsultacjach brali udział przedstawiciele wymienionych sektorów w zachowanych proporcjach.

W procesie przygotowania LSR stosowano wiele metod i technik w tym partycypacyjnych, by zasięgiem komunikacji objąć jak najszerszą grupę:

Badania ankietowe. W ramach pracy nad analizą obszaru LSR wykorzystano badanie ankietowe CAVI oraz papierowa wersję ankiety. Ankieta internetowa udostępniona została dla mieszkańców na stronach www LGD, urzędów gmin i na facebooku. W badaniu zebrano 212 kwestionariuszy ankiety i przygotowano Raport z badania mieszkańców. Zaletą badania internetowego była możliwość przeprowadzenia badania wśród rozproszonej grupy respondentów, jak również przeprowadzenie dużej liczby niezależnych pomiarów. Do tego badania wykorzystano bazę danych mailowych członków Stowarzyszenia.

Spotkania otwarte (publiczne) dla mieszkańców oraz spotkania sektorowe. Odbłyły się spotkania otwarte o charakterze warsztatowym związane z analizą mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń, a także celów LSR dla obszaru Stowarzyszenia oraz spotkania sektorowe. Uczestnicy spotkań chętnie angażowali się w prace nad zagadnieniami dotyczącymi poszczególnych etapów budowania LSR, dzielili się również swoimi sugestiami i pomysłami.

Zogniskowany wywiad grupowy przeprowadzony według przygotowanego scenariusza z wójtami i burmistrzami z obszaru LGD na temat możliwych obszarów współpracy na obszarze LGD.

Stoiska konsultacyjno-doradcze podczas imprez. LGD obecna była na wszystkich ważniejszych imprezach na obszarze LGD uruchamiając punkty konsultacyjno-doradcze. Ponadto materiały informacyjne oraz ankiety dystrybuowane były przez organizatorów publicznych (np. GOK-i), na przykład tam, gdzie LGD nie mogła być obecna.

Internet i media społecznościowe. Informacje o prowadzonych metodach partycypacyjnych zostały umieszczone na stronach internetowych: LGD, gmin członkowskich, facebook’u, portalach informacyjnych. Liczba polubień w tym okresie wyniosła: 150.

Kontakty mailowe. Zostały wykorzystane bazy mailowe LGD, która rozsyłała informacje kierowane do różnych grup na temat spotkań oraz postępów w realizacji przygotowań LSR. Ta metoda była bardzo interaktywna, gdyż liczba maili zwrotnych z różnymi pytaniami wyniosła tylko w okresie czerwiec – październik 80 listów.

Punkty informacyjne, informacja w biurze. Aby zapewnić kontakt osobisty z mieszkańcami funkcjonowały Punkty informacyjno-promocyjne doraźne (dyżury w różnych miejscach na obszarze) oraz biuro Stowarzyszenia.

Konsultacje z branżą turystyczną odbywały się w następstwie spotkania sektorowego, zorganizowanego w siedzibie LGD.

Prace licencjackie i magisterskie o obszarze. W ramach prac nad LSR zgłosiły się osoby, które badały obszar w ramach prac finalnych na studiach. Wyniki ich badań były pomocne w identyfikacji potencjałów rozwojowych obszaru. Zainspirowały one władze lokalne do stworzenia bazy opracowań wykonywanych przez młodych ludzi – w różnych dziedzinach - na temat obszaru.

Karty Projektu – LGD udostępniła formularze, na których można było zgłaszać pomysły na projekty do realizacji ze wsparciem LSR. Łącznie wpłynęło 67 kart – w większości – z dobrze przemyślanymi i przygotowanymi projektami.

Konsultacje społeczne prowadzone za pośrednictwem strony internetowej i facebooka – w okresie, gdy prowadzone były spotkania warsztatowo-konsultacyjne Grupy Roboczej, na stronie internetowej LGD ukazywały się najważniejsze aspekty LSR, udostępnione do publicznych konsultacji. W ich trakcie mieszkańcy mogli wyrażać swoje opinie i wносить uwagi m.in. do zapisów analizy SWOT, procedury oraz lokalnych kryteriów wyboru. Zebrane uwagi były dyskutowane przez członków Grupy Roboczej i jeśli były zasadne – wnoszono stosowne poprawki w dokumentach.

2.3 WYNIKI PRZEPROWADZONEJ ANALIZY WNIOSKÓW Z KONSULTACJI

Przez cały okres trwania konsultacji społecznych mieszkańcy mogli zgłaszać wnioski, składać karty z pomysłami na projekty oraz zgłaszać uwagi do konsultowanych elementów LSR (procedur, planów, wstępnych wersji działań, celów itp.).

Mieszkańcy mogli przyjść osobiście do biura LGD lub zgłosić się do mobilnego punktu informacyjnego w gminach lub na imprezach, mogli kontaktować się telefonicznie, a także on-line poprzez pocztę elektroniczną i formularze zamieszczone na stronie.

Łącznie zgłoszonych zostało **212** wniosków i propozycji, w formie ustnej (osobistej i telefonicznej), pisemnej (poczta elektroniczna, Karty projektów) i on-line (poczta elektroniczna, FB, formularze). Uwagi i propozycje nadsyłane były przez przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego, organizacji i stowarzyszeń, przedsiębiorców, a także zwykłych mieszkańców obszaru. Najwięcej zgłoszeń, którym nadano później dalszy bieg w konsultacjach społecznych, zostało przyjętych w formie Kart projektowych.

Na poszczególnych etapach aktywność interesariuszy LSR była następująca:

Tabela 2: Liczba i forma zgłoszonych wniosków w procesie przygotowania LSR

ETAPY	USTNIE	PISEMNI	ON-LINE	RAZEM
Etap definiowania potrzeb i problemów	20	28	9	57
Etap określania celów i ustalania ich hierarchii	41	15	8	64
Etap poszukiwania rozwiązań, stanowiących sposoby realizacji strategii	5	9	15	29
Etap formułowania wskaźników realizacji LSR	16	12	7	35
Etap identyfikacji grup docelowych strategii	10	11	6	27
RAZEM	92	75	45	212

Wnioski z Kart projektowych przełożyły się bezpośrednio na tworzenie planu działań w LSR (opisw rozdziale 2.1).

Wnioski i rekomendacje z poszczególnych etapów prac nad strategią analizowane były przez pracowników Biura LGD oraz przekazywane członkom Zarządu i Grupie Roboczej. Następnie prowadzono dyskusję nad propozycją uwzględnienia danej uwagi/wniosku w toku prac nad LSR. Jeśli wniosek lub postulat był zasadny z punktu widzenia LSR tj. mieścił się w zakresie obszaru tematycznego i możliwości realizacyjnych zostawał włączony w dalszy tok prac nad strategią. Jeśli nie, to zostawał odrzucony i zarchiwizowany.

Część uwag, wniosków, tematów i pomysłów na projekty jest niezwykle cenna i zostaje zachowana na przyszłość do realizacji w innych projektach.

2.4 DATY I MIEJSCA SPOTKAŃ ORAZ LICZBA UCZESTNIKÓW

Zarząd Stowarzyszenia uczestniczył w sesjach Rad Gmin w celu poinformowania o konsultacjach LSR (05.11.2015, 31.08.2015). Spotkania otwarte z mieszkańcami - konsultacje społeczne odbyły się w każdej gminie: (Piwniczna Zdrój – 17.08.2015 r. – 12 osób; Rytro – 17.08.2015 r. – 17 osób; Łabowa – 18.08.2015 r. – 13 osób; Nawojowa – 18.08.2015 r. – 5 osób; Krynica-Zdrój – 20.08.2015 r. – 11 osób; Muszyna – 20.08.2015 – 25 osób).

Przez cały czerwiec na obszarze LSR odbywały się imprezy promocyjne z udziałem pracowników Biura LGD, gdzie promowano nowy okres PROW 2014-2020.

20 czerwca 2015 odbyła się konferencja podsumowująca działalność Lokalnej Grupy Działania związanej z wdrażaniem LSR 2007-2014. Zarząd prezentując poprzedni okres apelował do wszystkich uczestników o udział w procesie partycypacyjnego przygotowania LSR 2014-2020.

Spotkania formalne członków LGD odbywały się trzykrotnie (24 kwietnia 2015 r., 12 maja 2015, 28 sierpnia 2015 r.). Było także kilka spotkań nieformalnych.

Program Telewizyjny w TV Regionalnej – 17-18.03.2015 r. – 1000 osób

Zarząd wystąpił w programie telewizyjny w TV Regionalnej (data emisji - 01.04.2015 r.)

Stoiska konsultacyjno-doradcze zostały zorganizowane przy okazji następujących imprez lokalnych, odbywających się na obszarze LGD:

- Impreza promocyjna „Szlak Węgierski” – 24.05.2015 r. – ok. 200 osób
- Impreza Granie z Perłami – 21-22.06.2015 r. – ok. 400 osób
- Spotkanie poświęcone potencjałowi turystycznemu – 08.10.2015 r. – 12 osób
- Impreza sportowa „Bieg Bejorów” – 25.10.2015 r. – ok. 1000 osób
- 50-lecie Regionalnego Zespołu „Dolina Popradu” – 14.11.2015 r. – ok. 300 osób
- Impreza Wyszehradzki Festiwal Kultur Nawojowa (zbieranie ankiet, bezpośredni kontakt z mieszkańcami) – data 27.09.2015r. 300 osób
- 20-lecie Zespołu folklorystycznego „Piecuchy” – 14.02.2015 r. – ok. 400 osób
- Spotkanie promujące książkę „Szkice Łabowskie” – 26.04.2015 – ok. 100 osób
- Walne Zebrania Członków: (24.04.2015 r.; 12.05.2015 r.; 28.08.2015 r.; 21.12.2015 r.)
- Spotkanie tematyczne sektorowe – Ośrodki Pomocy Społecznej – 5.08.2015 r. – 6 osób
- Spotkanie tematyczne sektorowe – Ośrodki Kultury – 5.08.2015 r. – 5 osób
- Spotkanie branży turystycznej – Rytro, 8.10.2015r. – 12 osób
- Spotkanie Rady Programowej w sprawie omówienia procedur – 16.12.2015r.

LSR jako dokument strategiczny o długofalowym wykorzystaniu i dużym znaczeniu dla rozwoju obszaru 6 gmin jest dokumentem o charakterze partycypacyjnym. W jego tworzenie zaangażowani byli przedstawiciele różnych społeczności i sektorów z terenu działania LGD, a wypracowane założenia i cele pozwalają na wykorzystanie oddolnego potencjału, z uwzględnieniem lokalnych potrzeb.

Od początku 2015r. rozpoczęto szereg działań mających na celu zaangażowanie przedstawicieli lokalnych społeczności gmin z obszaru LGD do wspólnej pracy nad przyszłą strategią. Dla LGD ważne było, aby poznać realne, oddolne potrzeby oraz zasoby, jakie można wykorzystać w LSR, aby stała się ona dokumentem zintegrowanym, uwzględniającym rzeczywiste problemy i potrzeby lokalnych interesariuszy.

Partycypacja mieszkańców obszaru LGD nie została ograniczona wyłącznie do procesu opracowania Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność. Zapisy dokumentu zakładają bezpośrednie zaangażowanie społeczności lokalnej w proces jego realizacji, nie tylko za sprawą aktywności beneficjentów w realizacji założonych celów i przedsięwzięć, ale także na etapie: monitorowania i oceny realizacji strategii, aktualizacji strategii, zmiany lokalnych kryteriów wyboru operacji.

Wprowadzenie do LSR dodatkowych środków

LGD „Perły Beskidu Sądeckiego” w związku z możliwością ubiegania się o dodatkowe środki do budżetu LSR przeprowadziła proces konsultacji społecznych. Zgodnie z przekazanym zawiadomieniem z UMWM podstawą do wyliczenia kwoty dodatkowej alokacji stanowi osiągnięty przez LGD poziom wdrażania LSR na dzień 28.02.2021r (który wynosi 4 310 906,56zł). Mając na uwadze powyższe, LGD może ubiegać się o wsparcie w wysokości 336 000 euro na wdrażanie LSR oraz 40 320 euro na w ramach poddziałania 19.4.

W dniach od 07.06.2021 do 21.06.2021 LGD przeprowadziła konsultacje dotyczące zmian w LSR i dodatkowych środków. Ponadto przeprowadziło badania ankietowe. W badaniu należało wskazać:

- ✓ trzy dziedziny tematyczne, w których należy podjąć najpilniejsze działania,
- ✓ przedsięwzięcia na które powinny zostać przeznaczone dodatkowe środki (max. 3),
- ✓ bariery utrudniające realizację projektów w ramach poddziałania 19.2
- ✓ czasu niezbędnego do zrealizowania projektu,
- ✓ statut jako mieszkańca obszaru LGD, płeć, wiek i miejsce zamieszkania/prowadzenia działalności.

W badaniu ankietowym wzięło udział 37 osób z sześciu gmin obszaru działania LGD.

Wnioski z badania ankietowego:

- ✓ Dziedziny w których należy podjąć najpilniejsze działania to: infrastruktura turystyczna (17 odpowiedzi), sport i rekreacja (10 odpowiedzi), rynek pracy i przedsiębiorczość (10 odpowiedzi). W ramach pytania należało wskazać trzy obszary.
- ✓ Przedsięwzięcia na które powinny zostać przeznaczone dodatkowe środki to: Rozwój infrastruktury niekomercyjnej wspierającej atrakcyjność turystyczną obszaru LGD (15 odpowiedzi), Rozwój niekomercyjnej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej (5 odpowiedzi), tworzenie nowych podmiotów (17 odpowiedzi).
- ✓ Największe bariery utrudniające realizację projektów: brak środków finansowych na realizację projektów (60%), skomplikowane procedury (15,3%), brak doświadczenia w realizacji środków z UE (14,1%).
- ✓ Niezbędny czas do zrealizowania projektu: od 12 do 18 miesięcy (45 %), od 6-12 miesięcy (55%)

Podsumowanie badań ankietowych:

- ✓ Na podstawie badań ankietowych oraz dotychczasowych doświadczeń w realizacji LSR należy stwierdzić iż największym zainteresowaniem cieszą się działania w zakresie niekomercyjnej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej. Wynika to zarówno z niedostatku takiej infrastruktury na obszarze LSR ale również z ograniczeniami związanymi z Covid 19, gdzie „działania miękkie” są ograniczane obostrzeniami i powoduje to rezygnację beneficjentów z realizacji projektów. Ważnym problemem w procesie realizacji projektów jest brak środków na zrealizowanie zadania.
- ✓ W obszarze przedsiębiorczości największym zainteresowaniem zarówno w ramach aktualnie prowadzonego doradztwa oraz w przeprowadzonym badaniu cieszą się działania związane z podejmowaniem działalności gospodarczej w branży turystycznej i okolicy turystycznej. Wynika to z korzystnych zasad finansowania (prefinansowanie) oraz saamozatrudnienia.

W związku z powyższym Stowarzyszenie LGD rozdysponowało dodatkowe środki finansowe na realizację następujących przedsięwzięć:

- 162 500 euro –przedsięwzięcie *Tworzenie przedsiębiorstw w oparciu o zasoby lokalne z uwzględnieniu zrównoważonego rozwoju*(wskaźnik: Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa),
- 173 500 euro - przedsięwzięcie *Inwestycje w ogólnodostępną i niekomercyjną infrastrukturę turystyczną i rekreacyjną*(Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej (duże projekty).

3 DIAGNOZA - OPIS OBSZARU I LUDNOŚCI

3.1 GRUPY ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA LSR

Branża turystyczna - największym problemem najważniejszej branży obszaru jest – obok braków środków na inwestycje - brak współpracy gospodarczej. Natomiast zdefiniowane oczekiwania branży turystycznej Sądecczyzny (na podst. badań B. Zygmunt) to: konieczność rozwoju infrastruktury komunikacyjnej (63%), skuteczna promocja regionu (55%); stworzenie warunków zachęcających do inwestycji (50%); zwiększenie atrakcyjności turystycznej regionu (50%); stworzenie klimatu do rozwoju przedsiębiorczości (32%); rozwój współpracy pomiędzy samorządami regionu (20%). Na niektóre z powyższych potrzeb LGD odpowiada w LSR: promocja (przedsięwzięcie I.4.1, stworzenie klimatu do rozwoju przedsiębiorczości i warunków zachęcających do inwestycji (przedsięwzięcia I.2.1, I.2.2, I.2.3), zwiększenie atrakcyjności turystycznej regionu (przedsięwzięcia I.1.1, II,1,1– inwestycje oraz przedsięwzięcia II.1.2 – kultywowanie tradycji).

Przedsiębiorcy – w społeczeństwie na obszarze LGD istnieje duży potencjał przedsiębiorczości. Część tego potencjału została już zagospodarowana poprzez tworzenie prężnie działających firm, głównie o charakterze jednoosobowych działalności gospodarczych, mikro- i małych firm. Wśród potencjalnych i już działających przedsiębiorców, bardzo często poważną barierą jest brak odpowiednich środków finansowych. Nie zawsze są to duże sumy, ale dla niektórych nawet stosunkowo niewielka kwota stanowi barierę nie do przebycia. Ponadto, potencjalnym i (a czasem już działającym) przedsiębiorcom często brakuje wiedzy i umiejętności, jak i gdzie prowadzić biznes, aby odnieść sukces. Przedsiębiorcy to grupa, do której skierowana jest spora część budżetu na rozwój firm i tworzenie miejsc pracy. Istnieje także możliwość pozyskania środków na współpracę, która w przypadku branży turystycznej jest niezwykle ważna (przedsięwzięcie I.2.3).

Osoby chcące rozpocząć działalność gospodarczą - preferencje będą dla osób młodych wykształconych bez pracy do 35 roku życia, jeżeli ukończą one szkolenia w zakresie przyrody i ekologii, w tym dla przyszłych przewodników beskidzkich lub szkolenia w zakresie konstruowania maszyn i urządzeń przyjaznych środowisku. Osoby, które ukończą te szkolenia, w przypadku rozpoczęcia działalności gospodarczej będą mieć preferencje w kryteriach wyboru operacji.

Samorządy - będą ważnymi partnerami we wdrażaniu LSR. Gminy w pełni ze sobą współpracują, uzgadniając rozwiązania ważne dla obszaru, w tym infrastrukturalne, podporządkowane rozwojowi turystyki i rekreacji zwiększające ilość miejsc pracy.

Organizacje pozarządowe - są liczne na obszarze, ale niesieciowane. Brak przepływu informacji, wspólnych celów i systemowo opracowanych wspólnych działań. Jest wiele inicjatyw, które mogłyby się uzupełniać i dopełniać, ale tak się nie dzieje. Zbudowanie współpracy NGO przełożyłoby się na lepszą ofertę dla mieszkańców i turystów. W LSR zaplanowane zostało kryterium do wsparcia dla NGO realizujących projekty na obszarze, które premiuje współpracę i wymianę doświadczeń.

Instytucje zarządzające obszarem – to parki, nadleśnictwo, RZGW, samorządy i inne, które rządzą się swoimi przepisami prawa i stanowią najczęściej **ryzyko** dla realizacji inwestycji na obszarze LGD „Perły Beskidu Sądeckiego”.

GRUPY DEFAWORYZOWANE:

Młodzi, wykształceni, bez pracy – do 35 roku życia. Po pierwsze - dotacje na tworzenie i rozwój przedsiębiorstw będą preferowały młodych. Po drugie - istnieje zapotrzebowanie na obszarze LGD „Perły Beskidu Sądeckiego” na wykwalifikowanych przewodników beskidzkich. Barierą dostępu do takich kursów jest często brak pieniędzy. Przewodnicy górscy mają wiele pracy w sezonie zarówno letnim, jak i zimowym. W LSR zaplanowano sfinansowanie takiego kursu dla grupy defaworyzowanej (przedsięwzięcie PII.3.2). Druga propozycja dla młodych to szkolenia w zakresie konstruowania maszyn przyjaznych środowisku.

Przyszli przewodnicy beskidzcy. W wysokim sezonie turystycznym brakuje przewodników zarówno dla grup zorganizowanych jak i dla rodzin. Ponadto bardzo pożądanymi są przewodnicy-bajarze. Branża turystyczna oczekiwałaby dodatkowego szkolenia przewodników nie tylko w zakresie obowiązującego programu, ale także z biologii – coraz częściej ludzie nie rozpoznają drzew, krzewów i roślin (i warto byłoby o tym opowiadać), w specyficie regionalnej takiej jak kuchnia, zwyczaje, obrzędy i wreszcie w opowieściach, czy legendach wzbogacających wiedzę o obszarze, zaciekawiając przybyszów i pozostawiając w pamięci niezapomniane emocje. Osoby kochające góry, znające teren, ale bez pracy, które chciałyby zostać certyfikowanymi przewodnikami otrzymują w ramach LSR wsparcie.

Eko-Mobilni Maniacy. Wykorzystując ogólnopolską reklamę, jaką zrobił reportaży wójtowi gminy Łabowa, który jako jedyny w Polsce dojeżdża do pracy jednym ze swoich ekomobilów – pojazdów napędzanych energią przyjazną środowisku. Pasję swoją dzieli z synami, a plany konstruowania ekomaszyn, urządzeń i mobilów ogranicza tylko wyobraźnia. Młodych ludzi wokół zaraża pasją. Wykorzystując taki zasób lokalny LGD chce utworzyć Grupę Eko-Mobilnych Maniaków, którzy być może staną się wielkimi wynalazcami technologii przyjaznej środowisku. Grupa ta zostanie utworzona z osób które zostaną przeszkolone w zakresie konstruowania maszyn przyjaznych środowisk

Kobiety, które nie były aktywne zawodowo przez okres ostatnich 3 lat. Brak im doświadczenia zawodowego, potrzebują szkoleń, podniesienia kwalifikacji. Potrzebują wsparcia także psychicznego: często towarzyszy im bowiem niewiara we własne siły, obawa przed niepowodzeniem, brak środków finansowych na prywatne kursy, szkolenia czy odpłatne zajęcia w szkołach (np. językowych). Dla takich osób LSR przewiduje działania aktywizujące zawodowo, zwiększające ich szanse na znalezienie zatrudnienia, oraz daje możliwość pozyskania środków na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej.

Osoby niepełnosprawne, których szanse na znalezienie zatrudnienia na wsi są niewielkie. Są to osoby o różnego typu niepełnosprawnościach (nie tylko fizycznych), dla których szansą jest praca w mieście. A przy takiej opcji dochodzą problemy, które stanowią często bariery nie do przebycia: bariera komunikacyjna, odległość miejsca pracy od miejsca zamieszkania, problemy z dostępem na obszarach wiejskich do szerokopasmowego Internetu, który w pewnych przypadkach dawałby możliwości pracy zdalnej dla osoby niepełnosprawnej. Operacje realizowane w ramach LSR będą brały pod uwagę nie tylko działania dotyczące aktywizacji zawodowej tych osób ale również ułatwienie im dostępu do infrastruktury i oferty społecznej (bariery architektoniczne itp.).

Osoby starsze 50+. Jest to grupa, której liczebność ma charakter wzrostowy, choć nadal nie jest odpowiednio doceniana. Faworyzowana jest młodość, energia, a w seniorach jest ogrom potencjału do wykorzystania w międzypokoleniowej współpracy. Przewiduje się w LSR projekty mające na celu aktywizację osób starszych zarówno w celu wykorzystania ich umiejętności jak i w celu uatrakcyjnienia ich wolnego czasu.

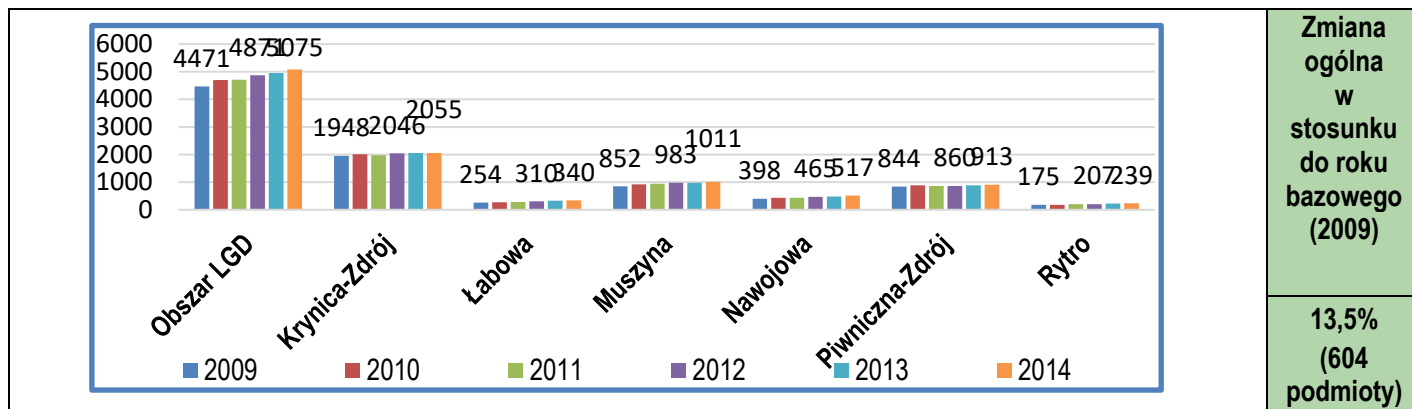
3.2 CHARAKTERYSTYKA GOSPODARKI/PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Stolica powiatu – Nowy Sącz - jest największym miastem w subregionie i skupia większość dużych ośrodków produkcyjnych i przemysłowych. Swoją siedzibę mają tutaj firmy z długą tradycją, takie jak: NEWAG S.A. (branża transportu kolejowego); Przedsiębiorstwo Robót Drogowo-Mostowych S.A.; Nowosądecka Fabryka Urządzeń Górniczych NOWOMAG S.A. Działają tutaj również przedsiębiorstwa, których marka rozpoznawalna jest na rynkach międzynarodowych, na przykład z branży spożywczej: Przetwórnia Owoców i Warzyw PROSPONA Sp. z o.o., P.P.L. KORAL Józef Korol Sp. j., Konspol Holding Sp. z o.o., Spółdzielnia Pracy „Muszynianka”, Spółdzielnia Pracy „Piwniczanka”; z branży produkcyjnej: SGL Karbon S.A., Novitus S.A., BCS Polska Sp. z o.o.; z branży budowlanej: Fakro Sp. z o.o., Fabryka Okien DAKO Sp. z o.o., Grupa WISNIOWSKI.

Nowy Sącz ma dobrze rozwinięte szkolnictwo, jest ośrodkiem akademickim (siedziba trzech uczelni wyższych: Wyższej Szkoły Biznesu National-Louis University, Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej oraz Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości, a także ośrodków zamiejscowych krakowskich uczelni: Politechniki Krakowskiej, Uniwersytetu Pedagogicznego i Akademii Górniczo-Hutniczej). Dzięki temu subregion ma dużą liczbę młodych ludzi uczących się i studiujących oraz wzrastający odsetek mieszkańców z wykształceniem wyższym.

Przedsiębiorczość na Sądecczyźnie opiera się głównie na lokalnych zasobach i lokalnym potencjale gospodarczym, a rynek pracy to głównie małe (często rodzinne) i średnie przedsiębiorstwa, działające w sektorze usługowym, handlowym i budowlanym, a w mniejszym stopniu przemysłowym. Kluczowymi gałęziami są: sektor budowlany i handlowy, co w pewnym stopniu określa specjalizację firm powiatu. Dominującym rodzajem działalności gospodarczej jest budownictwo. Cały ten sektor jest w rękach prywatnych. W dalszej kolejności są handel i przetwórstwo przemysłowe. W sektorze publicznym prawie 70% stanowią podmioty z sekcji „edukacja”. Najszybciej rosnącą grupę stanowią firmy handlowe, gastronomiczne oraz usługowe.

Wykres 3. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON w gminach wchodzących w skład LGD „Perły Beskidu Sądeckiego” w latach 2009-2014

Zmiana
ogólna
w
stosunku
do roku
bazowego
(2009)

13,5%
(604
podmioty)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Na obszarze LGD „Perły Beskidu Sądeckiego” aż 1514 spośród 5075 zarejestrowanych podmiotów zajmowało się przetwórstwem przemysłowym i budownictwem, a 108 - rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem lub rybołówstwem. 3453 przedsiębiorstwa zdefiniowały swoją działalność, jako „pozostała” (według klasyfikacji GUS), co oznacza głównie usługi.

Istotnym wskaźnikiem przedsiębiorczości mieszkańców jest liczba zarejestrowanych podmiotów na 10 tysięcy mieszkańców. Najniższy wskaźnik ma Łabowa (583), a najwyższy Krynica Zdrój (1219). Średnia dla obszaru wynosi 793 zarejestrowane podmioty na 10 tys. mieszkańców i jest większa niż średnia dla powiatu nowosądeckiego (709), ale znacznie mniejsza niż średnia dla Małopolski (1059).

Strategiczną branżą dla obszaru LGD „Perły Beskidu Sądeckiego” – oprócz przemysłu drzewnego i budownictwa – jest **turystyka** ze względu na znakomite warunki przyrodniczo - krajobrazowe. Turystyka z racji szerokiego oddziaływania na wiele sfer gospodarki narodowej jest niezwykle istotnym czynnikiem aktywizacji gospodarczej, wzrostu dochodów budżetów lokalnych oraz zatrudnienia mieszkańców, a także stymulatorem rozwoju gospodarczego. Turystyka obszaru wymaga wielu jeszcze inwestycji, by móc konkurować z regionem tatrzańskim oraz z regionami zachodniej Europy.

Tabela 3 Turystyczne obiekty noclegowe oraz korzystający z noclegów i liczba udzielonych noclegów w Małopolsce, powiecie nowosądeckim i gminach obszaru LGD „Perły Beskidu Sądeckiego

JST	Liczba mieszkańców (31 XII 2013)	Obiekty	Miejsca noclegowe	Korzystający z noclegów		Udzielone noclegi
				ogółem	w tym zagraniczni	
Woj. małopolskie	3360581	1397	83797	3567494	1180897	9678888
Powiat nowosądecki	211045	158	11717	283319	9439	1589417
KRYNICA-ZDRÓJ	16991	100	6735	168952	4730	1046347
MUSZYNA	11730	21	2254	43248	3076	273219
PIWNICZNA-ZDRÓJ	10683	15	1323	30858	214	161046
ŁABOWA	5763	1	53	1523	72	4715
NAWOJOWA	8372	1	121	240	71	2469
RYTRO	3842	5	339	14015	601	36652
Razem LGD	57381	143	10825	258836	8764	1524448

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie, „Turystyka w woj. małopolskim”, Kraków 2014 r.

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ SPOŁECZNA

Pierwsza spółdzielnia socjalna w powiecie nowosądeckim powstała w 2010 r. w Piwnicznej Zdroju, a założyła ją grupa bezrobotnych w ramach projektu finansowanego z PO KL. Na początku swego funkcjonowania Spółdzielnia „Zdrojowianka” była wspierana przez ekspertów i pracowników Inkubatora Ekonomii Społecznej, który także działał w ramach tego projektu. Spółdzielnia radziła sobie przez wiele lat. Obecnie jest jednak w procesie likwidacji.

Na obszarze LGD nie ma więc już żadnej spółdzielni socjalnej. Być może powodem są trudności na poziomie współpracy środowiskowej i międzysektorowej. Na pewno istotną barierą w wykorzystaniu potencjału PES jest też niedobór kadry menedżerskiej przygotowanej do prowadzenia działalności gospodarczej. Podmioty ekonomii społecznej w województwie małopolskim borykają się również z problemem niskiej konkurencyjności na rynku dóbr i usług i dlatego po okresie wsparcia z projektów pomocowych większość z nich kończy swoją działalność.

BAROMETR ZAWODÓW DEFICYTOWYCH

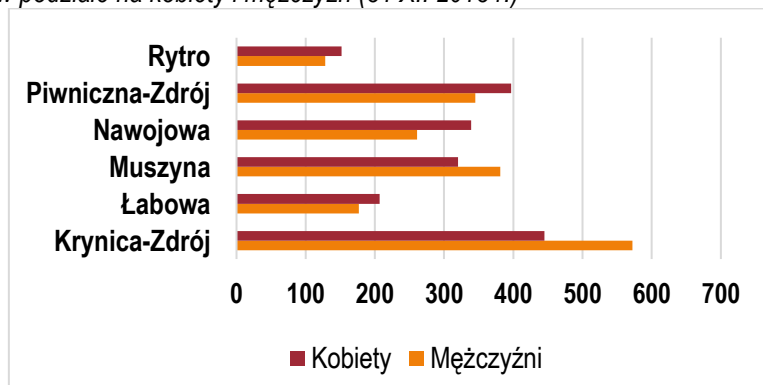
Według dokumentu, który został opracowany dla Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie przy współpracy firmy doradztwa personalnego AdvisoryGroup TEST Human Resources (*Charakterystyka zasobów ludzkich dla powiatu nowosądeckiego i miasta Nowy Sącz*) spośród 63 zawodów deficytowych o wskaźniku intensywności MAX oznaczającym brak osób bezrobotnych o kwalifikacjach pożądanych przez pracodawcę wymieniono **przewodnika turystycznego**. Spośród gmin wchodzących w skład LGD w 2014 r. największą bazę miejsc noclegowych posiada Krynica-Zdrój, która dysponowała 6735 miejsc w 100 obiektach. Najmniejszą bazę noclegową posiadała natomiast gmina Łabowa – 53 miejsca zlokalizowane tylko w jednym obiekcie.

3.3 OPIS RYNKU PRACY

Na terenie powiatu nowosądeckiego notowano zawsze wysokie bezrobocie – na dzień 31 XII 2013 r. było to 17,8 %. Trudności w uzyskaniu pracy dotknęły niemal wszystkie grupy zawodowe i społeczne. Prawie 90% zarejestrowanych bezrobotnych kwalifikowała się do grup osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Dominowały kobiety. Warto wskazać także wysoki udział osób bardzo młodych do 24 lat wśród bezrobotnych - prawie 30 %, oraz wzrastający odsetek osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia, którzy mają wielkie kłopoty ze znalezieniem pracy. Systematycznie powiększała się także grupa osób zarejestrowanych powyżej 24 miesięcy, co oznaczało, że długość procesu poszukiwania odpowiedniej pracy wydłużała się. Wzrastała liczba osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym, notowano duże bezrobocie wielokrotne, co świadczyło o tym, że umowy o pracę trwają bardzo krótko (ta sama osoba zarejestrowana jest kilkadziesiąt razy). Łączna liczba bezrobotnych na obszarze LGD na dzień 31 XII 2013 r. wyniosła 3724 zarejestrowane osoby (10,7 %).

Największy odsetek bezrobotnych w stosunku do ogólnej liczby osób w wieku produkcyjnym, odnotowano w Rytro, a najniższy w Muszynie. Bezrobociem najbardziej dotknięta jest najmłodsza grupa wiekowa (18-24 lata); tutaj średnia dla gmin LGD wynosi ponad 20%. Najwięcej młodych bezrobotnych mieszka w gminie Łabowa, gdzie stanowią ponad 30% wszystkich zarejestrowanych. Pod tym względem najkorzystniejsza sytuacja panuje w Muszynie, gdzie odsetek ten wynosi ponad 16%. Spośród bezrobotnych ujętych w statystykach, największą grupą są ludzie z wykształceniem zasadniczym zawodowym - średnio ponad 30% na obszarze. Drugą najliczniejszą grupę stanowią osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym - średnio 28%. Badania pokazują, że ponad 40% zarejestrowanych pozostaje bez pracy przez okres dłuższy niż 12 miesięcy.

Wykres 4. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w gminach wchodzących w skład LGD „Perły Beskidu Sądeckiego” w podziale na kobiety i mężczyzn (31 XII 2013 r.)

Łączna liczba bezrobotnych na obszarze LGD na dzień 31 XII 2013 r. wyniosła 3724 zarejestrowane osoby.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

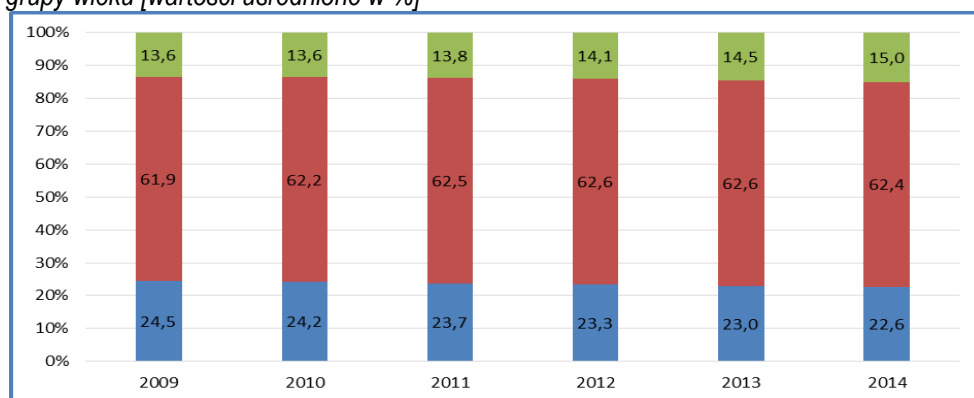
Liczba bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym na obszarze LSR wyniosła w roku 2013 r. 12,11 % i w ten sposób przekraczała liczbę bezrobotnych w relacji do liczby osób w wieku produkcyjnym w województwie małopolskim, która wynosiła 7,8%.

WSKAŹNIKI DEMOGRAFICZNE A POZIOMZATRUDNIENIA

Na poziom zatrudnienia mają wpływ wskaźniki demograficzne, które w gminach na obszarze LGD nie są bardzo korzystne. Co prawda na przestrzeni lat 2009-2014 gminy LGD wykazywały dodatni przyrost naturalny najwyższy w Małopolsce, ale od 2010 r. wykazywały już lekkie tendencje spadkowe. Analizując natomiast ruch migracyjny, można zauważyć, że gminy LGD "Perły Beskidu Sądeckiego" od 2009 roku charakteryzują się ujemnym saldem migracji. Do 2012 roku saldo migracji zewnętrznych było dodatnie, jednak już w 2013 roku osiągnęło wartość ujemną. Saldo migracji determinują przede wszystkim migracje wewnętrzne. Na tle Małopolski, gdzie saldo migracji jest dodatnie i wynosi 1,2 oraz powiatu nowosądeckiego z wynikiem 0,4 gminy LGD (-1,0) plasują się poniżej średniej. Zmiany struktury ludności w latach 2009–2014 sygnalizują występowanie negatywnych tendencji związanych z procesem starzenia się społeczeństwa.

W 2014 roku osoby w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat) stanowiły 22,6% populacji gminy, podczas gdy w 2009 roku odsetek ten równy był 24,5%. Zmiana liczby ludności w wieku produkcyjnym (18-59/64 lat) w analizowanym okresie była stosunkowo niewielka, natomiast następuje sukcesywny wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym (60+/65+). W 2013 r. osoby te stanowiły już 14,5%, a w 2014 r. aż 15% populacji gminy - w porównaniu do roku 2009, kiedy było ich 13,6%.

Wykres 5. Zmiana struktury ludności na terenie LGD „Perły Beskidu Sądeckiego” w latach 2009-2014 w podziale na ekonomiczne grupy wieku [wartości uśrednione w %]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Negatywne tendencje demograficzne przekładają się na rynek pracy. **W roku 2013 na obszarze LGD było 8285 osoby pracujące**, a udział osób pracujących w ogólnej populacji wyniósł 12,11%. W tym samym roku liczba osób pracujących na 1000 mieszkańców wyniosła średnio 121,2. Wskaźniki pozostałych gmin zawiąza Krynica-Zdrój, w której ostatni wskaźnik jest ponad dwukrotnie wyższy od średniej dla powiatu i 5-krotnie wyższy od gminy Rytko.

Tabela 4: Dane dotyczące ludności i zatrudnienia w gminach wchodzących w skład LGD Perły Beskidu Sądeckiego (2013 r.)

Nazwa Gminy/JST	Ludność w wieku nie-produkcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Pracujący [osoba]	Udział pracujących w ogólnej populacji [%]	Liczba osób pracujących na 1000 mieszkańców
P. NOWOSADECKI	60,9	23219	11	110
Krynica-Zdrój	59,1	4244	24,98	250
Łabowa	61,2	580	10,06	101
Muszyna	58,8	1173	10,00	100
Nawojowa	62,7	991	11,83	118
Piwniczna-Zdrój	57,5	1077	10,08	101
Rytko	60	220	5,72	57
OBSZAR LGD	Średnio: 60	Razem: 8285	Średnio: 12,11	Średnia: 121,16

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

SEKTOR SPOŁECZNY

Zdolność społeczności do samoorganizacji świadczy o poziomie „obywatelskości mieszkańców”. Organizacje pozarządowe częstokroć są partnerem do prowadzenia projektów prorozwojowych i płaszczyzną dla wzmacniania się kapitału społecznego. Gminy z obszaru współpracują z organizacjami pozarządowymi zgodnie z przygotowywanymi i konsultowanymi, wieloletnim i rocznymi planami współpracy. Bieżąca komunikacja i informacja dotyczy w szczególności rozpoznawania potrzeb społeczności lokalnej i wspólnego planowania działań służących zaspokajaniu tych potrzeb, a także planowanych przez gminy i organizacje kierunkach działalności oraz współdziałaniu w celu zharmonizowania tych kierunków.

W gminach LGD działają średnio 32 organizacje pozarządowe w przeliczeniu na 10 tysięcy mieszkańców, co pod względem aktywności obywatelskiej nie odbiega od średniej małopolskiej (33). Najwięcej organizacji w przeliczeniu na 10 tysięcy mieszkańców działa w Krynicy-Zdroju (54), a najmniej w Nawojowej (14). Średnia dla całej LGD wynosi 32 i nie odbiega od średniej wojewódzkiej (33), natomiast przewyższa średnią dla powiatu nowosądeckiego (25).

Ludność obszaru LGD charakteryzuje się silnym poczuciem identyfikacji i przynależności. Mieszkańcy szczególnie zaangażowani są w kultywowanie tradycji i rozwój kultury fizycznej - w ludowych klubach sportowych, zrzeszających uczniów, młodzież, osoby dorosłe. Na obszarze objętym LSR funkcjonują 33 kluby sportowe (łącznie z UKS i klubami wyznaniowymi), w których trenuje około 2 tys. osób – większość młodych do 18 r. życia. Odbywają się też znaczące wydarzenia sportowe takie jak: np. Visegrad Maraton w Rytrze, Festiwal Biegowy.

Działają wiele zespołów prezentujących muzykę, taniec i śpiew swojego regionu, m.in. Regionalny Zespół „Dolina Popradu” z Piwnicznej, Grupa Śpiewacza Kobiet z Młodowa, Zespół Regionalny „Nawojowiacy” i Dziecięco-Młodzieżowy Zespół Folklorystyczny „Piecuchy” z Nawojowej, Małe Piwnicoki, Dzieci Łomnicy, Rytrzoki.

O dostępności do kultury w skali lokalnej decyduje liczba instytucji kultury (definiowanych na potrzeby analizy, jako domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice) oraz liczba mieszkańców przypadająca na 1 placówkę. Na jedną publiczną instytucję kultury na obszarze LGD w 2013 roku przypadało 5733 mieszkańców, podczas gdy średnio w powiecie było to ponad 4605, a w Małopolsce 5673. Gminy LGD wypadają zatem dosyć korzystnie na tle regionu i nieco mniej korzystnie na tle powiatu nowosądeckiego.

W 2014 roku na obszarze LGD działało 10 instytucji kultury: 2 w Krynicy-Zdroju, 4 w Muszynie, 2 w Piwnicznej Zdroju, 1 w Łabowej i 1 w Nawojowej. Spośród gmin tworzących LGD, najlepsza sytuacja panuje w Muszynie (2923), średnia w Łabowej (5831) i Piwnicznej Zdroju (5334), a mniej korzystna w Krynicy-Zdroju (8431) oraz w Nawojowej (8424). Statystyki GUS nie obejmują gminy Rytró, gdzie nie ma instytucji kultury. Należy jednak zaznaczyć, że w gminie Rytró odbywa się wiele imprez także o charakterze ponadlokalnym, które nie są ewidencjonowane przez GUS, a które przyciągają wielu turystów i mieszkańców, szczególnie, że na terenie gminy znajduje się zamek ryterski, gdzie odbywają się zawody sportowe i turnieje rycerskie.

W 2014 roku na obszarze LGD zorganizowano 333 imprezy, w których wzięło udział 132827 osób, co daje średnią prawie 400 osób na jedną imprezę. W tym samym czasie w powiecie nowosądeckim odbyło się 1005 imprez, w których uczestniczyło 272506 osób, czyli ok. 270 osób na imprezę. Spośród gmin LGD, najaktywniejsza była pod tym względem Piwniczna Zdrój, gdzie zorganizowanych zostało 127 imprez, które zgromadziły 25530 uczestników. Sporo imprez - 84 - odbyło się także w Krynicy-Zdroju, wzięły w nich udział 90792 osoby.

Na tle całego Województwa Małopolskiego, gdzie na tysiąc mieszkańców w 2014 roku zorganizowano 10 imprez, powiat nowosądecki wypada słabiej (5 imprez na 1000 mieszkańców), a gminy LGD porównywalnie do powiatu (średnio 6 imprez na 1000 mieszkańców). Wśród nich przoduje Piwniczna, gdzie odbyło się 12 imprez w przeliczeniu na tysiąc mieszkańców gminy. Natomiast inny ważny parametr - liczba uczestników na 1000 mieszkańców - pokazuje ogromną dominację Krynicy-Zdroju (5384 osoby na 1000 mieszkańców). Dzięki temu imponującemu wynikowi, średnia dla całej LGD wynosi 2317 uczestników na tysiąc mieszkańców i jest znacznie wyższa od średniej powiatu (1286) i średniej województwa (1679).

Doczesne miejsce Krynicy-Zdroju w tym zestawieniu to pokłosie odbywającego się tam rokrocznie Festiwalu im. Jana Kiepury. Festiwal to największe i najważniejsze wydarzenie kulturalne, odbywające się w mieście corocznie od 1967 roku.

Jednym ze wskaźników „obywatelskości” jest frekwencja w wyborach. Średnia frekwencja w wyborach parlamentarnych (2011) odnotowana w gminach LGD wyniosła 48,26%, przy średniej powiatowej 51,78% i średniej krajowej 48,92%. Przy czym warto

zauważyć, że spora była różnica pomiędzy gminą najaktywniejszą - Krynica-Zdrój, gdzie frekwencja wyniosła 52,28%, a Piwniczną Zdrój, gdzie do urn wyborczych poszło jedynie 44,22% uprawnionych. Natomiast frekwencja w wyborach samorządowych w 2014 roku wyniosła średnio w gminach LGD 49,99%, przy średniej małopolskiej 48,51% i średniej krajowej 46,64%. Jeszcze wyższa była frekwencja w wyborach prezydenckich w 2015 roku - 58,63%, porównywalna do średniej wojewódzkiej (58,88%), znacznie wyższa od średniej krajowej (55,34%), lecz niższa od średniego wyniku dla powiatu nowosądeckiego, który wyniósł 61,91%.

3.4 PROBLEMY SPOŁECZNE

W 2009 roku na obszarze LGD „Perły Beskidu Sąddeckiego” z pomocy społecznej skorzystało 7320 beneficjentów, co stanowiło 13,2% ludności, a w 2014 roku udzielono 5886 świadczeń, czyli objęły one 10,3% mieszkańców obszaru LGD (ludność LGD: 2009 - 55570, 2014 - 57330). Trend spadkowy nie był jednak tak znaczny jak w przypadku średniej dla powiatu nowosądeckiego, gdzie wskaźniki spadły jeszcze bardziej: z 13% do 7%.

We wszystkich gminach LGD na przestrzeni badanego okresu odnotowano spadek liczby udzielanych świadczeń, wyjątek stanowi Nawojowa, gdzie wskaźniki pozostały na prawie niezmiennym poziomie: Krynica-Zdrój od 2210 w 2009 roku, do 1181 w 2014 roku -największy spadek; Łabowa od 796 do 788 - nieznaczny spadek; Muszyna od 925 do 666 - znaczny spadek; Nawojowa od 1009 do 1010 - bez zmian; Piwniczna Zdrój od 2048 do 1762 - znaczny spadek; Rytko od 432 do 389 – spadek.

Warto odnotować, że we wszystkich gminach oprócz Łabowej - najwięcej świadczeń przyznano w 2010 roku. Można to tłumaczyć powodzią, która dotknęła ten obszar i poczyniła znaczne spustoszenia, co spowodowało wzrost liczby osób, które zwróciły się o pomoc. Szczególnie ucierpiała wtedy gmina Piwniczna Zdrój.

Najwięcej osób korzystających z pomocy społecznej w 2013 roku (75,3%), czyniło to z powodu ubóstwa. Jednak warto odnotować, że o tego rodzaju pomoc zwróciło się o 1215 osób mniej, niż w 2009 roku. Drugim najczęstszym powodem było bezrobocie: w 2013 roku - 42%, w 2009 roku - 26,7%. Tutaj odnotowano bardzo duży wzrost - o 518 osób, wpisujący się w ogólny problem braku pracy. Trzeci z kolei powód, to bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - 31,2% w 2013 roku, lecz na tej płaszczyźnie sytuacja uległa poprawie w stosunku do 2009 roku (35,3%). Długotrwała lub ciężka choroba zmusiła do sięgnięcia po pomoc 27,5% mieszkańców obszaru LGD (w 2009 roku - 24,1%). 24,8% korzystających z pomocy społecznej, czyni to z uwagi na niepełnosprawność - jest to rezultat porównywalny z rokiem 2009 (24,6%). Bardzo znacznie wzrosła natomiast liczba świadczeń klasyfikowanych w kategorii „potrzeba ochrony macierzyństwa” - 27,2% w 2013 roku (2009 - 16,3%) oraz „wielodzietność” z 13,6% w 2009 roku do 24% w 2013 roku. Zmiana tych parametrów związana jest z pojawieniem się „Karty dużej rodziny”, realizacją programu rządowego „Pierwszy dzwonek” itp. Natomiast wzrost statystyk dotyczących przemocy spowodowany jest m.in. wprowadzeniem procedury „niebieskiej karty” zakładanej np. podczas interwencji policji w związku z uzasadnionym podejrzeniem istnienia przemocy w rodzinie. W każdej gminie działa ośrodek pomocy społecznej.

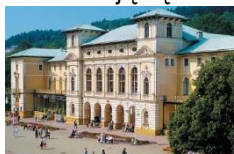
3.5 WEWNĘTRZNA SPÓJNOŚĆ OBSZARU LGD

Gminy należące do LGD charakteryzuje nie tylko wspólnota wynikająca z położenia, ale przede wszystkim ukształtowanych przez stulecia więziach historycznych i kulturowych. Ze względu na ciekawą historię, wciąż żywe i bogate tradycje regionalne, gościnność mieszkających tu ludzi i niezwykle dziedzictwo kulturowe - obszar ten jest jednym z najatrakcyjniejszych regionów w Małopolsce. Gminy mają wspólny i jednolity profil gospodarczy. Najważniejsze pola aktywności to: usługi turystyczne i uzdrowiskowe, produkcja i przetwórstwo wód mineralnych, usługi różne, produkcja, handel, rolnictwo (produkcja głównie na potrzeby własne, w niewielkim stopniu na sprzedaż). Jednak obszar LGD to przede wszystkim tereny atrakcyjne ze względu na możliwość uprawiania turystyki czynnej o charakterze rekreacyjnym zarówno w sezonie letnim, jak i zimowym.

Najważniejsze ograniczenie rozwojowe. Największym ograniczeniem, mogącym zaważyć na dalszym rozwoju subregionu jest niska dostępność transportowa wynikająca ze znacznego oddalenia od stolicy regionu oraz niska kategoria dróg. Subregion sądecki odznacza się najsłabszą dostępnością do Krakowa - dojazd z niektórych przygranicznych gmin zajmuje bowiem nawet ponad dwie godziny. Niewątpliwie nowa droga pomiędzy Brzeskiem a Nowym Sączem pozwalająca na szybsze połączenie z autostradą A4 byłaby olbrzymią szansą dla rozwoju subregionu. Podobnie w zakresie dostępności kolejowej – budowa połączenia

kolejowego Podłęże – Piekielko i związana z tym modernizacja linii Chabówka – Nowy Sącz sprawiłyby, że w istotny sposób zwiększyłaby się dostępność transportowa zarówno powiatu limanowskiego jak i Nowego Sącza.²

Tereny chronione. Znaczna część obszaru LGD położona jest na terenie Popradzkiego Parku Krajobrazowego (około 70% powierzchni Parku zajmują lasy). Znacząca jest ilość źródeł wód mineralnych (70 ujęć), stanowiących 20% wszystkich zasobów w Polsce), a także na obszarach chronionych NATURA 2000 (m.in. SOO Krynica, Ostoja Popradzka, Łabowa, Nawojowa oraz OSO Beskid Niski). Według klasyfikacji EECONET obszar ten ma najwyższą rangę, jako biocentrum o znaczeniu międzynarodowym. W szczególności warto podkreślić znaczenie obszaru Ostoi Popradzkiej - stanowi ona ważne refugium karpackiej fauny leśnej z dużymi ssakami i ptakami drapieżnymi, chroni unikalnych przedstawicieli flory i fauny oraz siedliska wymienione w załączniku I i II Dyrektywy Rady 92/43/EWG i załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG. Obszar chroni także 1 gatunek ptaków z Polskiej Czerwonej Księgi. Gniazduje tu powyżej 1% populacji krajowej bociana czarnego i puchacza. Na terenie LGD znajdują się atrakcyjne doliny rzeczne – największe z nich to Dolina Popradu, Dolina Kamienicy i Dolina Roztoki. Rzeki zasilane są licznymi potokami górskimi, których większość posiada duże spadki przy małym rozwinięciu brzegu. Unikalne jest również występowanie na tym obszarze wielu gatunków chronionych roślin i zwierząt - w rezerwacie „Barnowiec” wiek drzew szacuje się na 150-200 lat, ale zdarzają się też okazy 300-letnie!

Zasoby wód mineralnych, właściwości zdrowotne klimatu i działalność sanatoryjna. Największym bogactwem naturalnym obszaru są wody lecznicze i mineralne. Prawnie uznane wody lecznicze występujące w 4 uzdrowiskach: Krynicy – Zdrój (zwanej perłą uzdrowisk polskich), Muszynie, Piwnicznej - Zdrój, Żegiestowie. Tereny Beskidu Sądeckiego to obszar występowania tzw. szczaw karpackich. Szczawy to wody zawierające, co najmniej 1 gram dwutlenku węgla na dm³ wody. Pochodzenie CO₂ związane jest z aktywnością wulkaniczną jaka miała miejsce w trzeciorzędzie. Wody mineralne Beskidu Sądeckiego wykorzystywane są w lecznictwie uzdrowiskowym a także w przemyśle rozlewniczym. Pewną formą wykorzystania tych wód są ogólnodostępne naturalne wypływy. Wody można spróbować bezpośrednio w miejscach, gdzie wypływa z ziemi czy spod skał, część źródełek została ujęta w postaci kraników i studzienek ułatwiających czerpanie wody. Dzięki tak licznie występującym źródłom wody mineralnej znajduje się tu największy zespół uzdrowiskowy. Jest tutaj kilkanaście sanatoriów i pensjonatów – spa. Wielką wartością tego regionu jest również leczniczy klimat -w tym ujemna jonizacja powietrza i zasilanie go olejkami eterycznymi zawierającymi naturalne antybiotyki z grupy tetracyklin (zjawisko wywołane przez dużą powierzchnię lasów iglastych).

3.6 KRÓTKI OPIS DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW

Obszar LGD posiada wyjątkowo bogate i zróżnicowane dziedzictwo kulturowe. W gminach Nawojowa i Rytro występują elementy kultury okresu średniowiecza, Konfederacji Barskiej, okresu międzywojennego i czasów II wojny światowej. Ze względu na historię własności tych obszarów można wyróżnić występowanie elementów kultur arystokratycznej w Nawojowej oraz kultury rycerskiej w Ryttrze i Nawojowej. Walory kulturowe związane są z wieloma grupami etnicznymi zamieszkującymi obszar są wynikiem licznych ruchów osiedleńczych, które pozostawiły swoje ślady w postaci elementów kultury wołoskiej, ruskiej, łemkowskiej, węgierskiej, żydowskiej oraz niemieckiej. Znajduje się tu wyjątkowe bogactwo folkloru, sztuki ludowej, tradycji i obrzędowości, a także charakterystyczna architektura osadnicza Łemków i Czarnych Górali. Lokalne tradycje ludowe są kultywowane przez zespoły folklorystyczne i zrzeczenia miłośników historii danego terenu. Na obszarze LGD znajduje się wiele unikatowych zabytków m.in. ruiny zamku w Ryttrze, Zespół Pałacowo-Parkowy w Nawojowej, cerkwie łemkowskie (m.in. na Szlaku Cerkwi Łemkowskich), góralskie chałupy, zabytkowe domy zdrojowe i pijalnie wód. Istotnym elementem lokalnej kultury jest tradycja wykorzystywania naturalnych zasobów, takich jak owoce i zioła, do przygotowywania lokalnych specyfików, produktów spożywczych i przetworów. Na obszarze LGD istnieje również silna tradycja organizowania jarmarków, targów i odpustów (słynne przedwojenne jarmarki w Łabowej). Wiele imprez kulturalnych odbywa się przez cały rok w gminie Krynica-Zdrój, często są to imprezy międzynarodowe takie jak np. Europejski Festiwal im. Jana Kiepury. W mieście Krynica Zdrój odbywa się co roku Forum Ekonomiczne na które zjeżdżają się ludzie biznesu i polityki z całego świata i debatuje na temat bieżących problemów Europy i Świata. Na terenie całego LGD odbywa się wiele imprez o charakterze zarówno lokalnym i międzynarodowym, co stanowi atrakcję dla turystów.

Na obszarze LGD znajduje się wiele interesujących muzeów i galerii, a wśród nich: MUZEUM NIKIFORA w Krynicy-Zdroju, gdzie znajdują się pamiątki i obrazy pochodzące z wszystkich okresów twórczości Nikifora; MUZEUM ZABAWEK „BAJKA” w Krynicy-Zdroju, w którym zaprezentowano prawie wszystkie znane formy zabawkarstwa europejskiego - od XIII wieku po lata 60. XX wieku;

² Na podst. Subregionalny Program Rozwoju do roku 2020 (projekt); Kraków, sierpień 2015

MUZEUM REGIONALNE PTTK „PAŃSTWA MUSZYŃSKIEGO” posiada bogate zbiory historyczne i etnograficzne, w tym dokument cechowy miasta Tylicz z XVIII w. Zbiór obejmuje także dzieła sztuki miejscowych artystów; MUZEUM REGIONALNE W PIWNICZNEJ-ZDROJU posiada zasobny dział etnograficzny ze zbiorami sprzętu domowego i gospodarskiego, narzędzi rzemieślniczych, strojów i zabytkami dawnego rękodziela oraz unikatową największą w Europie kolekcję dawnego sprzętu narciarskiego - nart biegowych i zjazdowych.

3.7 OBSZARY ATRAKCYJNE TURYSTYCZNE

Obszar LSR LGD „Perły Beskidu Sądeckiego” posiada olbrzymi potencjał turystyczny stanowiący de facto o atrakcyjności turystycznej całego województwa małopolskiego. Na kluczową rolę branży turystycznej w strategii rozwoju obszaru wpływ ma: położenie, walory przyrodniczo-krajobrazowe oraz tradycje uzdrowiskowe. 80% badanych podmiotów zgodnie potwierdziła, że integracja środowiska turystycznego na Sądecczyźnie może w bardzo dużym stopniu przełożyć się na rozwój oferty turystycznej regionu. Wyzwaniem na najbliższe lata jest więc zacieśnienie relacji pomiędzy podmiotami rynku turystycznego co wpływa zawsze pozytywnie na rozwój oferty turystycznej i zakres korzyści oferowanych turystom. Potencjał turystyczny obszaru oparty jest na kilku warunkowanych głównie położeniem oraz warunkami klimatycznymi, filarach. Filar pierwszy to:

Warunki klimatyczne sprzyjające uprawianiu sportów zimowych są znakomite, dziękiługiemu okresowi zalegania pokrywy śnieżnej oraz tzw. wiatrom ryterskim, o charakterze fenowym, osiągającym szybkości do 30 m/s, wiejący głównie w dolinie Popradu w porze jesienno - zimowej. Do prężnych ośrodków narciarskich ulokowanych na obszarze LSR zaliczane są: Krynica-Zdrój, Muszyna-Wierchomla, Rytro, Piwniczna Zdrój - Kosarzyska, gdzie zlokalizowana jest większość wyciągów narciarskich. Stolicą sportów narciarskich jest Krynica-Zdrój, gdzie elementem stacji narciarskiej Jaworzyna Krynicka jest kolej gondolowa na zboczu Jaworzyny. Wspaniałe warunki do zwiedzania Krynicy-Zdroju i jej okolic na nartach biegowych tworzą malownicze trasy rekreacyjno-sportowe. Trasy łączą Krynice, a dokładnie Górę Parkową, z malowniczą miejscowością agroturystyczną, jaką jest Tylicz. Cała trasa liczy ok. 13 km i jest utrzymywana przy pomocy ratraka tak, aby zwiększyć przyjemność i bezpieczeństwo korzystania z niej. Trasa posiada oświetlony 2-kilometrowy odcinek Roma-szczyt Góry Parkowej.

Górska turystyka piesza. Na całej Sądecczyźnie przygotowano blisko 1000 km znakowanych szlaków turystycznych. Można nimi wędrować na rowerach górskich, a zimą na nartach. Wędrówkom górskim sprzyjają dobre warunki noclegowe, które zapewniono w schroniskach PTTK na Hali Łabowskiej, Wierchomli, Jaworzynie Krynickiej oraz Przehybie. Na kilku szczytach górskich, skąd rozpościerają się wyjątkowo atrakcyjne panoramy zainstalowano wieże widokowe.

Turystyka uzdrowiskowa. Uzdrowisko Krynica – Zdrój położone na styku Beskidu Sądeckiego i Niskiego, to „perła polskich uzdrowisk”, jedno z najstarszych, największych i najstojniejszych miejscowości uzdrowiskowych w Polsce i Europie. Bogactwem naturalnym tej ziemi są wody mineralne: Zdrój Główny, Słotwinka, Jan, Józef. Znajdują się tu łącznie 23 ujęcia - pięć źródeł mineralnych oraz 18 odwiertów. Krynickie wody mineralne dostępne są w wielu pijalniach na terenie miasta.

Uzdrowisko Muszyna. Funkcjonują tutaj trzy uzdrowiska: Muszyna, Złockie i Żegiestów-Zdrój. Głównymi walorami tych miejscowości są: łagodny górski klimat, piękny krajobraz, obfitość lasów, czyste powietrze, cisza i spokój oraz duże zasoby naturalnych wód mineralnych tzw. szczaw wodorowęglanowo-wapniowo-magnezowo-sodowych i żelazistych. Wody muszyńskie zawierają niezbędne człowiekowi biopierwiastki: magnez, wapń, sód, potas, żelazo, selen i lit. Wskazania lecznicze dla uzdrowiska Złockie obejmują: choroby układu oddechowego, choroby przewodu pokarmowego, choroby nerek i układu moczowego. Ogólne wskazania dla leczenia uzdrowiskowego w Żegiestowie-Zdroju obejmują choroby przewodu pokarmowego i układu moczowego.

Uzdrowisko Piwniczna-Zdrój położone jest w strefie górskiej o przewodzie gór średnich i niskich, które z dolinami potoków i rzeki Poprad utworzyły niezwykle urozmaiconą rzeźbę terenu. Stoki górskie pokryte dużymi obszarami leśnymi tworzą przepiękne kompozycje przyrodnicze Popradzkiego Parku Krajobrazowego. Na turystów i kuracjuszy czeka tu kilkadziesiąt ośrodków wypoczynkowych i sanatoryjnych, które oferują lecznicze kąpiele, zabiegi borowinowe, masaże, gimnastykę, inhalacje oraz kurację pitną wodami o doskonałym składzie mineralnym i smaku, zwanymi „kwaśnymi wodami”. Są to szczawy wodorowęglanowo-wapniowo-magnezowo-sodowo-żelaziste charakteryzujące się wysoką zawartością jonów magnezowych i wapniowych. Ukształtowanie terenu gminy daje szerokie możliwości uprawiania turystyki górskiej przez cały rok. Zimą panują tu wspaniałe warunki śniegowe, a narciarstwo uprawiać można w stacjach narciarskich w Suchej Dolinie i Wierchomli Małej.

Rekreacja i wypoczynek. Baseny na Zapopradziu w Muszynie i w Piwnicznej Zdroju z wieloma atrakcjami.

Turystyka kulturowa. Europejski Festiwal im. Jana Kiepury odbywający się od około pięćdziesięciu lat w Krynicy-Zdroju to jeden z większych letnich festiwali w Polsce i części Europy. Krynica-Zdrój staje się na czas trwania festiwalu, najbardziej rozśpiewanym miastem w kraju. W każdym z plenerowych koncertów na krynickim deptaku w sierpniowe wieczory, uczestniczy ponad tysiąc

widzów oraz setki tysięcy przed telewizorami. Organizatorzy dbają, by poziom festiwalu był najwyższy, a do Krynicy-Zdroju zjeżdżają artyści podziwiani na największych operowych i operetkowych scenach świata.

Inne atrakcje turystyczne:

Wieża widokowa na Eliaszówce na szlaku turystycznym Piwniczna Zdrój – Eliaszówka. Z wieży można podziwiać piękne panoramy Beskidu Sądeckiego. Na szczycie Eliaszówki jest też zadaszona altana, miejsce na ognisko, a dla miłośników kolarstwa górskiego - tor przeszkód.

Wieża widokowa na Radziejowej – najwyższym szczycie Beskidu Sądeckiego.

Park linowy Ablandia w Rytrze obejmuje instalacje 34 przeszkód linowych na drzewach o łącznej długości przekraczającej 800 metrów.

Rajskie ślizgawki na Górze Parkowej w Krynicy-Zdroju czynne od wiosny do późnej jesieni. Oferują zjazdy zjeżdżalniami rurowymi od spokojnej fali, poprzez spiralę, aż do jedynego w Polsce kamikadze.

Hala lodowa w Krynicy-Zdroju posiada pełnowymiarowe lodowisko (30x60 metrów) z trybunami mogącymi pomieścić 2635 osób na miejscach siedzących i ok. 300 osób na stojąco.

Minigolf-park to kompleks rekreacyjny przy Hotelu Wysoka w Krynicy-Zdroju.

W Piwnicznej Zdroju znajduje się początkowa przystań **spływu łodziami doliną Popradu**. Przystań końcowa znajduje się w Rytrze u stóp wzgórza zamkowego.

Ogrody sensoryczne w Muszynie, w dzielnicy Zapopradzie (nieopodal Sanatorium „Korona”). Ogrody są miejscem działającym na wszystkie ludzkie zmysły. Podzielono je na strefy: smakową, dotykową, zapachową, słuchową, wzrokową i dźwiękową.

Magiczny Ogród ze stawami rekreacyjnymi w Muszynie zlokalizowany jest przy Al. Zdrojowej, do złudzenia przypomina greckie, czy też rzymskie ogrody z posągami i stelami.

Muszyńskie Ogrody Biblijne są najnowszym i największym tego typu ogrodem w całym kraju (ok. 1,3 ha). Powierzchnia ogrodów została podzielona na pięć części: Ogród Historii Zbawienia, Ogród Krajobrazów Biblijnych, Winnica Pańska i Nauka Proroków, Dziecięcy Ogród Biblijny oraz Ogród dla Zakochanych. Muszyńskie Ogrody są także interesujące pod względem botanicznym, a także miejscem medytacji, modlitwy, dialogu oraz wypoczynku.

SZLAK CERKWI ŁEMKOWSKICH - na trasie można zwiedzić dawne cerkwie greckokatolickie, w większości obecnie pełniące funkcje kościołów rzymskokatolickich. W obiektach pozostał oryginalny wystrój cerkiewny. Cerkwie zostały zbudowane na przełomie XVIII-XIX wieku, w typie budownictwa zachodnio-łemkowskiego. Szlak przebiega przez Krynicy-Zdrój, Berest, Polany, Piorunkę, Czarną, Mochnaczkę, Tylicz, Muszynkę, Wojkową i Powroźnik.

SZLAK KONNY atrakcyjny widokowo 100-km starsądecki szlak górskiej turystyki jeździeckiej: Sopotowiec - Spadzie (1128 m n.p.m.) w kierunku Przehyby - Skały św. Kingi - Dolinę Jaworzynki (Jaworzynka 1128 m n.p.m.), Źródlika, prawym pasmem pod Zgrzypami (Zgrzypy 1124 m n.p.m.) - Gaboń (Agro*Tur*Konie) - w kierunku Starego Sącza - nad Mostkami do Starego Sącza, gdzie łączy się z żółtym szlakiem papieskim: ołtarz papieski - Stary Sącz stawy - Gołkowice - Skrudzina - Gaboń. Stopnie trudności i atrakcyjności przechodzą od dolinowych łagodnych tras do górskich i stromych ścieżek w terenie o dużym stopniu naturalności i w oddaleniu od skupisk ludzkich.

AGROTURYSTYKA. Jako forma aktywnego wypoczynku staje się coraz częstszym celem podróży, szczególnie wśród turystów z dużych aglomeracji miejskich. Zaliczamy tutaj agroturystykę, gospodarstwa ekologiczne, agrorancza, barcie. W powiecie nowosądeckim jest 160 gospodarstw agroturystycznych (w Małopolsce 1423), a na obszarze LGD „Perły Beskidu Sądeckiego 78. Większość ofert posiada certyfikaty gospodarstwa agroturystycznego. Wyroby kulinarne z własnego gospodarstwa stanowią podstawę żywienia. W ofercie gospodarzy znajdują się połowy pstrągów, jazda konna, kuligi konne, pieczenie barana, wspólne grzybobranie. Mocniejszych wrażeń dostarczy jazda w terenie na quadach czy spływy pontonowe górską rzeką.

WSKAŹNIKI TURYSTYCZNE. W 2013 r. Małopolska była na drugim miejscu najczęściej odwiedzanych przez turystów regionem.

Wskaźnik Charvata (obliczany jako liczba udzielonych noclegów przypadających na 100 stałych mieszkańców) zanotowano powyżej 289. Dla obszaru LGD wskaźnik wyniósł on **2656,7**. Natomiast **wskaźnik Schneidera** przekroczył w Małopolsce wartość 100 (co oznacza, że na 100 stałych mieszkańców przypadało ponad 100 turystów). Dla obszaru LGD „Perły Beskidu Sądeckiego” wskaźnik **Schneidera** w 2013 r. wyniósł **451,1** (dla Polski 60,8).

3.8 OPIS PRODUKTÓW LOKALNYCH, TRADYCYJNYCH I REGIONALNYCH

Ziemia Sądecka ma w swojej kuchni wspaniałe skarby - potrawy proste, zdrowe i bardzo oryginalne, niedostępne gdzie indziej. W większości ich źródłem jest prosta wiejska kuchnia oparta na miejscowych produktach dostępnych w gospodarstwach. Od zawsze są inspirowane tradycjami regionu, bazują na lokalnych specjach, uprawianych tu roślinach i hodowanej zwierzynie. W ten sposób Sądeczanie w najlepszy z możliwych sposobów gospodarują tym, co dała im natura, tworząc jeden z największych skarbów regionu - niepowtarzalną kuchnię.³ Przy sądeckim stole można znaleźć takie specjały jak: pierogi łomniczańskie, dziadki kokuszczańskie, zupa karpielana, miódówka ryterska. Dzisiaj wiele wspaniałych tradycyjnych przepisów odchodzi już w zapomnienie. Wprawdzie są jeszcze kultywowane w niektórych wiejskich domach, ale o części z nich pamiętają jedynie najstarsze gospodynie. Kultura ludowa obszaru cechuje się dużą oryginalnością, na co wpływ miała wielość grup etnicznych. W większości tradycje ludowe przetrwały i są nadal kultywowane. Charakterystycznym elementem kultury jest rzeźba (przede wszystkim grubo ciosane drewniane rzeźby – świątki) oraz stolarstwo ludowe, koronkarstwo, hafciarstwo, wyrób zabawek i kowalstwo artystyczne. Silne poczucie tożsamości lokalnej i regionalnej obszaru LSR pozwala na kultywowanie tradycji oraz rozwój sztuki ludowej. Tradycyjne rzemiosła, zawody, specjalizacje, specyficzne umiejętności są przekazywane z pokolenia na pokolenie i sztuka ludowa na tych terenach wciąż się rozwija. Na obszarze LSR działa wielu profesjonalnych artystów, jak również twórców ludowych.

3.9 ROLNICTWO

Obszar LGD to w większości tereny górskie i wyżynne (pogórza), a także doliny rzeczne Dunajca z jego głównym dopływem - malowniczym Popradem. Lasy i tereny leśne zajmują znaczącą powierzchnię w gminach obszaru: **Rytró (71,4%), Łabowa (70,2%), Piwniczna (62,7%), Muszyna (66,3%), Krynica (56,3%), Nawojowa (39,0%)**. Grunty rolne stanowią 37,2% powierzchni obszaru LGD, przy czym najwięcej jest ich w Krynicy-Zdroju (78,7%), a najmniej w Rytrze (11%). Zarówno na tle powiatu nowosądeckiego (48,6%), jak i całego Województwa Małopolskiego (52%), w gminach LGD rolnictwo nie odgrywa kluczowej roli w gospodarce. Cechą wyróżniającą tutejsze gospodarstwa rolne jest ich duże rozdrobnienie. Przeciętna powierzchnia gospodarstwa na obszarze LGD wynosi 6,09 ha, lecz wynik ten jest znacząco zawyżony przez gminę Krynica-Zdrój, gdzie średnie gospodarstwo ma aż 14,41 ha powierzchni. Najmniejsze gospodarstwa rolne są w Rytrze (przeciętnie 2,99 ha), większe w Piwnicznej Zdroju (3,48 ha), w Nawojowej (4,00 ha), w Muszynie (5,58 ha) oraz w Łabowej (6,07 ha). Średnia wojewódzka to 3,56 ha, a średnia dla powiatu nowosądeckiego 3,87 ha.

PASTERSTWO Podstawą egzystencji Sądeczyny od pokoleń była tradycja pasterska budując tożsamość mieszkańców oraz dając możliwości utrzymania wielopokoleniowych rodzin. Pasterstwo wywodzi się od przybyłych tu wędrownych ludów wołoskich, którzy wprowadzili oryginalny sposób wypasu owiec, przyjęty do dziś, a także przetwórstwo produktów otrzymanych dzięki gospodarce hodowlanej (mleko, sery, wełna). Inne elementy: ruchome zagrody – tzw. koszary, szałas z watrą (ogniskiem), koliby (chatki mieszkalne w okresie letnim) i szopy. W ostatnich latach zmniejszyła się rynkowa atrakcyjność pasterstwa i owczarstwo zaczęło zanikać. Żeby pasterstwo mogło się rozwijać niezbędne są: edukacja młodego pokolenia górali, stworzenie innowacyjnego modelu biznesowego, łączenie się w spółdzielnie, budowanie klastrów pasterskich itp. Na terenie Piwnicznej Zdrój pomału odradza się hodowla owiec także tych czarnych, które dały nazwę – Czarnym Góralom. „Pasterstwo to nie tylko folklor, ale przede wszystkim szansa na gospodarczy i turystyczny rozwój Sądeczyny”.

PSZCZELARSTWO Tradycje pszczelarskie sięgają osiadłych Łemków, dla których bartnictwo było tradycyjnym zawodem. Nieskażone środowisko i walory przyrodnicze pozwalają na pozyskanie produktów najwyższej jakości. W 1983 roku w Kamiennej został wybudowany Dom Pszczelarza, a w położonej tam Pasiące „Barć” skansen z centrum edukacyjno-zdrowotnym, gdzie można poznać cały cykl produkcji miodu. Działa tam również laboratorium, w którym produkowane są (głównie na bazie propolisu – kitu pszczelego) maści, kremy i roztwory wykorzystywane w apiterapii. W miejscowości Kamianna organizowane są co roku Targi Pszczelarskie.

3.10 OPIS INNYCH OBSZARÓW TEMATYCZNYCH

Grupy etniczne. Obszar LSR zamieszkiwało, a częściowo nadal zamieszkuje, kilka grup etnicznych: Lachów Sądeckich, Łemków, Czarnych Górali oraz przybyłych tu później Cyganów karpaccich. Lachami określano Polaków osiadłych na Sądeczynie. Stanowili oni ogniwo pośredniczące między góralami, a mieszkańcami nizin Małopolski, charakterystyczna jest ich odmienność

³http://www.powiat.nowy-sacz.pl/publikacje/artykuly/kuchnia_regionalna.html

kulturowa od zamieszkującej te tereny ludności góralskiej: styl architektury, stroje ludowe, tańce i śpiewy, a także sztuka ludowa. Czarni Górale zamieszkiwali dolinę Popradu począwszy od Barcic po Wierchomłę i granicę państwa na południu. Czarni Górale wyróżniali się oryginalnym strojem, odmiennym od Górali Podhalańskich, ubiór był prosty i odznaczał się skromnym zdobieniem. Na słabe na tym obszarze osadnictwo polskie oraz grupy pasterskie wędrujące pasem Karpat, od Bałkanów napłynęła szeroka fala osadnictwa ruskiego. Łemkowie ludność, która przybyła na te tereny z Bałkanów w w XV i XVI wieku, mówili dialektem języka ukraińskiego, jednak posiadali wiele cech własnych, odróżniających ich od sąsiednich grup (Rusinów Szlachtowskich czy Bojków).

Malownicza linia kolejowa. Na obszarze LGD „Perły Beskidu Sądeckiego” znajduje się linia kolejowa malowniczo biegnąca wzdłuż Popradu. Nowosądeckie Stowarzyszenie Miłośników Kolei organizuje okazjonalne przejazdy historycznymi pociągami przede wszystkim trasą dawnej Galicyjskiej Kolei Transwersalnej na odcinku z Nowego Sącza do Chabówki, ale jest też organizatorem przejazdów turystycznych kolejną w ramach projektu „Małopolskich Szlaków Turystyki Kolejowej na trasie Nowy Sącz-Krynica. Wszystkie

przejazdy cieszą się wielkim zainteresowaniem turystów. Jak podkreślają przedstawiciele branży turystycznej powinno się zwiększyć liczbę pociągów w sezonie letnim, szczególnie w czasie organizowanych na obszarze imprez.

Sądeckie 4U to bezpłatna aplikacja turystyczna pełniąca rolę informatora turystycznego, a także organizatora czasu wolnego. W aplikacji znajdują się informacje o sądeckiej bazie noclegowej, gastronomicznej, atrakcjach turystycznych, zabytkach i większych imprezach kulturalnych na ziemi sądeckiej. Z aplikacji można korzystać również w trybie offline, czyli bez konieczności połączenia z Internetem.⁴

Sądecka Marka Turystyczna to wyróżnienie, przyznawane na pięć lat podmiotom turystycznym, które jakością świadczonych usług oraz ich powiązaniem z dziedzictwem przyrodniczo-kulturowym regionu, zasługują na najwyższe uznanie. Po upływie 5 lat wyróżnieni muszą kolejny raz przejść weryfikację.

LGD zamierza wspierać lub włączać się w inicjatywy integrujące usługi turystyczne.

Przeprowadzone konsultacje oraz dotychczasowe doświadczenia wykazały, że diagnoza - analiza obszaru jest nadal aktualna. Nie ma konieczności wprowadzania do LSR nowych wskaźników lub celów.

⁴http://www.powiat.nowy-sacz.pl/publikacje/artykuly/aplikacja_sadeckie4u.html

4 ANALIZA SWOT

Podstawę przeprowadzenia analizy SWOT stanowiły następujące narzędzia diagnostyczne: opis stanu obszaru (diagnoza społeczno-gospodarcza), ankiety badawcze (elektroniczna i audytoryjna), materiał opiniodawczy zebrany podczas zorganizowanych warsztatów dialogu społecznego i na otwartych spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych, a rozpoznania problemów i wyzwań rozwojowych obszaru funkcjonalnego objętego LSR LGD „Perły Beskidu Sądeckiego” dokonano w oparciu o analizę wskazanych źródeł. W efekcie wykazano istnienie zagadnień, które po uogólnieniu i wzajemnym ich powiązaniu umożliwiły sformułowanie osi priorytetowych, wokół których porządkowano cele strategiczne, cele operacyjne oraz sklasyfikowano przedsięwzięcia mające służyć osiągnięciu celów.

MOCNE STRONY (ATUTY) OBSZARU	Odniesienie do diagnozy	SŁABE STRONY (SŁABOŚCI) OBSZARU	Odniesienie do diagnozy
UWARUNKOWANIA GEOGRAFICZNE			
Region atrakcyjny krajobrazowo i przyrodniczo. Wielokulturowość - bogata i zróżnicowana kultura mniejszości etnicznych. Unikalne dziedzictwo kulturowe. Naturalne zasoby wodne (wody mineralne). Bezpośrednie sąsiedztwo Nowego Sącza i Starego Sącza, Położenie na obszarze trans granicznym. Bogate złoża wód mineralnych.	3.11 Opis innych obszarów tematycznych	Ograniczenia rozwojowe związane ze słabą dostępnością komunikacyjną np. do Krakowa oraz Słowacji. Niezadawalający poziom stanu nawierzchni niektórych dróg lokalnych i niska dostępność do wielu miejscowości. Niewykorzystanie potencjału linii kolejowej. Brak obwodnic wokół miejscowości uzdrowiskowych. Rzeka Poprad jako ograniczenie i zagrożenie – zbyt mało wykorzystana turystycznie.	3.11 Opis innych obszarów tematycznych
PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ			
Duża liczba małych i średnich przedsiębiorstw. Branże strategiczne: przetwórstwo drewna, budownictwo i turystyka. Bliskie sąsiedztwo Nowego Sącza - drugiego co do wielkości ośrodka akademickiego po Krakowie, Duża mobilność funkcjonujących przedsiębiorstw (firmy budowlane),	3.2 Charakterystyka gospodarki/ przedsiębiorczości	Brak kapitałów inwestycyjnych na wprowadzanie innowacji do firm. Brak środków na inwestycje np. w OZE. Duży udział sektora budowlanego w tworzeniu kapitału. Duża sezonowość w wiodących branżach (usługach budowlanych i hotelarskich). System edukacyjny słabo zharmonizowany z potrzebami rynku pracy. Wysokie bezrobocie wśród osób młodych (do 35 roku życia), Znaczny odsetek osób długotrwale bezrobotnych - w ogóle osób pozostających bez pracy.	3.2 Charakterystyka gospodarki/ przedsiębiorczości i
ŚRODOWISKO			
Wysoki wskaźnik lesistości, niski stopień industrializacji i brak przemysłu, czystość środowiska naturalnego (niski stopień degradacji środowiska), Bogactwo fauny i flory w tym gatunków chronionych, Obszary chronione, Wprowadzanie ekologicznych źródeł pozyskiwania energii,	3.6 Wykazanie wewnętrznej spójności obszaru LGD	Niski stopień skanalizowania i zgazyfikowania terenu Nieuregulowany Poprad i Kamienica – zagrożenia powodziowe Zbyt niska świadomość ekologiczna mieszkańców (dzikie wysypiska, nieszczelne szamba, wypalanie traw, palenie śmieci). Zanik tradycji rolniczych, pasterskich powodujących degradację cennych łąk i hał. Zanikanie zawodów rzemieślniczych i ludowej twórczości, w większości z	3.6 Wykazanie wewnętrznej spójności obszaru LGD

STRATEGIA ROZWOJU LOKALNEGO KIEROWANEGO PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ
LOKALNEJ GRUPY DZIAŁANIA „PERŁY BESKIDU SADECKIEGO” NA LATA 2014-2020

Potencjały dla turystyki ekologicznej		powodów nieopłacalności takiej działalności. Tereny ochronne, w tym Natura 2000 jako ograniczenie.	
TURYSTYKA			
Sprzyjające rozwojowi turystyki warunki klimatyczne, doskonałe warunki do uprawiania turystyki aktywnej, potencjał dla rozwoju agroturystyki, odpowiednia infrastruktura dla narciarstwa, zróżnicowana baza turystyczna, w tym obiekty o najwyższym standardzie, dobrze przygotowana kadra medyczna w uzdrowiskach	3.8 Obszary atrakcyjne turystycznie	Zbyt mała liczba obiektów sportowo –rekreacyjnych i obiektów hotelowych o wysokim standardzie, niespełniający oczekiwań system informacji, niewielka współpraca branży turystycznej, niespójna promocja, niski poziom kwalifikacji kadr turystycznych. Niewspółpracujące gospodarstwa agroturystyczne oraz pokoje gościnne „na czarno”, które są konkurencją dla oficjalnie funkcjonujących obiektów.	3.8 Obszary atrakcyjne turystycznie
SPOŁECZNOŚĆ			
Zaangażowanie społeczności lokalnej w rozwój obszaru, wysoki stopień tożsamości lokalnej mieszkańców, wzrost edukacyjnych aspiracji młodzieży do kształcenia, doksztalcenia, doskonalenia zawodowego i nauki języków obcych, dodatni przyrost naturalny, rodziny tradycyjne, kultywujący zwyczaje, wielopokoleniowe – wiele imprez, wydarzeń festynów, targów, turniejów.	3.4 Sektor społeczny 3.5 Problemy społeczne	Wysoki poziom bezrobocia szczególnie wśród ludzi młodych oraz 50+ w grupie słabo wykształconych. Niski poziom zamożności mieszkańców, powodujący mały popyt. Odływ ludzi młodych, zmniejszenie liczby mieszkańców terenów górskich. Niechęć młodych do kultywowania tradycji (brak zachęt ekonomicznych). Złe prognozy demograficzne. Wysoki poziom osób korzystających z pomocy społecznej. Brak dostępu do kultury wysokiej.	3.4 Sektor społeczny 3.5 Problemy społeczne
DZIEDZICTWO KULTUROWE			
Wielokulturowość, niepowtarzalność, „Czarni Górale”, wyjątkowa tradycja kultywowana przez mieszkańców. Dziedzictwo niematerialne i materialne. Tradycje historyczne. Zespoły folklorystyczne. Architektura osadnicza Łemków. Rozwinięta współpraca z partnerami słowackimi w zakresie wymiany kulturalnej i tworzenia wspólnych wydarzeń kulturalnych.	3.7 Krótki opis dziedzictwa kulturowego i zabytków	Niewystarczające środki na kultywowanie tradycji i zawody zanikające. Niewystarczająca infrastruktura społeczna do spotkań i innych wydarzeń. Niewykorzystany potencjał związany z produktami lokalnymi. Mała aktywność twórców ludowych (brak ekonomicznych zachęt). Niescalony system informacji o obszarze, nieoznakowane obiekty, niewystarczająca – w stosunku do potrzeb - liczba wydawnictw promocyjnych (też w językach obcych).	3.7 Krótki opis dziedzictwa kulturowego i zabytków

SZANSE I ZAGROŻENIA DLA OBSZARU

Poniżej przedstawione elementy szans i zagrożeń zostały wybrane (warsztatowo) dla LSR z wyników badań prowadzonych przez p. B. Zygmunt (udostępniona praca magisterska), z listy wypracowanej na warsztatach prowadzonych dla subregionu sądeckiego (UMWM) oraz na podstawie diagnozy własnej LGD.

SZANSE	Odniesienie do diagnozy	ZAGROŻENIA	Odniesienie do diagnozy
Rosnące zainteresowanie turystyczne, zainteresowanie turystyką aktywną, zwiększony popyt na wyjazdy weekendowe, rozwój turystyki rodzinnej	3.8 Obszary atrakcyjne turystycznie	Niedostateczna współpraca i współdziałanie w rozwijaniu i promocji turystyki nie tylko na obszarze, ale w regionie i w kraju	3.7 Krótki opis dziedzictwa kulturowego i zabyt.

Włączenie dziedzictwa kulturowego w obieg gospodarczy przy jednoczesnym zachowaniu priorytetu zabytku, Zrzeszanie się podmiotów gospodarczych związanych z turystyką (w tym właściciele gospodarstw agroturystycznych), zintegrowanie turystyki całej Doliny Popradu i Kamienicy, połączenie sił i utworzenie wspólnej destynacji, Wzrost znaczenia regionalizmu i odrębności kulturalnej	3.7 Krótki opis dziedzictwa kulturowego i zabytków	Trudności z uzyskaniem dobrze płatnej pracy, przekładające się na niski poziom życia, niski popyt, a w konsekwencji zmniejszone dochody gmin ,Gospodarcza i turystyczna, także uzdrowskowa konkurencyjność innych regionów turystycznych,Brak wsparcia dla ekonomii społecznej	3.2 Charakterystyka gospodarki/ przedsiębiorczości
Kreowanie wizerunku kraju w oparciu o produkty małopolskie	3.9 Opis produktów lokalnych, tradycyjnych i regionalnych	Ograniczenia wynikające z obszarów chronionych	3.6 Wykazanie wewnętrznej spójności obszaru LGD
Budowa szybkiej drogi Brzesko – Nowy Sącz, „Otwarcie granic”, możliwość wykorzystania środków z funduszy strukturalnych w nowej perspektywie 2014-2020 i innych dostępnych, Popyt na zdrową żywność, leczenie „wodami” i moda na prozdrowotny tryb życia oraz zdrową żywność	3.6 Wykazanie wewnętrznej spójności obszaru LGD	Migracja, szczególnie ludzi młodych	3.3 Opis rynku pracy
Środki zewnętrzne, w tym unijne na współpracę transgraniczną i ich wykorzystanie dla lepszej komunikacji i współpracy.	3.2 Charakterystyka gospodarki/ przedsiębiorczości	Ubóstwo	3.5 Problemy społeczne

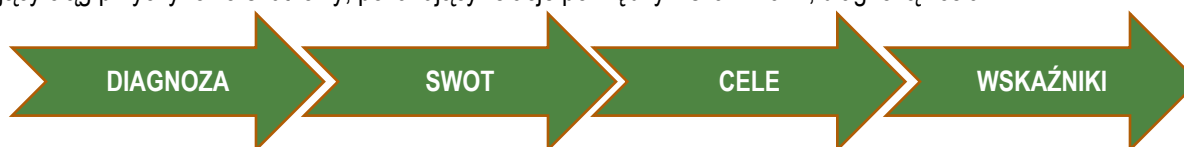
Kluczowe wyzwania dla subregionu sudeckiego (UMWM): Wykorzystanie lokalnego potencjału turystycznego; szkolnictwo wyższe zawodowe ukierunkowane na rozwój lokalnej gospodarki; poprawa dostępności komunikacyjnej, w tym zwłaszcza obszarów peryferyjnych; pobudzenie funkcji Nowego Sącza, jakosubregionalnego centrum usług publicznych o znaczeniu ponadlokalnym. Zidentyfikowane problemy i wyzwania w analizie SWOT podzielone zostały na trzy obszary, wzajemnie na siebie zachodzące i wzajemnie się uzupełniające i stworzyły układ celów w LSR (rozdział VIII).

W związku z przeprowadzonym procesem konsultacji społecznych (dotyczących ujęcia w LSR dodatkowych środków) oraz na podstawie dotychczasowych doświadczeń stwierdzone, iż analiza obszaru oraz SWOT są nadal aktualne.

5 CELE I WSKAŹNIKI

5.1 SPECYFIKACJA I OPIS CELÓW OGÓLNYCH PRZYPISANYCH IM CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH I PRZEDSIĘWZIĘĆ

Cele LSR, przedsięwzięcia oraz wskaźniki zostały określone w wyniku wielomiesięcznego procesu partycypacyjnego tworzenia LSR. W budowaniu celów zastosowano metodologię rekomendowaną przez Komisję Europejską – logikę interwencji - schemat pokazujący ciąg przyczynowo-skutkowy, pokazujący relacje pomiędzy wskaźnikami, diagnozą i celami.

LSR wdrażana będzie poprzez realizację 3 celów ogólnych, 8 celów szczegółowych:

Cel ogólny I Poprawa konkurencyjności obszarów oparciu o zrównoważony rozwój gospodarczy	Cel ogólny II Wzmacnianie społeczności lokalnej poprzez wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego obszaru Beskidu Sądeckiego.	Cel ogólny III Włączenie społeczności lokalnej w partnerską współpracę LGD „Perły Beskidu Sądeckiego”
I.1 Zwiększenie atrakcyjności obszaru poprzez poprawę infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej I.2 Poprawa konkurencyjności przedsiębiorczości lokalnej, szczególnie w obszarze turystyki I.3 Zintensyfikowanie i zintegrowanie działań promocyjnych obszaru	II.1 Poprawa jakości infrastruktury szeroko rozumianej kultury oraz zabytków II.2 Kulturowanie i upowszechnianie tradycji, dziedzictwa kulturowego obszaru II.3 Promowanie włączenia społecznego poprzez rozwój kompetencji mieszkańców	III.1 Rozwój partnerstwa LGD poprzez współpracę krajową i zagraniczną III.2 Podniesienie efektywności wdrażania LSR szczególnie poprzez promocję informacji i edukację

Jak wynika z diagnozy oraz analizy SWOT obszar LGD boryka się z problemami domagających się interwencji i kompleksowego działania. W tej grupie najważniejsza jest **gospodarka, gdzie branżą rozwojową jest turystyka**. Wyzwania i konieczności to przede wszystkim: **zapewnienie miejsc pracy** poprzez stworzenie warunków dla podejmowania własnej działalności gospodarczej i/lub rozwój i inwestycje istniejących przedsiębiorstw; wykorzystanie silnych stron obszaru (turystyka, produkcja rolno-spożywcza, mikro przedsiębiorstwa) w celu podniesienia atrakcyjności biznesowej części obszaru dla rodzimych oraz przyjezdnych inwestorów, rozwój edukacji dla potrzeb przedsiębiorczości wśród osób młodych, podejmujących pierwsze decyzje dotyczące lokowania się na rynku pracy, Wymienione wyzwania były podstawą do sformułowania celu ogólnego I.

Oczekiwane bardzo przez mieszkańców inwestycje w kapitał ludzki z wykorzystaniem zasobów lokalnych, a przede wszystkim walorów kulturowych i przyrodniczych oraz dziedzictwa wielokulturowego obejmuje cel ogólny II (wzmocnienie mocnych stron: Wielokulturowość, niepowtarzalność, „Czarni Górale”, wyjątkowa tradycja kultywowana przez mieszkańców, Dziedzictwo niematerialne i materialne, Tradycje historyczne, Zespoły folklorystyczne.). Zidentyfikowane na obszarze wyzwania z zakresu współpracy lokalnej i budowania partnerstw, a także wspólnego chronienia środowiska i uświadomienia sobie problemów zmian klimatu (niwelowanie słabych stron: Niski stopień skanalizowania i zgazyfikowania terenu, niska świadomość ekologiczna mieszkańców, którzy np. wypalają trawy, palą śmieci) obejmują obszar tematyczny celu III.

Poniżej znajdują się **tabele z celami głównymi, przypisanymi im celami szczegółowymi, przedsięwzięciami oraz wskaźnikami wraz z wartościami początkowymi i docelowymi**. Ostatnia kolumna tabel przedstawia źródła weryfikacji informacji o wskaźnikach. Następnie zamieszczono **matryce logiczne pokazujące logikę LSR od problemu**, aż po założenia czynników zewnętrznych, które mogą mieć wpływ na osiągnięcie zaplanowanych wyników działań.

Tabela 5: **Cel ogólny I**, szczegółowe i przedsięwzięcia oraz przypisane im wskaźniki, wartości bazowe i docelowe wskaźników oraz ich źródła weryfikacji

I	CEL OGÓLNY I	Poprawa konkurencyjności obszaru Beskidu Sądeckiego w oparciu o zrównoważony rozwój gospodarczy				
I.1	CELE SZCZEGÓŁOWE	I.1 Zwiększenie atrakcyjności obszaru poprzez poprawę infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej.				
I.2		I.2 Poprawa konkurencyjności przedsiębiorczości lokalnej, szczególnie w obszarze turystyki				
I.3		I.3 Zintensyfikowanie i zintegrowanie działań promocyjnych obszaru				
Wskaźnik oddziaływania dla celu ogólnego		Jednostka miary	Stan początkowy 2013 rok	Plan na 2024 rok	Źródło danych / sposób pomiaru	
WO.1.1	Wzrost liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na obszarze (wzrost o 10%)	Wskaźnik (liczba)	4954	6000	GUS	
WO.1.2	Wzrost wskaźnika Schneidera o 10%	Wskaźnik (liczba)	451,1	496,21	GUS	
Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych		Jednostka miary	Stan początkowy 2014 rok	Plan na 2024 rok	Źródło danych / sposób pomiaru	
Wr.1.1.1	Zwiększenie atrakcyjności obszaru poprzez poprawę infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	Wzrost liczby osób korzystających z obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	Procentowy wzrost	Liczba bazowa zostanie określona przez beneficjenta	Wzrost o 10%	Dokumentacja LGD*
Wr.1.2.1	Poprawa konkurencyjności przedsiębiorczości lokalnej, szczególnie w obszarze turystyki	Liczba utworzonych miejsc pracy (ogółem)	sztuka	0	46	Dokumentacja LGD*
Wr.1.2.2		Liczba osób, które skorzystały z utworzonych miejsc noclegowych w ciągu roku	osoba	Liczba bazowa określona przez beneficjenta	Liczba docelowa od beneficjenta	Dokumentacja LGD*
Wr.1.2.3		Liczba osób uczestniczących w szkoleniach w zakresie sieciowania i beskidzkiej współpracy gospodarczej	osoba	0	20	Dokumentacja LGD*
Wr.1.3.1	Zintensyfikowanie i zintegrowanie działań promocyjnych obszaru	Liczba osób odbiorców działań promocyjnych	osoba	0	1200	Dokumentacja LGD*

*Dokumentacja LGD; (tzn. dokumentacja projektowa, fotograficzna, sprawozdania). Ponadto na stronie www dostępne będą informacje o zrealizowanych projektach w formie prezentacji „dobrych praktyk”.

Przedsięwzięcia dla celu głównego I

PRZEDSIĘWZIĘCIA		Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt współpracy, aktywizacja itp.)	Wskaźnik produktu				Źródło danych / sposób pomiaru
				Nazwa	Jednostka miary	Wartość		
						Początkowa 2016 rok	Końcowa 2024 rok	
P.I.1.1	Inwestycje w ogólnodostępną i niekomercyjną infrastrukturę turystyczną i rekreacyjną.	JST, NGO, MŚP, LGD, mieszkańcy, turyści	Konkursy	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	szt.	0	13	Dokumentacja LGD*
			Konkurs/ projekt grantowy	Liczba nowych lub zmodernizowanych lub zrewitalizowanych obiektów i miejsc infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	szt.	0	2	Dokumentacja LGD
P.I.2.1	Tworzenie przedsiębiorstw w oparciu o zasoby lokalne z uwzględnieniem zrównoważonego rozwoju	Osoby fizyczne chcące rozpocząć działalność gospodarczą	Konkursy	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa w oparciu o zasoby lokalne z uwzględnieniem zrównoważonego rozwoju	szt.	0	2	Dokumentacja LGD*
		Osoby fizyczne chcące rozpocząć działalność gospodarczą	Konkursy	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	szt.	0	30	Dokumentacja LGD*
P.I.2.2	Innowacyjny rozwój przedsiębiorstw w szczególności w oparciu o nowe technologie przyjazne środowisku	MŚP	Konkursy	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	szt.	0	12	Dokumentacja LGD
				Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa w oparciu o nowe technologie przyjazne środowisku	szt.	0	2	Dokumentacja LGD
				Liczba nowych miejsc noclegowych w wyniku tworzenia i rozwoju przedsiębiorstw (wskaźnik bezkosztowy)	szt.	0	6	Dokumentacja LGD*

STRATEGIA ROZWOJU LOKALNEGO KIEROWANEGO PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ
LOKALNEJ GRUPY DZIAŁANIA „PERŁY BESKIDU SADECKIEGO” NA LATA 2014-2020

P.I.2.3	Beskidzka współpraca gospodarcza	MŚP	Konkurs/ projekt grantowy/ operacja własna	Liczba szkoleń w zakresie sieciowania i beskidzkiej współpracy gospodarczej	szt.	0	2	Dokumentacja LGD
P.I.3.1	Przedsięwzięcia promocyjne i informacyjne dotyczące obszaru	NGO, LGD, osoby fizyczne, turyści, mieszkańcy	Konkurs/ projekt grantowy/ operacja własna	Liczba przedsięwzięć promocyjnych	szt.	0	14	Dokumentacja LGD*

***Dokumentacja LGD;** (tzn. dokumentacja projektowa, fotograficzna, sprawozdania). Ponadto na stronie www dostępne będą informacje o zrealizowanych projektach w formie prezentacji „dobrych praktyk”.

Tabela 6: **Cel ogólny II, szczegółowe i przedsięwzięcia oraz przypisane im wskaźniki, wartości bazowe i docelowe wskaźników oraz ich źródła weryfikacji**

II	CEL OGÓLNY II	Wzmacnianie społeczności lokalnej poprzez wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego obszaru Beskidu Sądeckiego				
II.1	CELE SZCZEGÓLNE	II.1 Poprawa jakości infrastruktury szeroko rozumianej kultury oraz zabytków				
II.2		II.2 Kultywowanie i upowszechnianie tradycji i dziedzictwa kulturowego obszaru				
II.3		II.3 Promowanie włączenia społecznego poprzez rozwój kompetencji mieszkańców				
Wskaźnik oddziaływania dla celu ogólnego			Jednostka miary	Stan początkowy 2014 rok	Plan 2024 rok	Źródło danych / sposób pomiaru
WO.II.1	Wzrost liczby uczestników imprez na obszarze LGD o 10% (wskaźnik GUS)		osoba	132827	146110	GUS
Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych			Jednostka miary	Stan początkowy 2015 rok	Plan 2020 rok	Źródło danych / sposób pomiaru
Wr.II.1	Poprawa jakości infrastruktury szeroko rozumianej kultury oraz zabytków	Wzrost liczby osób, które skorzystały z infrastruktury kultury ze wsparciem LSR	Wzrost procentowy o 10%	Określa beneficjent	W stosunku do danej bazowej beneficjenta o 10%	Dokumentacja LGD*
		Wzrost liczby osób, które odwiedziły zrewitalizowany zabytek	Wzrost procentowy o 10%	Określa beneficjent	W stosunku do danej bazowej beneficjenta o 10%	Dokumentacja LGD*

Wr.II.2c	Kultywowanie i upowszechnianie tradycji i dziedzictwa kulturowego obszaru	Liczba działań w zakresie dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR	sztuka	0	6	Dokumentacja LGD*
Wr.II.3b		Liczba osób przeszkolonych w tym liczba osób z grup defaworyzowanych objętych ww. wsparciem	osoba	0	20	Dokumentacja LGD*
Wr.II.3c		Liczba osób oceniających szkolenia jako adekwatne do oczekiwań zawodowych	osoba	0	20	Dokumentacja LGD*

*Dokumentacja LGD; (tzn. dokumentacja projektowa, fotograficzna, sprawozdania). Ponadto na stronie www dostępne będą informacje o zrealizowanych projektach w formie prezentacji „dobrych praktyk”.

Przedsięwzięcia dla celu głównego II

PRZEDSIĘWZIĘCIA	Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt współpracy, aktywizacja itp.)	Wskaźnik produktu				Źródło danych / sposób pomiaru	
			Nazwa	Jednostka miary	Wartość			
					Początkowa 2016 rok	Końcowa 2024 rok		
P.II.1.1	Budowa lub modernizacja infrastruktury kulturalnej w tym rewitalizacja zabytków	NGO, MŚP, LGD, turyści, mieszkańcy	Konkurs/ projekt grantowy/ operacja własna	Liczba nowych lub zmodernizowanych lub zrewitalizowanych obiektów lub miejsc infrastruktury kultury	szt.	0	6 12	Dokumentacja LGD*
			Konkurs/ projekt grantowy	Liczba zabytków poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim w wyniku wsparcia otrzymanego w ramach LSR	szt.	0	5	Dokumentacja LGD*

STRATEGIA ROZWOJU LOKALNEGO KIEROWANEGO PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ
LOKALNEJ GRUPY DZIAŁANIA „PERŁY BESKIDU SADECKIEGO” NA LATA 2014-2020

P.II.2.1	Aktywizacja mieszkańców poprzez tradycję i dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze	NGO, MŚP, LGD, turyści, mieszkańcy	Konkurs/ projekt grantowy/ operacja własna	Liczba działań polegających na pielęgnowaniu lub zachowaniu dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego	szt.	0	6	Dokumentacja LGD*
P.II. 3.1	Zagospodarowanie czasu wolnego mieszkańców we wszystkich grupach wiekowych	NGO, MŚP, LGD, turyści, mieszkańcy	Konkurs/ projekt grantowy/ operacja własna	Liczba przedsięwzięć edukacyjnych podnoszących kompetencje mieszkańców	szt.	0	4	Dokumentacja LGD*
P.II.3.2	Podnoszenie kompetencji mieszkańców w ważnych dla obszaru dziedzinach	NGO, osoba prywatna, mieszkańcy, młodzi ludzie NGO, osoba prywatna, mieszkańcy, młodzi ludzie	Operacja własna	Liczba szkoleń w zakresie ochrony przyrody i ekologii, w tym dla przyszłych przewodników beskidzkich	szt.	0	6	Dokumentacja LGD*
			Operacja własna	Liczba szkoleń w zakresie konstruowania maszyn i urządzeń przyjaznych środowisku.	szt.	0	2	Dokumentacja LGD*

***Dokumentacja LGD;** (tzn. dokumentacja projektowa, fotograficzna, sprawozdania). Ponadto na stronie www dostępne będą informacje o zrealizowanych projektach w formie prezentacji „dobrych praktyk”.

Tabela 7: **Cel ogólny III**, szczegółowe i przedsięwzięcia oraz przypisane im wskaźniki, wartości bazowe i docelowe wskaźników oraz ich źródła weryfikacji

III	CEL OGÓLNY III	Włączanie społeczności lokalnej w partnerską współpracę LGD „Perły Beskidu Sądeckiego”			
III.1	CELE SZCZEGÓLWE	III.1 Rozwój partnerstwa LGD poprzez współpracę krajową i zagraniczną			
III.2		III.2 Podniesienie efektywności wdrażania LSR szczególnie poprzez promocję informacji i edukację			
Wskaźnik oddziaływania dla celu ogólnego		Jednostka miary	Stan początkowy 2016 rok	Plan 2024 rok	Źródło danych / sposób pomiaru
WO.III.1	Wzrost postrzegania partnerstwa LGD jako animatora lokalnej współpracy	sztuka	Badanie zostanie przeprowadzone w 2016 r.	Zakłada się wzrost o 10%	Dane własne LGD
Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych		Jednostka miary	Stan początkowy 2015 rok	Plan 2024 rok	Źródło danych / sposób pomiaru

Wr.III.1.1	Rozwój partnerstwa LGD poprzez współpracę krajową i zagraniczną	Liczba projektów wykorzystujących lokalne zasoby kulturowe i turystyczne	sztuka	0	3	Dokumentacja LGD*
		Liczba projektów skierowanych do następujących grup docelowych: turyści, mieszkańcy	sztuka	0	3	Dokumentacja LGD*
		Liczba osób, którym udzielono informacji w Centrum Produktu Turystycznego i Kulturowego	sztuka	0	100	Dokumentacja LGD*
		Liczba odbiorców zorganizowanych przedsięwzięć kulturalno-promocyjnych	osoba	0	100	Dokumentacja LGD*
		Liczba odbiorców przedsięwzięć promujących w ramach projektu współpracy	osoba	0	100	Dokumentacja LGD*
		Liczb osób korzystających z przedsięwzięć promujących współpracę przygraniczną	osoba	0	50	Dokumentacja LGD*
		Liczba osób korzystających z utworzonych i oznakowanych miejsc rekreacji i wypoczynku w ramach projektu współpracy przygranicznej	osoba	0	100	Dokumentacja LGD*
		Liczba osób korzystających z utworzonej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	osoba	0	50	Dokumentacja LGD*
Wr.III.2.1	Podniesienie efektywności wdrażania LSR szczególnie poprzez promocję informację i edukację	Liczba podmiotów które otrzymały wsparcie po uprzednim udzieleniu indywidualnego doradztwa w zakresie ubiegania się o wsparcie na realizację LGD świadczonego w biurze LGD	sztuka	0	100	Dokumentacja LGD*
Wr.III.2.2		Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych	osoba	0	240	Dokumentacja LGD*
Wr.III.2.3		Liczba osób zadowolonych ze spotkań przeprowadzonych przez LGD	osoba	0	200	Dokumentacja LGD*
Wr.III.2.4		Liczba odbiorców materiałów informacyjnych	osoba	0	8000	Dokumentacja LGD*
Wr.III.2.5		Liczba uczestników imprez	osoba	0	1000	Dokumentacja LGD*
Wr.III.2.6		Liczba rocznych wniosków o płatność	sztuka	0	8	Dokumentacja LGD*
Wr.III.2.7		Liczba Raportów ewaluacyjnych	sztuka	0	3	Dokumentacja LGD*

*Dokumentacja LGD; (tzn. dokumentacja projektowa, fotograficzna, sprawozdania). Ponadto na stronie www dostępne będą informacje o zrealizowanych projektach w formie prezentacji „dobrych praktyk”.

Przedsięwzięcia dla celu głównego III

PRZEDSIĘWZIĘCIA	Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt)	Wskaźnik produktu				
			Nazwa	Jednostka miary	Wartość		Źródło danych / sposób pomiaru
					Początkowa 2016 rok	Końcowa 2024 rok	

			współpracy, aktywizacja itp.)					
P.III.1.1	Realizacja współpracy przez LGD	LGD	Współpraca	Liczba zrealizowanych projektów współpracy w tym projektów współpracy międzynarodowej	szt.	0	2	Dokumentacja LGD*
				Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	szt.	0	9	Dokumentacja LGD*
		LGD	Współpraca	Liczba utworzonych centrów produktu turystycznego i kulturowego	szt.	0	1	Dokumentacja LGD*
		LGD	Współpraca	Liczba zorganizowanych przedsięwzięć kulturalno-promocyjnych w ramach projektu współpracy	szt.	0	1	Dokumentacja LGD*
		LGD	Współpraca	Liczba zorganizowanych przedsięwzięć promocyjnych w ramach projektu współpracy	szt.	0	4	Dokumentacja LGD*
		LGD	Współpraca	Liczba zorganizowanych przedsięwzięć promujących współpracę przygraniczną	szt.	0	2	Dokumentacja LGD*
		LGD	Współpraca	Liczba utworzonych i oznakowanych miejsc odpoczynku i rekreacji w ramach projektu współpracy przygranicznej	szt.	0	2	Dokumentacja LGD*
		LGD	Współpraca	Liczba zrealizowanych projektów współpracy	szt.	0	1	Dokumentacja LGD*
		LGD	Współpraca	Liczba nowych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	szt.	0	1	Dokumentacja LGD*

		LGD	Współpraca	Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	szt.	0	3	Dokumentacja LGD*
P.III.2.1	Działania własne LGD szczególnie w zakresie promocji, informacji i edukacji	LGD	Aktywizacja	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	szt.	0	48	Dokumentacja LGD*
		LGD	Aktywizacja	Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	szt.	0	105	Dokumentacja LGD*
		LGD	Aktywizacja	Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	szt.	0	300	Dokumentacja LGD*
		LGD	Aktywizacja	Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	szt.	0	12	Dokumentacja LGD*
		LGD	Aktywizacja	Liczba wydruków materiałów informacyjnych dla beneficjentów	szt.	0	10	Dokumentacja LGD*
		LGD	Aktywizacja	Liczba innych działań promocyjnych LGD – imprez, wydarzeń, badań	szt.	0	16	Dokumentacja LGD*
		LGD	Aktywizacja	Liczba badań – ewaluacji LSR, LGD	szt.	0	3	Dokumentacja LGD*
		P.III.2.2	Sprawne funkcjonowanie LGD	LGD	Funkcjonowanie	Liczba działań związanych z bieżącym funkcjonowaniem LGD	lata	0

***Dokumentacja LGD;** (tzn. dokumentacja projektowa, fotograficzna, sprawozdania, WOP). Ponadto na stronie www dostępne będą informacje o zrealizowanych projektach w formie prezentacji „dobrych praktyk”.

Tabela 8: **MATRYCA LOGICZNA**

Cel Ogólny I: Poprawa konkurencyjności obszaru Beskidu Sądeckiego w oparciu o zrównoważony rozwój gospodarczy		Oddziaływanie: Wzrost liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na obszarze (wzrost o 10%), Wzrost wskaźnika Schneidera o 10%		
I.1 Zwiększenie atrakcyjności obszaru poprzez poprawę infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i sportowej				
1	2	3	4	5
Zidentyfikowane problemy/ wyzwania społeczne	Przedsięwzięcie	Produkty	Rezultat	Czynniki zewnętrzne mające wpływ na realizację działań i osiągnięcie wyników
Brak środków na inwestycje poprawiające ogólnodostępną infrastrukturę społeczną, w tym turystyczną i rekreacyjną, powoduje zmniejszenie atrakcyjności obszaru zarówno dla mieszkańców jak i turystów. Podejmowanie nowych działań i wyzwań, szczególnie we współpracy różnych podmiotów jest wyzwaniem na najbliższy okres.	P.1.1.1. Inwestycje w ogólnodostępną i niekomercyjną infrastrukturę turystyczną i rekreacyjną	Nowe lub zmodernizowane obiekty infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej Nowe lub zmodernizowane lub oznakowane trasy, miejsca rekreacji, ścieżki i szlaki turystyczne.	Wzrost liczby osób korzystających z obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	Dobra koniunktura gospodarcza, przekładająca się na wzmożony, wzrastający ruch turystyczny. Podmioty branży turystycznej oraz samorządy i organizacje będą współpracowały nad wspólnymi produktami turystycznymi.
I.2 Poprawa konkurencyjności przedsiębiorczości lokalnej, szczególnie w obszarze turystyki				
Brak kapitałów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach powoduje zbyt mały ich rozwój. Szczególnie dotyczy to technologii związanych z ochroną środowiska. Obszar ma problemy ekologiczne np. z czystością powietrza i zastosowanie przyjaznych środowisku technologii jest wyzwaniem na najbliższe lata dla wszystkich podmiotów z obszaru.	P.1.2.1. Tworzenie przedsiębiorstw w oparciu o zasoby lokalne z uwzględnieniem zrównoważonego rozwoju	Operacje polegające na utworzeniu przedsiębiorstwa	Miejsca pracy (ogółem)	Dobra koniunktura: rozwój gospodarczy, równowaga ekonomiczna, wzrost produkcji, stabilna sytuacja makro i mikroekonomiczna. Przyjazne procedury administracyjne dla przedsiębiorców i inwestorów. Współpraca międzysektorowa, szczególnie nastawiona na rozwój turystyki.
	P.1.2.2. Innowacyjny rozwój przedsiębiorstw w szczególności w oparciu o nowe technologie przyjazne środowisku	Operacje polegające na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	Miejsca pracy (ogółem)	
		Operacje polegające na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa w oparciu o	Miejsca pracy (ogółem)	

		nowe technologie przyjazne środowisku		
		Miejsca noclegowe powstałe w wyniku tworzenia i rozwoju przedsiębiorstw (wskaźnik bezkosztowy)	Osoby, które skorzystały z utworzonych miejsc noclegowych w ciągu roku	
Nieumiejętność współpracy biznesowej na poziomie lokalnym oraz ponadlokalnym skutkuje mniejszą konkurencyjnością przedsiębiorców małopolskich oraz ich produktów w tym turystycznych	P.1.2.3Beskidzka współpraca gospodarcza	Liczba szkoleń w zakresie sieciowania i beskidzkiej współpracy gospodarczej.	Osoby, które skorzystały z usługi szkoleniowej	Zaistnieją motywacje, w tym ekonomiczne dla podejmowania współpracy. Sprzyjający klimat otoczenia biznesu.
				Wsparcie administracji lokalnej i ponadlokalnej.
I.3 Zintensyfikowanie i zintegrowanie działań promocyjnych obszaru				
Brak spójnej promocji oraz współpracy podmiotów z obszaru LGD w celu podejmowania wspólnych działań informacyjnych i promocyjnych powoduje mniejszą skuteczność dotarcia do klientów. Brak jednolitego systemu rezerwacyjno-lojalnościowego dla obszaru	P.1.3.1 Przedsięwzięcia promocyjne i informacyjne dotyczące obszaru	Przedsięwzięcia promocyjne	Odbiorcy działań promocyjnych	Organizacje biznesowe, samorządy lokalne oraz podmioty społeczne, w tym organizacje pozarządowe podejmują współpracę dla tworzenia systemu informacji i promocji obszaru LGD
		Utworzony turystyczny system informacyjny i lojalnościowy na obszarze LGD (we współpracy z Krynicką Organizacją Turystyczną)	Podmioty uczestniczące w systemie	
		Przejazdy pojazdów dwu i czterokołowych.	Osoby, odbiorcy przejazdów pojazdów dwu i czterokołowych	
		„Videokronika dziedzictwa Pereł”	Klipy nagrane w ramach utworzonej „Videokronika dziedzictwa Pereł”	
Cel Ogólny II: Wzmacnianie społeczności lokalnej poprzez wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego obszaru Beskidu Sądeckiego.		Oddziaływanie: Wzrost liczby uczestników imprez na obszarze LGD o 10%(wskaźnik GUS)		
II.1. Poprawa jakości infrastruktury szeroko rozumianej kultury oraz zabytków				
1	2	3	4	5
Jakość infrastruktury kulturalnej jest elementem konkurencyjnym w stosunku do innych regionów	P.II.1.1.Budowa lub modernizacja infrastruktury	Nowe lub zmodernizowane lub zrewitalizowane obiekty infrastruktury kultury	Wzrost liczby osób, które skorzystały z nowej infrastruktury kultury	<ul style="list-style-type: none"> • Przyjazne procedury administracyjne, • Aktywność organizacji pozarządowych • Aktywność inwestorów prywatnych.

Małopolski. Poprawia także standard życia na obszarze.	kulturalnej w tym rewitalizacja zabytków	Zabytki poddane pracom konserwatorskim lub restauratorskim w wyniku wsparcia otrzymanego w ramach LSR	Wzrost liczby osób, które odwiedziły zrewitalizowany zabytek	<ul style="list-style-type: none"> Dobra komunikacja wewnątrz obszaru pomiędzy partnerami.
II.2. Kulturowanie i upowszechnianie tradycji i dziedzictwa kulturowego obszaru				
<p>Wyzwaniem dla najbliższego okresu będzie poprawa jakości życia na obszarach wiejskich. Kolejnym to utrwalenie dziedzictwa niematerialnego, a także dialog międzypokoleniowy, który zachęciłby młodych ludzi do porzucenia planów emigracyjnych.</p> <p>Ochrona przyrody, promocja zachowańprośrodowiskowych musi także być – zgodnie z celami PROW i RLKS – elementem codziennej edukacji społeczności</p>	P.II.2.1 Aktywizacja mieszkańców poprzez tradycję i dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze	Operacje obejmujące wyposażenie podmiotów działających w sferze kultury	Osoby korzystające z działań w zakresie kultywowania, zachowania i upowszechniania tradycji	Wszystkie instytucje obszaru potrafią współpracować dla wykorzystania zasobów lokalnych w tym dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego w celu zachowania dla kolejnych pokoleń.
		Podmioty działające w sferze kultury, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR		
		Imprezy, wydarzenia, działania w zakresie kultury i tradycji	Osoby uczestniczące w imprezach wydarzeniach, działaniach.	
		Projekty polegające na pielęgnowaniu lub zachowaniu dziedzictwa przyrodniczego	Miejsca dziedzictwa przyrodniczego, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR	
II.3. Promowanie włączenia społecznego poprzez rozwój kompetencji mieszkańców				
<p>Niewystarczająca oferta zagospodarowania czasu wolnego mieszkańców we wszystkich grupach wiekowych powoduje, iż mieszkańcy gorzej oceniają życie na obszarach wiejskich. Brak środków na zajęcia pogłębia i tak małą aktywność mieszkańców. Nie sprzyja budowaniu międzypokoleniowych więzi i chęci młodych do pozostawania na wsi. Młodzi nie mają środków na certyfikaty i profesjonalne kursy na przewodników. Niewykorzystana promocja ogólnopolska projektu konstruowania ekomobilów na obszarze LGD przez</p>	P.II.3.1 Zagospodarowanie czasu wolnego mieszkańców we wszystkich grupach wiekowych	Operacje obejmujące wyposażenie podmiotów działających w sferze rekreacji	Osoby korzystające z działań w zakresie zagospodarowania czasu wolnego, podnoszenie wiedzy i umiejętności mieszkańców oraz promocji zdrowego trybu życia w ramach LSR	Skuteczna i efektywna promocja działań LGD, wspierana na poziomie gmin obszaru oraz instytucji samorządowych. Współpraca z ośrodkami pomocy społecznej pozwoli na dotarcie do grup defaworyzowanych. Wsparcie medialne dla wyzwań ekologicznych będzie sprzyjało działaniom młodych ludzi chcących pozostać na obszarach wiejskich.
		Podmioty działające w sferze rekreacji, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR		
	Przedsięwzięcia edukacyjne podnoszące kompetencje mieszkańców	Osoby przeszkolone w tym liczba osób z grup defaworyzowanych objętych ww. wsparciem		
	P.II.3.2. Podnoszenie kompetencji	Szkolenia w zakresie ochrony przyrody i ekologii, w tym dla		Dobra koniunktura gospodarcza sprzyjać będzie rozwojowi turystyki i zapotrzebowaniu na pracowników w branży.

Wójt Łabowej w celu zachęcenia młodych do konstruowania ekopojazdów.	mieszkańców w ważnych dla obszaru dziedzinach	przyszłych przewodników beskidzkich. Szkolenia w zakresie konstruowania maszyn i urządzeń przyjaznych środowisku	Osoby oceniające szkolenia jako adekwatne do oczekiwań zawodowych	
Cel Ogólny III: Włączanie społeczności lokalnej w partnerską współpracę LGD „Perły Beskidu Sądeckiego”		Oddziaływanie: Wzrost postrzegania partnerstwa LGD jako animatora lokalnej współpracy		
1	2	3	4	5
III.1. Rozwój partnerstwa LGD poprzez współpracę krajową i zagraniczną				
Wymiana doświadczeń i współpraca międzynarodowa wpływa na polepszenie jakości pracy LGD.	P. III.1.1 Realizacja współpracy przez LGD	Zrealizowane projekty współpracy, w tym projekty współpracy międzynarodowej oraz rowerowy projekt współpracy. LGD uczestniczące w projektach współpracy	Projekty skierowane do następujących grup docelowych: turyści, mieszkańcy	Aktywność mieszkańców przejawiająca się udziałem w imprezach. Dobra współpraca samorządów z obu stron Popradu; sprzyjająca atmosfera międzynarodowa. Rozwój turystyki rowerowej na obszarze LGD.
III.2 Podniesienie efektywności wdrażania LSR szczególnie poprzez promocję informacji i edukację				
Podnoszenie wiedzy i umiejętności oraz aktualizacja wiedzy zarówno pracowników, organów LGD jak i mieszkańców objętych LSR jest społecznym wyzwaniem w celu jak najlepszego wdrożenia LSR oraz promocji podejścia Leader, jako oddziaływania długoterminowego.	P.III.2.1 Działania własne LGD szczególnie w zakresie promocji, informacji i edukacji	Osobodni szkoleń dla pracowników LGD Osobodni szkoleń dla organów LGD Podmioty, którym udzielono indywidualnego doradztwa Spotkania informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami Materiały informacyjne dla beneficjentów Działania promocyjne LGD – imprezy, wydarzenia, badania	Osoby, które otrzymały wsparcie po uprzednim udzieleniu indywidualnego doradztwa w zakresie ubiegania się o wsparcie na realizację LGD świadczonego w biurze LGD Uczestnicy spotkań informacyjno-konsultacyjnych Liczba osób zadowolonych ze spotkań przeprowadzonych przez LGD Odbiorcy materiałów informacyjnych Uczestnicy imprez	Dobra współpraca na obszarze mieszkańców. Dobra współpraca samorządów z obszaru LGD. Prawidłowo funkcjonujące systemy, procedury, plany, w tym komunikacji. Powszechny dostęp do Internetu, jako głównego źródła wiedzy o obszarze.

		Badania ewaluacyjne LSR, LGD	Raporty z badań ewaluacyjnych	
Efektywne zarządzanie LSR	P.III.2.2 Sprawne funkcjonowanie LGD	Działania związane z bieżącym funkcjonowaniem LGD	Wnioski o płatność	Dostępne Fundusze Unijne na rozwój

5.2 ZGODNOŚCI CELÓW LSR Z CELAMI PROW I RLKS

W Statucie LGD „Perły Beskidu Sądeckiego” w § 8 zapisano, że „Stowarzyszenie działając na rzecz rozwoju obszarów wiejskich uwzględnia **ochronę oraz promocję środowiska naturalnego**, krajobrazu i zasobów historyczno-kulturowych, rozwój turystyki oraz popularyzację produktów lokalnych i rozwój produkcji rolnej, bezpieczeństwa, edukacji, transportu, infrastruktury lokalnej oraz innych działań związanych z rozwojem lokalnych społeczności.”. Tak więc już na poziomie dokumentu określającego sposób działania Stowarzyszenia przywołane są cele i wartości spójne z rekomendacjami PROW i RLKS.

LSR przyczynia się do realizacji celów PROW2014–2020 „**poprawa konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich**”, a także **innowacyjności na obszarach wiejskich** oraz z celem głównym RLKS (LEADER), jakim jest „**promowanie włączenia społecznego, zmniejszania ubóstwa oraz rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich**” oraz „**ułatwianie różnicowania działalności, zakładania i rozwoju małych przedsiębiorstw, a także tworzenia miejsc pracy**”.

Tabela 2. Zgodność celów przekrojowych PROW z LSR

Cel przekrojowy PROW 2014-2020	Przedsięwzięcia ze Strategii LGD
Ochrona środowiska	P.I.2.1 Tworzenie przedsiębiorstw w oparciu o zasoby lokalne z uwzględnieniem zrównoważonego rozwoju P.I.2.2 Innowacyjny rozwój przedsiębiorstw w szczególności w oparciu o nowe technologie przyjazne środowisku
Przeciwdziałanie zmianom klimatu	P.I.2.1 Tworzenie przedsiębiorstw w oparciu o zasoby lokalne z uwzględnieniem zrównoważonego rozwoju P.I.2.2 Innowacyjny rozwój przedsiębiorstw w szczególności w oparciu o nowe technologie przyjazne środowisku P.II.1.2 Aktywizacja mieszkańców poprzez tradycję i dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze P.II.3.2 Podnoszenie kompetencji mieszkańców w ważnych dla obszaru dziedzinach
Innowacyjność	P.I.2.1 Tworzenie przedsiębiorstw w oparciu o zasoby lokalne z uwzględnieniem zrównoważonego rozwoju P.I.2.2 Innowacyjny rozwój przedsiębiorstw w szczególności w oparciu o nowe technologie przyjazne środowisku

Źródło: dane własne

Weryfikacja działań beneficjentów związanych z wpisaniem się w cele PROW i RLKS nastąpi za pomocą kryteriów oceny operacji m.in. dotyczących innowacyjności operacji, wykorzystania lokalnych zasobów, wpływu na lokalny rynek pracy.

5.3 Przedstawienie celów z podziałem na źródła finansowania

Strategia Rozwoju Kierowanego przez Społeczność Lokalną na lata 2014-2020 dla obszaru LGD „Perły Beskidu Sądeckiego” będzie realizowana tylko ze wsparciem Europejskiego Funduszu Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach PROW.

5.4 Przedstawienie przedsięwzięć realizowanych w ramach RLKS

LSR została oparta na trzech celach ogólnych będących odwróceniem dalekosiężnych, negatywnych następstw problemów, które wynikają z zdiagnozowanych grup problemowych (*Źródło:* diagnoza, SWOT), a które przełożyły się na przedsięwzięcia w LSR. Cele ogólne zostaną w przyszłości zrealizowane dzięki rezultatom osiągniętym przez cele szczegółowe (poziom beneficjentów i ich otoczenia). Przedsięwzięcia to unikalne, aczkolwiek powiązane celem działania beneficjentów, których efekty widoczne będą najwcześniej, a ich monitoring pozwoli na ocenę prawidłowego wdrażania LSR.

Przedsięwzięcie dla celu I	Sposób realizacji wraz z uzasadnieniem
P.I.1.1 Inwestycje w ogólnodostępną i niekomercyjną infrastrukturę turystyczną i rekreacyjną.	Przewiduje się konkursy na wsparcie inwestycji w infrastrukturę ogólnodostępną i niekomercyjną dla wszystkich podmiotów (inni niż przedsiębiorcy i osoby fizyczne). Konkurs/projekt grantowy
P.I.2.1 Tworzenie przedsiębiorstw w oparciu o zasoby lokalne z uwzględnieniem zrównoważonego rozwoju	Wsparcie dla osób fizycznych, które chcą rozpocząć działalność gospodarczą polega na otrzymaniu premii finansowej. Preferowane są osoby z grup defaworyzowanych zidentyfikowanych w LSR. Konkurs
P.I.2.2 Innowacyjny rozwój przedsiębiorstw w szczególności w oparciu o nowe technologie przyjazne środowisku	Przedsiębiorcy otrzymają dotacje na rozwój działalności pod warunkiem utworzenia (i utrzymania) miejsc pracy i zastosowania rozwiązań pro środowiskowych. Konkurs
P.I.2.3 Beskidzka współpraca gospodarcza	Środki wspierające szkolenia w zakresie tworzenie partnerstw biznesowych. Konkurs/Projekt grantowy/operacja własna
P.I.3.1 Przedsięwzięcia promocyjne i informacyjne dotyczące obszaru	Projekty w zakresie promocji obszaru będą wybierane w konkursach lub projektach grantowych. Dostępność będzie dla wszystkich uprawnionych beneficjentów. W przedsięwzięciu tym zamierza się utworzyć system promocji i informacji turystycznej we współpracy z lokalną organizacją turystyczną (KOT). W tym przedsięwzięciu przewiduje się konkursy/projekty grantowe. W tym przedsięwzięciu uruchomiony zostanie projekt (w ramach operacji własnej), we współpracy z lokalną telewizją pn. <i>Videokronika dziedzictwa Perel</i> . Planuje się w ramach tego przedsięwzięcia nagranie krótkich klipów promocyjnych i uwzględniających potencjał różno kulturowości poszczególnych miejscowości LGD, docelowo promujących obszar LGD Perel Beskidu Sądeckiego.
Przedsięwzięcie dla celu II	Sposób realizacji wraz z uzasadnieniem
P.II.1.1. Budowa lub modernizacja infrastruktury kulturalnej w tym rewitalizacja zabytków	Projekty podnoszące jakość życia i atrakcyjność obszaru. Konkursy będą ogłaszane na większe inwestycje, ale planuje się też projekty grantowe na rewitalizację zabytków oraz na małe projekty inwestycyjne.
P.II.1.2 Aktywizacja mieszkańców poprzez tradycję i dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze	Kultywowanie tradycji oraz wykorzystanie walorów przyrodniczych wymaga wsparcia zarówno w wyposażenie instytucji i organizacji jak i środków na działalność
P.II.2.1 Zagospodarowanie czasu wolnego mieszkańców we wszystkich grupach wiekowych	Konkursy/projekty grantowe będą organizowane na działanie uatrakcyjniające ofertę czasu wolnego dla mieszkańców szczególnie rekreacyjną.

P.II.3.2 Podnoszenie kompetencji mieszkańców w ważnych dla obszaru dziedzinach	W tym przedsięwzięciu zorganizowane będą szkolenia w zakresie ochrony przyrody i ekologii, w tym dla przyszłych przewodników beskidzkich, szczególnie skierowane do ludzi młodych, którzy, jeśli podejmą działalność gospodarczą otrzymają preferencyjne wsparcie na poziomie kryteriów wyboru operacji. Szczególnie atrakcyjna oferta jest dla młodych konstruktorów, którzy nie mają pracy. Będą to szkolenie w zakresie konstruowania maszyn i urządzeń przyjaznych środowisku. Osoby, które ukończą takie szkolenia otrzymają preferencyjne wsparcie na poziomie kryteriów wyboru operacji. Z grupy przeszkolonych młodych ludzi powstanie Grupa EKO-MOBILNYCH MANIAKÓW.
Przedsięwzięcie dla celu III	Sposób realizacji wraz z uzasadnieniem
P.III.1.1 Realizacja współpracy przez LGD P.III.2.1 Działania własne LGD szczególnie w zakresie promocji, informacji i edukacji P.III.2.2 Sprawne funkcjonowanie LGD	Cel ten jest w całości realizowany przez LGD, jako organizatora szkoleń i konsultacji dla mieszkańców, organów LGD oraz realizatora projektów współpracy z innymi LGD w kraju i za granicą.

5.5 Specyfikacja wskaźników

Wskaźniki (mierniki) to zmienne, opisujące efekty realizowanego zadania, pozwalające na ocenę poziomu realizacji celu tego zadania. Miernik celu strategicznego agreguje zmienne opisujące efekty istotne z punktu widzenia danego celu strategicznego. Prezentowany jest w postaci liczbowej w sposób pozwalający na jednoznaczną interpretację oraz porównanie skuteczności różnych działań strategicznych. LSR dla obszaru LGD „Perły Beskidu Sądeckiego” nie wyodrębnia wskaźników kluczowych. Sformułowane wskaźniki podane są w tabelach celów (nr 6,7,8) oraz w macierzy logicznej (tabela 8). Wskaźniki dobierano przede wszystkim na podstawie doświadczeń z realizacji LSR 2007-2013 (Ewaluacja LSR oraz sprawozdania), na podstawie *Kart projektów* zgłaszanych w trakcie przygotowania LSR, a także korzystając z *Poradnika dla lokalnych grup działania w zakresie opracowania lokalnych strategii na lata 2014-2020*, gdzie znajduje się lista obowiązujących w PROW 2014-2020 lista wskaźników dla LGD. Ponadto przyjęto zasadę, by korzystać ze wskaźników z *PROW 2014-2020* dzięki czemu zapewniona będzie spójność systemu ram wykonania z systemem programowania i monitorowania postępów we wdrażaniu PROW. Wskaźniki są zrozumiale sformułowane, tak by ułatwić beneficjentom przygotowanie mierników sukcesu ich projektów. W ogłoszeniach konkursowych, a także na szkoleniach i warsztatach beneficjenci będą otrzymywali pełną informację na temat korzystania ze wskaźników w przygotowywanych projektach. Dane na poziomie wskaźników produktu będą się znajdowały w sprawozdaniach beneficjentów oraz w dokumentacji LGD.

W ramach celu ogólnego I dotyczącego konkurencyjności obszaru poruszone są trzy obszary tematyczne (poziom celów szczegółowych): turystyka, przedsiębiorczość, promocja. **W celu I.1** na poziomie przedsięwzięć wskaźniki produktu zostały sformułowane tak, by mierzyły fizyczne efekty inwestycji infrastruktury turystycznej (np. Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej, także oznakowania tras, miejsc rekreacji, szlaków turystycznych.) oraz działania pobudzające ruch turystyczny, które LGD będzie realizować jako operację własną, polegającą na organizacji przejazdów pojazdów dwu i czterokołowych, którym przypisano wskaźnik Liczba przejazdów pojazdów dwu i czterokołowych. Wskaźnik ten jest adekwatny do przedsięwzięć i wpisuje się w realizację celu szczegółowego I.1 i ogólnego I. W obszarze przedsiębiorczości (**cel I.2**) oraz współpracy gospodarczej wskaźniki są adekwatne do zaplanowanych działań wspierających tworzenie i rozwój przedsiębiorstw. Na poziomie rezultatu w celu I.1 i I.2 zastosowano wskaźniki obligatoryjne, adekwatne do wskaźników przedsięwzięć (np. Wzrost liczby osób korzystających z obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej). Natomiast dla celu I.1.3 zastosowano specyficzny wskaźnik (Liczba osób, odbiorców przejazdów pojazdów dwu i czterokołowych). Natomiast w celu C.4. Rozwój przedsiębiorczości na poziomie wskaźników rezultatu mierzony będzie za pomocą wskaźników obligatoryjnych (Liczba utworzonych miejsc pracy ogółem, Liczba osób, które skorzystały z utworzonych miejsc noclegowych w ciągu roku), natomiast działania promocyjne mierzyć będą wskaźniki: „Liczba osób odbiorców działań promocyjnych”, „Liczba podmiotów uczestniczących w systemie”, „Liczba klipów nagranych w ramach utworzenia „Videokroniki dziedzictwa Perel”. Oddziaływanie dla celu I mierzone jest wskaźnikami ogólnodostępnymi z bazy danych GUS „Wzrost liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na obszarze” oraz „Wzrost

wskaźnika Schneidera” – oba wskaźniki są adekwatne do badanego obszaru (gospodarka i turystyka). Wszystkie zaplanowane wskaźniki są adekwatne, spójne i wpisujące się w logikę interwencji.

W ramach celu ogólnego II dotyczącego wzmocnienia społeczności lokalnej realizowane będą działania w 3 obszarach 2 obszarach (poziom celów szczegółowych): inwestycje w kulturę i dziedzictwo oraz promocja zdrowia oraz edukacja grup defaworyzowanych. Wskaźniki produktu i rezultatu w ramach działań w obszarze: „dziedzictwo” są z katalogu obligatoryjnych. W ramach działań rekreacyjnych zastosowano wskaźniki wzorowane na obligatoryjnych w obszarze „dziedzictwa”, uzyskano przez to symetryczność działań kierowanych do organizacji „kulturalnych” i „rekreacyjnych”. Zastosowano tutaj wskaźniki obowiązkowe z *Poradnika*. Dla **celu II**. W obszarze aktywizacji mieszkańców poprzez tradycję i dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze zastosowano m.in. specyficzne wskaźniki produktu: „Liczba imprez, wydarzeń, działań w zakresie kultury i tradycji”. Warto podkreślić, iż wagę walorów przyrodniczych obszaru podkreślono także na poziomie wskaźnika produktu: „Liczba działań polegających na pielęgnowaniu lub zachowaniu dziedzictwa przyrodniczego”. W celu I.3 I.2 przewidziano szkolenia dla grup defaworyzowanych w zakresie zawodów deficytowych i „ekologicznych” na obszarze i tu właśnie został zastosowany –obok wskaźnika „Liczba szkoleń w zakresie ochrony przyrody i ekologii, w tym dla przewodników beskidzkich” - specyficzny, aczkolwiek bardzo adekwatny do podejmowanych działań wskaźnik: „Liczba szkoleń w zakresie konstruowania maszyn i urządzeń przyjaznych środowisku”. Na poziomie rezultatu będą liczone osoby, które otrzymały wsparcie. Wskaźnik oddziaływania dla celu II mierzony będzie aktywnością ludzi w zakresie kultury poprzez ogólnodostępny wskaźnik GUS: „Wzrost liczby uczestników imprez na obszarze LGD”. Także wskaźniki w celu II są adekwatne, spójne i wpisujące się w logikę interwencji.

W ramach celu III zaplanowano rozwój współpracy partnerskiej. Działania realizowane są przez LGD. Zapisano tutaj szkolenia dla mieszkańców, organów i pracowników, projekty współpracy i funkcjonowanie. Cel ogólny mierzony będzie przez LGD w ramach badań własnych, a wskaźnik sformułowano, jako „Wzrost postrzegania partnerstwa LGD, jako animatora lokalnej współpracy”. Jest on adekwatny do celu głównego. Prawie wszystkie wskaźniki produktu i rezultatu są z listy wskaźników obligatoryjnych w obszarach: „Animacja-Koszty bieżące” oraz „Współpraca”. Dodatkowymi wskaźnikami są na poziomie wskaźnika produktu „Liczba materiałów informacyjno-konsultacyjnych dla beneficjentów”, „Liczba innych działań promocyjnych LGD – imprez, wydarzeń, badań” oraz „Liczba badań – ewaluacji LSR LGD”, a na poziomie rezultatu są to „Liczba odbiorców materiałów informacyjnych”, „Liczba uczestników imprez” oraz „Liczba raportów ewaluacyjnych”.

Wszystkie opisane wyżej wskaźniki są adekwatne do celów i przedsięwzięć.

5.6 ŹRÓDŁA POZYSKIWANIA DANYCH DO POMIARU

Źródła pozyskiwania danych do pomiaru wskaźników produktu dostępne będą w LGD oraz u beneficjentów, którzy mają obowiązki sprawozdawcze zapisane w umowie o realizację projektu. Wszelkie informacje o zrealizowanych projektach zamieszczane są także na stronie internetowej.

Źródła pozyskiwania danych do pomiaru wskaźników rezultatu są związane z efektami realizacji operacji. Beneficjenci będą zobowiązani, do określenia sposobu wykonania pomiaru rezultatów w swoich projektach. W przypadku liczby uczestników imprez, turniejów, czy innych wydarzeń należy określić jak będzie mierzona i udokumentowana liczba uczestników. LGD na tym poziomie określiła wartości szacunkowe, na podstawie dotychczasowych doświadczeń, przyjmując średnią liczbę osób w poprzednim okresie. Tam gdzie określony jest wzrost muszą być wykonane badania początkowe, przed rozpoczęciem realizacji operacji – beneficjent takie badania będzie musiał przedstawić, a następnie – po zakończeniu realizacji operacji – będzie zobowiązany do przedstawienia wyników badań ponownie wykonanych za pomocą tej samej metodologii. Dokumentacja będzie się znajdowała u beneficjenta i w LGD.

Źródła pozyskiwania danych do pomiaru wskaźników oddziaływania. Przewidziano dwa rodzaje wskaźników na poziomie oddziaływania. Badania własne LGD oraz dane GUS. Raporty z badań znajdować się będą w dokumentacji LGD, natomiast wskaźniki GUS będą co roku pozyskiwane z baz danych i uzupełniane w wewnętrznym systemie monitoringu.

5.7 SPOSÓB I CZĘSTOTLIWOŚĆ DOKONYWANIA POMIARU, UAKTUALNIANIA DANYCH (PODANIE DOKŁADNEGO SPOSOBU LICZENIA WSKAŹNIKA, ALGORYTMÓW ITP.)

Wskaźniki są mierzalne, proste i źródło ich pomiaru jest łatwo dostępne i racjonalne finansowo. Wszystkie wskaźniki będą monitorowane w sposób ciągły. Monitoring i badania okresowe rozpoczną się w 2016 r. Dokumentacja z monitoringu będzie archiwizowana w biurze LGD. Ocena wdrażania LSR będzie wykonywana co roku. Ewaluacja będzie zlecana zewnętrznym podmiotom raz na dwa lata. Pierwsze badanie odbędzie się po zakończeniu 2018 r. natomiast dla prawidłowego pomiaru wskaźników przyjęto uporządkowany sposób postępowania z uwzględnieniem opisu danych i kolejnych czynności, czyli przyjęto algorytm słowny.

Algorytm stosowany będzie w periodycznym, corocznym podsumowaniu osiągnięcia zaplanowanych wartości wskaźników i będzie rozpoczynał się od pozyskania informacji z UMWM o wykorzystaniu środków, w tym o stopniu realizacji zakontraktowanych przez UMWM projektów. Następnie podsumowywane będą działania własne. Zasadnicze badanie prowadzone będzie w podziale na cele ogólne. Algorytm wyliczania wskaźników przyjętych z bazy GUS uwzględniać będzie każdorazowo aktualizację zmiennych, dla określenia wartości docelowych. Algorytmy przyjęte do końcowego podsumowania realizacji wskaźników produktu i rezultatu w 2023 r. to wartość zsumowanych wartości stanu początkowego wskaźnika i wartości w kolejnych okresach badawczych (2018, 2020 i 2023). Algorytm dla wskaźników dynamicznych obliczany będzie jako suma wzrostów wskaźnika w badanych okresach ewaluacyjnych. Oddziaływanie budżetu LSR na obszar LGD nie będzie znaczące w okresie realizacji LSR, a dopiero w kolejnych latach. Dokumentacja z monitoringu będzie archiwizowana w biurze LGD i będzie dostępna dla ewaluatorów i kontroli. Na stronie internetowej LGD promowane są realizacje operacji dzięki wsparciu z LSR i ten zwyczaj będzie kontynuowany. Najlepsze dobre praktyki będą promowane także poprzez ich rekomendację do ogólnokrajowych instytucji.

5.8 STAN POCZĄTKOWY WSKAŹNIKA ORAZ WYJAŚNIENIE SPOSOBU JEGO USTALENIA

Stan początkowy wskaźników produktu opisany jest na poziomie „0”. W przypadku wskaźników o charakterze statycznym **stan początkowy wskaźników rezultatu** opisany jest także na poziomie „0”. W przypadku wskaźników dynamicznych wskaźnik rezultatu określony jest przez beneficjenta, natomiast LGD przewiduje wzrost na poziomie przyjętej wartości procentowej np.: „Wzrost liczby osób korzystających z obiektów (o 10%)”. **Stan początkowy wskaźników oddziaływania** z baz GUS przyjęty został z roku 2013.

5.9 STAN DOCELOWY WSKAŹNIKA

Stan docelowy wskaźników produktu i rezultatu określono na podstawie doświadczeń z wdrażania LSR, wytycznych PROW, przyjętych limitów finansowych na poszczególne operacje, możliwości budżetu LSR, a także oczekiwań mieszkańców wyrażonych w Kartach projektowych. **Wskaźniki oddziaływania** zostały przyjęte na podstawie badania danych historycznych i obserwacji trendów. Badanie ankietowe mieszkańców (jakościowe, które zostało zaplanowane na 2018r. (w ramach ewaluacji) przewidują lepsze postrzeganie partnerstwa do 2024r. Przewiduje się 3 „kamienie milowe” w realizacji LSR, po zakończeniu każdego z 3 okresów wdrażania.

6 SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI

6.1 ROZWIĄZANIA FORMALNO-INSTYTUCJONALNE

Organem kluczowym w procesie oceny i wyboru operacji realizowanych przez podmioty inne niż LGD oraz grantobiorców jest organ decyzyjny LGD – Rada. Szczególne uprawnienia posiada Przewodniczący Rady, który organizuje jej pracę i podejmuje ważne decyzje proceduralne. Z reguły praca Rady Programowej będzie się opierać na zastosowaniu narzędzia multimedialnego: Platformy Obsługi Projektów (dalej: POP), za pomocą której prowadzony będzie cały nabór wniosków, chyba że Przewodniczący Rady zadecyduje o zastosowaniu alternatywnego rozwiązania – prowadzenia pracy Rady w sposób tradycyjny (na posiedzeniu). To nowatorskie rozwiązanie ma na celu usprawnienie i przyspieszenie procesu przeprowadzania naboru i oceny wniosków, pozwoli też uniknąć błędów formalnych.

LSR przewiduje trzy podstawowe rodzaje operacji:

1. Operacje realizowane indywidualnie przez beneficjentów innych niż LGD;
2. Projekty grantowe;
3. Operacje własne LGD.

W ramach określonych typów operacji, które będą realizowane w ramach wdrażania LSR, LGD opracowała procedury wyboru i oceny operacji, które szczegółowo określają kwestie ich oceny, wyboru, rozliczania, monitoringu i kontroli operacji. Procedury te są ogólnodostępne, przejrzyste, niedyskryminujące zawierające szereg rozwiązań formalno-prawnych dzięki czemu możliwy będzie wybór operacji, które przyczynią się do realizacji celów i przedsięwzięć zapisanych w LSR, będących odzwierciedleniem zgłoszonych potrzeb społeczności lokalnej obszaru LGD. Procedury powstały w fazie szerokich konsultacji społecznych przy udziale specjalistów z zakresów prawa, w tym prawa administracyjnego.

Dla wyboru i oceny wymienionych operacji, opracowane zostały procedury:

- *Procedura oceny i wyboru operacji w ramach naborów wniosków na operacje realizowane przez podmioty inne niż LGD w ramach wdrażania Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Perły Beskidu Sądeckiego na lata 2014-2020*
- *Procedura oceny i wyboru grantobiorców oraz oceny realizacji projektu grantowego w ramach wdrażania Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania Perły Beskidu Sądeckiego na lata 2014-2020.*
- *Procedura oceny i wyboru operacji własnych LGD w ramach wdrażania Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Perły Beskidu Sądeckiego na lata 2014-2020.*

Przyjęte procedury są zgodne z przepisami obowiązującymi dla RLKS (w szczególności ustawa o RLKS, przepisy szczegółowe dla EFSI), niedyskryminujące, przejrzyste, i pozwalające uniknąć ryzyka konfliktu interesów. Przewidują regulacje zapewniające zachowanie parytetu sektorowego i zapewniają stosowanie tych samych kryteriów w całym procesie wyboru w ramach danego naboru.

Procedura oceny i wyboru operacji w ramach naborów wniosków na operacje realizowane przez podmioty inne niż LGD w ramach wdrażania Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Perły Beskidu Sądeckiego na lata 2014-2020 zawiera: sposób organizacji naboru wniosków (informacje o naborze, dokumentach udostępnionych do publicznej wiadomości, itp.); określenie składania i wycofywania wniosków; określenie rejestracji wniosków; określenie weryfikacji wniosków; określenie sytuacji wyłączenia członka Rady z oceny i wyboru operacji; określenie przydziału wniosków; określenie oceny merytorycznej i wyboru operacji przez Radę; określenie szczegółowego sposobu informowania o wynikach oceny i podawania ich do publicznej wiadomości poprzez publikację protokołu z posiedzenia Rady, określenie sposobu informowania wnioskodawcy o wynikach oceny i wyboru operacji; określenie procedury odwoławczej.

Procedura oceny i wyboru grantobiorców oraz oceny realizacji projektu grantowego w ramach wdrażania Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania Perły Beskidu Sądeckiego na lata 2014-2020 zawiera: określenie sposobu naboru wniosków; określenie zasad oraz sposobu składania i wycofywania wniosków; zasady korzystania z POP; określenie zasad oraz sposobu rejestrowania wniosków; określenie zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji; określenie zasady oceny i wyboru grantobiorcy; określenie zasad rozliczania, monitoringu i kontroli grantobiorcy.

Procedura oceny i wyboru operacji własnych w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego PROW 2014-2020 zawiera: określenie oceny operacji własnej; procedura oceny za pośrednictwem POP; ogłoszenie i zgłaszanie zamiaru operacji własnej; wybór realizatora operacji własnej; określenie zasady oceny i wyboru.

W procesie naboru zapewnia się zachowanie w poszczególnych głosowaniach odpowiedniego parytetu, tak aby przedstawiciele władzy publicznej ani żadnej pojedynczej grupy interesu nie mieli więcej niż 49 % praw głosu w podejmowaniu decyzji. Gwarantowana jest także bezstronność członków Rady, poprzez składanie w toku procedury oceniania i wyboru operacji *Deklaracji bezstronności* powodujących konieczność wyłączenia się członków Rady w przypadku zaistnienia ich powiązania z wnioskiem lub

wnioskodawcą. Ponadto prowadzony jest *Rejestr interesów członków Rady Programowej Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Perły Beskidu Sądeckiego*. Jawność procesu wyboru jest zapewniona poprzez udostępnianie protokołów z posiedzeń Rady do wiadomości publicznej, po usunięciu danych osobowych i wrażliwych. Wnioskodawcom przysługuje odwołanie (wniesienie protestu). Protest wnosi się do Zarządu Województwa za pośrednictwem biura LGD. Jeżeli ZW uzna zasadność protestu, następuje ponowna ocena operacji, której dokonuje Rada. Wnioskodawcom przysługuje również prawo do złożenia skargi do sądu administracyjnego w przypadku ponownej negatywnej oceny operacji. Ponadto procedury przewidują uwzględnienie sytuacji szczególnych, które mogą zaistnieć w procesie wyboru i oceny operacji, oraz określenie sposobów ich rozwiązania (np. przy równej ilości punktów, rozbieżnościach w ocenie itp.).

Na bazie aktualnego stanu wdrażania LSR oraz treści samej LSR, LGD może wprowadzić w ogłoszeniu o naborze dodatkowe warunki udzielenia wsparcia, których mowa w art. 19 ust. 4 pkt. 2 lit. a Ustawy z dn. 20.02.2015 r.o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz.U.2015, poz. 378 z późn.zm.) Jeżeli operacja jest niezgodna z obowiązującymi w ramach naboru dodatkowymi warunkami udzielenia wsparcia zostaje oceniona jako niezgodna z LSR.

6.2 SPOSÓB USTANAWIANIA I ZMIANY KRYTERIÓW WYBORU

Kryteria wyboru są powiązane z diagnozą obszaru, celami i wskaźnikami. Kryteria lokalne powstały w procesie partycypacyjnym. Utworzone zostały zgodnie z wytycznymi PROW i RLKS z uwzględnieniem najważniejszych celów tych programów (*innowacyjność, ochronę środowiska, miejsca pracy, grupy defaworyzowane*). Wnioski, które przeszły ocenę formalną oceniane będą za pomocą kryteriów lokalnych, przede wszystkim pod kątem spójności proponowanego projektu z zapisami zawartymi w LSR. Zostały one dopasowane także do specyfiki obszaru objętego LSR (*integracja społeczna, ekologia, dziedzictwo*). Weryfikacja będzie dotyczyła wpisywania się w zaplanowane wskaźniki produktu i rezultatu, a tym samym przyczyniania się do osiągania celów LSR. Premiowane będą projekty wykorzystujące lokalne potencjały do wyeliminowania zidentyfikowanych problemów (*eliminacja słabych stron*). Zakłada się ponadto przyznawanie dodatkowych punktów projektom, które zakładają wykorzystanie większego wkładu własnego beneficjenta, a także zaproponują innowacyjne podejście do rozwiązania zidentyfikowanych problemów, w tym społecznych (definicja innowacyjności).

Zmiana kryteriów wyboru konsultowana jest ze społecznością lokalną za pomocą formularza zgłoszonych uwag i ankiet na stronie internetowej i FB. Następnie konsultowane są przez członków Rady. Po zebraniu opinii i uwag od mieszkańców obszaru LSR i Radę opracowywane są wnioski, które przedstawiane są na Zarządzie Stowarzyszenia.

Kompetencje do zmiany kryteriów ma Zarząd Stowarzyszenia. Zmiany mogą być wnioskowane przez każdego na odpowiednim formularzu. Wnioskującym może być także Rada *in gremio*. Zarząd każdorazowo poddaje propozycje zmian konsultacjom społecznym. Zmiany te zostaną zgłoszone przez Zarząd Samorządowi Województwa (SW). Pisemna akceptacja SW będzie skutkować wprowadzeniem nowych kryteriów wyboru. Zmiany kryteriów wyboru nie można dokonać w trakcie trwania naborów lub w trakcie trwania procesu oceny i wyboru operacji.

W LGD „Perły Beskidu Sadeckiego” obowiązuje „*Procedura ustalania i zmiany kryteriów wyboru operacji, grantobiorców i operacji własnych*”.

6.3 INNOWACYJNOŚĆ

LGD „Perły Beskidu Sądeckiego” przyjęła dla realizacji LSR interpretację innowacyjności w odniesieniu do przedsiębiorczości wyznaczając obowiązek wskazania rozwiązań pro środowiskowych w tworzeniu i rozwoju przedsiębiorstw. W pozostałych przypadkach beneficjenci muszą się odnieść do innowacyjności swoich działań np. poprzez wdrożenie nowego na danym obszarze lub znacząco udoskonalonego produktu, usługi, procesu, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych. Beneficjent zobowiązany jest w sposób jednoznaczny opisać innowacje zastosowane w projekcie. Ma możliwość zastosowania następujących rodzajów innowacyjności:

- procesowa – beneficjent zakłada opracowanie, wdrożenie lub zastosowanie nowej lub znacząco ulepszonej technologii, nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących zasobów (przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych);

- produktową – beneficjent zakłada opracowanie i wprowadzenie do produkcji nowego produktu lub usługi (w tym zastosowanie nowatorskiej metodologii);
- organizacyjną - beneficjent zakłada zastosowanie nowych rozwiązań organizacyjnych;
- marketingową - beneficjent zakłada zastosowanie nowych technik marketingowych.

Innowacyjność zawarta jest w kryteriach wyboru operacji. Innowacja rozumiana jako: - wdrożenie nowego lub znacząco udoskonalonego produktu lub usługi (w tym w branży turystycznej) lub procesu lub organizacji na obszarze miejscowości, - wdrożenie nowego sposobu wykorzystania istniejących zasobów surowców przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych na terenie danej miejscowości.

Do beneficjenta należy udowodnienie - w sposób nie budzący wątpliwości - że operacja jest innowacyjna. **W kryteriach** zastosowano cztery skale punktowe: **4 pkt** – projekt zawiera znamiona innowacji na terenie LGD, **3 pkt** – projekt zawiera znamiona innowacji na terenie danej gminy, **2 pkt** – projekt zawiera znamiona innowacji na terenie danej miejscowości, **0 pkt** - operacja nie posiada jakichkolwiek znamion innowacji.

6.4 INFORMACJA O PROJEKTORACH GRANTOWYCH, WŁASNYCH I WSPÓŁPRACY

6.4.1 Projekty grantowe

LGD „Perły Beskidu Sądeckiego” opracowała *Procedurę oceny i wyboru grantobiorców oraz oceny realizacji projektu grantowego w ramach wdrażania Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność” Lokalnej Grupy Działania Perły Beskidu Sądeckiego na lata 2014-2020*, która szczegółowo opisuje proces wyboru grantobiorców, sposób rozliczania, monitoring i kontrolę. Informacja o realizacji projektów grantowych znajduje się w LSR, dostępnej na stronie internetowej LGD w zakładce *PROW 2014-2020*. Ponadto procedura oprócz stałego jej zamieszczenia na stronie internetowej, znajdować się będzie w dokumentacji każdego ogłaszanego konkursu. Każdy nabór na projekty grantowe będzie poprzedzony działaniami informacyjnymi. W okresie trwania naboru organizowane będą szkolenia dla potencjalnych beneficjentów oraz zintensyfikowane będzie doradztwo (nie wyklucza się dyżurów doradców zewnętrznych). Publiczne ogłoszenie konkursu będzie zawierać wszelkie dane i informacje będące warunkami brzegowymi do udziału w konkursie. Proces oceny i wyboru wniosków usprawniony jest przez informatyczny system POP - Platforma Obsługi Projektów, za pośrednictwem której przeprowadzany jest nabór, dokonywana jest ocena wniosków, odbywa się komunikacja z Grantobiorcą, sporządzane są umowy z Grantobiorcami i inne dokumenty w procesie wyboru Grantobiorców oraz realizacji i rozliczania realizowanych przez nich operacji.

Po zakończonej ocenie, do publicznej wiadomości podawane są **protokoły z posiedzeń** dotyczących oceny i wyboru operacji zawierających **informacje o wyłączeniach z procesu decyzyjnego**, ze wskazaniem, których wniosków wyłączenie dotyczy. Ponadto precyzyjnie opisana jest procedura wniesienia protestu dla projektodawców, którzy chcą zgłosić swoje zastrzeżenia do oceny, w tym sposób wniesienia protestu i jego termin.

Przyjęte procedury są niedyskryminujące, przejrzyste, pozwalające uniknąć ryzyka konfliktu interesów tj. zawierają wzory deklaracji bezstronności. Osoba, która wyłączyła się z wyboru operacji z uwagi na ryzyko zaistnienia konfliktu interesu nie bierze udziału w całym procesie wyboru danej operacji, prowadzony jest rejestr interesów członków organu decyzyjnego, a struktura Rady odzwierciedla poszczególne grupy docelowe LSR, uwzględnia także udział kobiet oraz osób młodych poniżej 35 roku życia.

Ponadto istnieją odpowiednie procedury zapobiegające rozbieżnym ocenom w ramach jednoznacznych kryteriów, stosowaniu nieobowiązujących kryteriów, błędnej punktacji, rozbieżnościom informacji zawartych w protokole i na liście obecności, głosowaniu nad wyborem operacji przez nieuprawnionych członków/ reprezentantów członków itp. Określono także zakres odpowiedzialności dla osób biorących udział w procedurze wyboru operacji, np. przewodniczący organu decyzyjnego, który może pełnić rolę arbitra rozstrzygającego m.in. kwestie sporne związane z zastosowaniem jakościowych kryteriów.

Dodatkowo przewidziano udział pracownika biura LGD we wszystkich posiedzeniach organu decyzyjnego w celu zapewnienia ich obsługi technicznej. Dzięki temu zapewniony będzie nadzór nad dokumentacją z wyboru i bieżąca weryfikacja jej poprawności obejmująca m.in. sprawdzenie podpisów, paraf itd.

W ramach realizacji LSR przewiduje się możliwość realizacji projektów grantowych. Obszary tematyczne projektów grantowych, cele i przedsięwzięcia, w ramach których będą realizowane zostały opisane w rozdziale V Cele i wskaźniki (tabela zbiorcza). Tam również zaprezentowano wskaźniki produktu i rezultatu przypisane do tego typu projektów. Środki przeznaczone na realizację projektów grantowych przedstawia Plan działania wskazujący harmonogram osiągnięcia poszczególnych wskaźników produktu.

Projekty grantowe wybierane w ramach ogłaszanych konkursów grantowych będą miały wskazane limity na 1 operację. Limit dla beneficjenta/grantobiorcę projektów grantowych w okresie 2014-2020 wynosi 100 tys. Zł. Wszystkie konkursy będą ogłaszane zgodnie z procedurami poprzez ogłoszenie publiczne.

Do wyboru operacji przez Radę „LGD „Perły Beskidu Sądeckiego” przyjęła - uchwałą Zarządu Stowarzyszenia – zgodnie z wymogami określonymi w PROW kryteria, które są: obiektywne; niedyskryminujące; przejrzyste; powiązane z diagnozą obszaru; bezpośrednio przyczyniające się do wyboru operacji przyczyniających się do osiągnięcia określonych w LSR wskaźników produktu i rezultatu; mierzalne. Kryteria dostępne są na stronie internetowej LGD.

Operacje własne

LGD zamierza realizować łącznie **1 operację**, które dotyczą następującego zakresu:

- LGD w ramach realizacji LSR będzie podnosić kompetencje mieszkańców w ważnych dla obszaru LGD dziedzinach. W ramach planowanej operacji własnej zaplanowano **szkolenia z zakresu ochrony przyrody i ekologii**, w tym dla przyszłych przewodników beskidzkich. Łącznie 6 szkoleń. Ponadto w ramach tej operacji własnej LGD planuje **szkolenia w zakresie konstruowania maszyn i urządzeń przyjaznych środowisku**. Łącznie 2 szkolenia. Jedna operacja własna na kwotę 50.000 zł

W ramach operacji własnych przejęto wkład własny na poziomie co najmniej 5%.

W ramach realizacji operacji własnych LGD przyjęło procedurę zgodną z wytycznymi PROW.

6.4.2 Projekty współpracy międzynarodowej.

Projekt 1: Celem głównym projektu jest wymiana doświadczeń oraz współpraca lokalnych grup działania, w zakresie wykorzystania potencjałów lokalnych, w tym produktu regionalnego, bogatej, wielokulturowej tradycji oraz dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego dla rozwoju i promocji obszarów.

Cele szczegółowe:

- Podniesienie świadomości mieszkańców i turystów w zakresie potencjałów wewnętrznych obszarów partnerskich LGD poprzez promocję lokalnych zasobów turystycznych i kulturowych połączoną z utworzeniem centrum produktu turystycznego i kulturowego
- Zwiększenie oferty turystycznej i kulturowej obszaru partnerskich LGD poprzez realizację przedsięwzięć promujących, bazujących na sąsiedzkim, międzyregionalnym i transgranicznym położeniu partnerskich LGD.

Projekt 2: Celem głównym projektu jest współpraca ma rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów o wybitnych walorach przyrodniczo-krajobrazowych poprzez podniesienie jakości infrastruktury turystycznej i bezpieczeństwa.

Cel szczegółowy:

- Tworzenie wspólnych standardów promocji i informacji przygranicznego obszaru po obu stronach Popradu oraz wspieranie wymiany doświadczeń w zakresie standardów bezpieczeństwa w tym ochrony przyrody i edukacji społeczności lokalnej w zakresie zmian klimatu.

Projekt 3: Celem głównym projektu jest promocja turystyki rowerowej na obszarze partnerskich LGD poprzez budowę infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej oraz organizację przedsięwzięć edukacyjno – promocyjnych.

Cel szczegółowy:

- Tworzenie infrastruktury rowerowej oraz wspólnych standardów promocji i informacji dotyczących turystyki rowerowej w obszarze LGD oraz obszarach sąsiednich w ramach projektu pn. "Karpaty na dwóch kółkach" (KDK).

Wskaźniki:

Wskaźniki produktu:		Wskaźniki rezultatu:	
PROJEKT 1			
Liczba zrealizowanych projektów współpracy, w tym projektów współpracy międzynarodowej	1	Liczba projektów skierowanych do następujących grup docelowych: turyści, mieszkańcy	1
Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	7		
Liczba utworzonych centrów produktu turystycznego i kulturowego	1	Liczba osób, którym udzielono informacji w Centrum Produktu Turystycznego i Kulturowego	100
Liczba zorganizowanych przedsięwzięć kulturalno-promocyjnych w ramach projektu współpracy	1	Liczba odbiorców zorganizowanych przedsięwzięć kulturalno-promocyjnych	100
Liczba zorganizowanych przedsięwzięć promocyjnych w ramach projektu współpracy	4	Liczba odbiorców przedsięwzięć promujących w ramach projektu współpracy	100
PROJEKT 2			
Liczba zrealizowanych projektów współpracy, w tym projektów współpracy międzynarodowej	1	Liczba projektów wykorzystujących lokalne zasoby kulturowe i turystyczne	1
Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	2	Liczba projektów skierowanych do następujących grup docelowych: turyści, mieszkańcy	1
Liczba zorganizowanych przedsięwzięć promujących współpracę przygraniczną	2	Liczba osób korzystających z przedsięwzięć promujących współpracę przygraniczną	50
Liczba utworzonych i oznakowanych miejsc odpoczynku i rekreacji w ramach projektu współpracy przygranicznej	2	Liczba osób korzystających z utworzonych i oznakowanych miejsc rekreacji i wypoczynku w ramach projektu współpracy przygranicznej	100
PROJEKT 3			
Liczba zrealizowanych projektów współpracy	1	Liczba projektów skierowanych do następujących grup docelowych: turyści, mieszkańcy	1
Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	1		
Liczba nowych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	1	Liczba osób korzystających z utworzonych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	50

INTENSYWNOŚĆ POMOCY I LIMITY

Na podstawie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 LGD „Perły Beskidu Sądeckiego” wskazała podstawowe zasady ustalania wysokości wsparcia na realizację operacji w ramach LSR tj. określenie intensywności pomocy w zależności od kategorii beneficjenta lub rodzaju operacji biorąc pod uwagę: Wysokość premii przyznawanej na rozpoczęcie

działalności gospodarczej, która nie powinna być wyższa niż 100 tys. Zł. Ustalona kwota jest stała, a opracowany przez wnioskodawcę biznesplan musi być uzasadniony ekonomicznie. Pomoc będzie wypłacana w formie płatności ryczałtowej.

Wysokość premii na rozpoczęcie działalności gospodarczej została ustalona na poziomie 65 tys. zł wynika m.in. z doświadczeń z wdrażania LSR 2007-2014, a także z przeprowadzonych konsultacji.

W ramach LSR premiowane będą operacje o wkładzie własnym przekraczającym intensywność pomocy określoną w poszczególnych programach w następujących przypadkach:

Beneficjent	Inne limity	Limit wsparcia
Przedsiębiorcy	Limit na operację i cały okres 2014 - 2023 500 000,00 zł	70%
Osoby zakładające działalność gospodarczą	Premia w wys. 65 tys. Zł	100%
Beneficjenci konkursów grantowych – grantobiorcy (z wyłączeniem przedsiębiorców)	Wsparcie do 30 tys. zł na 1 grant * Limit na cały okres 2016-2023 - 100 tys. zł	80 %
Beneficjenci inni niż przedsiębiorcy startujący w konkursach poza grantami (konkursy)	Maksymalne wsparcie 500 000,00 zł Limit na cały okres 2016-2023 - 500 000,00	80 %
LGD jako beneficjent operacji własnej	Limit na operację do 50 tys. zł **	95%

*Na poszczególne konkursy grantowe limity będą podawane w poszczególnych ogłoszeniach w zależności od przedsięwzięć.

**Na poszczególne operacje własne limity będą podawane w poszczególnych ogłoszeniach w zależności od przedsięwzięć.

W przypadku jednostki sektora finansów publicznych intensywność pomocy wynosi do 63,63% kosztów kwalifikowanych.

Poziom dofinansowania dla jednostki sektora finansów publicznych, będącego grantobiorcą wynosi 100 %.

Suma grantów planowanych do udzielenie jednostkom sektora finansów publicznych w ramach danego projektu grantowego (naboru) nie może przekroczyć 20% kwoty pomocy na ten projekt.

Premia:

Premia na **założenie działalności gospodarczej z preferencyjnymi kryteriami**, przyznawana będzie w następujących przypadkach:

- Na założenie działalności gospodarczej, w ramach której wnioskodawca ukończył szkolenie w zakresie przyrody i ekologii w tym na przyszłych przewodników beskidzkich lub ukończył szkolenie w zakresie konstruowania maszyn i urządzeń przyjaznych środowisku;
- Dla młodych, wykształconych, bez pracy - do 35 roku życia, osób niepełnosprawnych, osób starszych 50+ i kobiet, które nie były aktywne zawodowo przez ostanie 3 lata.

Organizacje pozarządowe:

Organizacje pozarządowe na realizację operacji w ramach LSR otrzymują 100 % dofinansowania.

W powyższych działaniach obowiązują zasady pomocy zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz. Ustaw z dn. 9 października 2015 r. poz. 1570). Na bazie aktualnego stanu wdrażania LSR oraz treści samej LSR, LGD może wprowadzić w ogłoszeniu o naborze dodatkowe warunki udzielenia wsparcia, w tym limit przyznania pomocy na konkurs/projekt grantowy.

7 PLAN DZIAŁANIA

Wdrażanie LSR podzielone zostało na trzy etapy, zgodnie z wytycznymi Programu. Przyjęty harmonogram osiągnięcia poszczególnych celów i wskaźników pozwoli na wdrożenie LSR w zaplanowanym czasie. Prowadzony będzie stały monitoring, a trzykrotnie przewiduje się ewaluację, która pozwoli na osiągnięcie zaplanowanych efektów. Szczegółowy plan działania wskazujący harmonogram osiągnięcia poszczególnych wskaźników produktu znajduje się w załączniku nr 13.4 do LSR.

Pierwszy etap 2016-2018:	
W aspekcie realizacji LSR	Na ten etap przewidziano najwięcej konkursów i działań własnych LGD. Zrealizowane zostaną także dwa projekty współpracy z innymi LGD.
W aspekcie działań komunikacyjnych	Działania komunikacyjne skupiają się na rzetelnej i szerokiej informacji do potencjalnych beneficjentów.
W aspekcie budżetowym	1 193 414,33 euro co stanowi 54,08 % budżetu (Wdrażanie, aktywizacja, funkcjonowanie)
Drugi etap 2019-2021:	
W aspekcie realizacji LSR	W dalszym ciągu realizowane będą konkursy na projekty związane z dziedzictwem kulturowym, promocją i aktywizacją społeczności lokalnej. W tym okresie nie przewiduje się konkursów na większe projekty inwestycyjne. Ewaluacja LSR pozwoli na zweryfikowanie planów działań i wprowadzenie ew. korekt.
W aspekcie działań komunikacyjnych	Komunikacja skierowana będzie do beneficjentów realizowanych projektów w celu pomocy w realizacji i rozliczaniu projektów. Będzie to także początek promocji projektów zrealizowanych w ramach LGD
W aspekcie budżetowym	367 918,67 euro co stanowi 16,50 % budżetu (Wdrażanie, aktywizacja, funkcjonowanie)
Trzeci etap: 2022- 2024:	
W aspekcie realizacji LSR	W tym etapie będzie podsumowywane wdrażanie LSR, przygotowywane będą wystawy, wydawnictwa. Ewentualne niezrealizowane elementy LSR będą wtedy w trybie planów extraordinaryjnych realizowane. Przeprowadzone zostaną badania mieszkańców.
W aspekcie działań komunikacyjnych	Komunikacja nastawiona będzie na promocję wdrażania LSR i współpracy partnerskiej LGD. Będzie to etap podsumowywania realizacji własnych LGD oraz beneficjentów.
W aspekcie budżetowym	639 073, euro co stanowi 29,42 % budżetu (Wdrażanie, aktywizacja, funkcjonowanie)

8 BUDŻET LSR

8.1 OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA BUDŻETU

LSR jest strategią jednofundusową, wykorzystującą środki PROW 2014 – 2020. Zakres wsparcia oraz wkład środków publicznych w jej realizację na poszczególne działania PROW przedstawia budżet, stanowiący załącznik do LSR. Wysokość kosztów bieżących określono zgodnie z przepisami unijnymi i krajowymi. W planie finansowym uwzględniono wielkość wkładu w podziale na wkład EFRROW, budżet państwa oraz wkład pochodzący od beneficjentów będących jednostkami sektora finansów publicznych, dla których określono wsparcie na działania inwestycyjne, wymagające większych nakładów finansowych:

- Kwota wkładu EFRROW przewidziana w LSR na poddziałanie 19.2 PROW jest równa 63,63% ogólnej kwoty przewidzianej w LSR na poddziałanie 19.2 PROW.
- Maksymalna kwota środków działania LEADER przewidziana na poddziałanie 19.3 PROW (współpraca), która może być uwzględniona w LSR na etapie wyboru LSR stanowi równowartość 2 % kwoty przewidzianej na poddziałanie 19.2 PROW (wdrażanie LSR). Docelowo kwota ta może zostać zwiększona do maksymalnie 5 % kwoty przewidzianej na poddziałanie 19.2 PROW (wdrażanie LSR).
- Maksymalne kwoty środków działania LEADER przewidziane na poddziałanie 19.4 w odniesieniu do LSR współfinansowanej tylko z EFRROW są uzależnione od wysokości środków przewidzianych na poddziałanie 19.2 PROW, które w przypadku LGD „Perły Beskidu Sądeckiego” wynoszą 1 776 000 euro. W związku z tym na poddziałanie 19.4 LGD otrzymuje kwotę 374 445,00 euro.

Koszty określone jako bieżące to przede wszystkim koszty związane z zarządzaniem procesem wdrażania LSR, w tym koszty wynagrodzeń personelu, utrzymania i wyposażenia biura LGD. Kolejną grupę kosztów stanowią wydatki na działania aktywizacyjne. Obejmują one koszty związane ze szkoleniem osób zaangażowanych w realizację LSR, animowaniem, wspieraniem społeczności lokalnych w zakresie realizacji celów oraz działaniami szkoleniowymi i doradczymi, a także informacyjno-promocyjnymi dotyczącymi całego obszaru LGD. Środki przewidziane na projekty współpracy przyczynią się do podniesienia kompetencji lokalnych społeczności, wymiany doświadczeń, promocji lokalnych zasobów oraz walorów obszaru.

8.2 KRÓTKI OPIS POWIĄZANIA BUDŻETU Z CELAMI LSR

Cele LSR	Budżet (w euro i w %)	Powiązanie budżetu z celami
Cel ogólny I Poprawa konkurencyjności obszaru w oparciu o zrównoważony rozwój gospodarczy	1 537 729,83 euro co stanowi 87,69 % budżetu na poddziałanie „Wdrażanie LSR”	Proporcje budżetu przeznaczanego na wsparcie tego celu pokazują priorytety działań LGD na obszarze. W ramach celu I planuje się działania infrastrukturalne i związane z rozwojem przedsiębiorczości.
Cel ogólny II Wzmacnianie społeczności lokalnej poprzez wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego obszaru Beskidu Sądeckiego	216 879,17 euro co stanowi 12,21 % budżetu na poddziałanie „Wdrażanie LSR”	Wzmacnianiu poczucia lokalnej tożsamości towarzyszy wzmacnianie więzi jednostek z określoną społecznością i przestrzenią oraz zaangażowanie w jej życie i rozwój. Dlatego budowa pozytywnie postrzeganej tożsamości regionalnej jest bardzo ważne. Pozwala na rozwijanie relacji społecznych służących współpracy, porozumieniu, kreatywności, a tym samym podnoszeniu jakości życia i konkurencyjności regionu. Ważność tematu odzwierciedlają proporcje budżetu
Cel ogólny III Włączanie społeczności lokalnej w partnerską współpracę LGD „Perły Beskidu Sądeckiego”	78 750,00 euro (współpraca) poza budżetem na poddziałanie „Wdrażanie LSR”, 374 445 euro Środki na aktywizację i funkcjonowanie	Przedsięwzięcie III.1 jest realizowane w ramach poddziałania Wdrażanie LSR”, natomiast przedsięwzięcie II.2 jest finansowane ze środków na aktywizację i funkcjonowanie. Podniesienie efektywności wdrażania LSR poprzez szkolenia, kursy, warsztaty i doradztwo to również edukacja społeczności lokalnej w podejściu Leader do rozwoju obszaru. LGD promować będzie budowanie partnerstw i sieci współpracy na obszarze. Ponadto w ramach współpracy z innymi LGD będzie się wymieniać dobrymi praktykami, równocześnie promując obszar.

Pierwsza grupa problemów i wyzwań zdiagnozowanych w ramach przygotowania, skoncentrowana jest wokół zagadnienia poprawy konkurencyjności obszaru w oparciu o zrównoważony rozwój gospodarczy. Zawiera się przede wszystkim w celu ogólnym I i angażuje 80% budżetu na wdrażanie LSR. Po uwzględnieniu wszystkich przesłanek wynikających z przeprowadzonej diagnozy zarówno po stronie atutów jak i słabych stron obszaru określono grupę priorytetów koniecznych do osiągnięcia poprawy w zakładanym zakresie. Działania, które należy podjąć to:

- uwzględnienie prawidłowego stanu infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i sportowej, jako warunku wpływającego na zwiększenie atrakcyjności obszaru w stopniu większym niż dzieje się do obecnie;
- rozwój przedsiębiorczości lokalnej w wymiarze społecznym i branżowym ze szczególnym uwzględnieniem branży turystycznej, jako „koła zamachowego” rozwoju obszaru;
- zwiększenie liczby, dostępności i jakości kompleksowych produktów turystycznych przez wsparcie dla integracji przedsięwzięć w obszarze turystyki;
- włączenie się w budowę i wzmacnianie marki regionalnej i subregionalnej przez zintensyfikowanie i zintegrowanie działań promocyjnych obszaru

Skala i rodzaj powyższych celów i działań stanowi odpowiedź na wskazane w diagnozie potencjały rozwojowe, w pełni je wykorzystuje i wyznacza główną oś interwencji, przyporządkowaną zdiagnozowanej ocenie możliwości rozwoju obszaru.

W drugiej grupie problemów i wyzwań zdiagnozowano potencjały lokalne istniejące w sferze kulturowej. Odrębność, a co za tym idzie atrakcyjność kulturowa obszaru, wymaga podejmowania stałych działań w kierunku rozwijania potencjału rodzimoci Sądeczyzny oraz podtrzymywania i wzmacniania tych wartości, które od wieków stanowią podstawę dla budowy relacji

społecznych na obszarze. W oparciu o diagnozę stanu wykazano konieczność podejmowania działań ukierunkowanych w stronę wzmocnienia społeczności lokalnej poprzez wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego obszaru Beskidu Sądeckiego, czyli identyfikacji społeczności ze swoim obszarem, który zamieszkuje, i za który jest od dawna odpowiedzialna.

Ponieważ jak wspomniano cele i działania są wobec siebie komplementarne a z diagnozy stanu wynika niedostateczny stan zachowania dziedzictwa kulturowego obszaru sformułowano cel w brzmieniu wskazującym na konieczność poprawy jakości infrastruktury szeroko rozumianej kultury oraz zabytków. W sferze ochrony dziedzictwa nie materialnego zauważono konieczność kultywowania i upowszechniania tradycji i dziedzictwa kulturowego obszaru, co odpowiada diagnozie w kontekście wyjątkowości i oryginalności tradycji oraz dziedzictwa Sądecczyzny. Problemy społeczne znalazły odzwierciedlenie w analizie rynku pracy pod kątem nie tylko ilości, ale również celowości procesów zatrudniania, kwalifikacji zawodowych i zmian wymuszanych przez lokalny, regionalny a nawet krajowy rynek pracy. W efekcie zaplanowano działania w kierunku promowania włączenia społecznego poprzez rozwój kompetencji mieszkańców, szczególnie ukierunkowanych na zawody deficytowe dla obszaru i równocześnie związane ze strategiczną branżą turystyczną (poziom celu operacyjnego – celu szczegółowego).

Sukces, czyli osiągnięcie dwóch powyższych celów warunkowane jest rozwojem współpracy w ramach aktywności obszarowej całej zamieszkującej Sądecczyznę społeczności. Niski stopień tej aktywności diagnozowany często podczas spotkań z mieszkańcami. W efekcie przeprowadzonej analizy zaplanowano więc działanie zmierzające do włączenia społeczności lokalnej w partnerską współpracę z LGD „Perły Beskidu Sądeckiego”. Cel ten stanowi odpowiedź na trzeci pakiet problemów i wyzwań zdiagnozowanych w SWOT i dotyczy wzmocnienia wewnętrznej spójności obszaru, współpracy związanych z nim środowisk, wśród których LGD pragnie spełniać rolę animatora zgodnie z metodologią partnerstwa międzysektorowego rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność.

Przykładowe wykorzystanie szans i eliminacji zagrożeń w projektach własnych:

LGD zamierza w partnerskim podejściu do współpracy branży turystycznej utworzyć turystyczny system informacyjny i lojalnościowy dla obszaru, wykorzystując potencjały lokalnych organizacji turystycznych, punktów informacji turystycznych oraz przedsiębiorców i organizacje pozarządowe. Jest to niewątpliwym sukcesem partycypacyjnego przygotowywania LSR, w której wypracowano pomysł na wspólny projekt mający wszelkie szanse na długofalowy sukces całego obszaru. (zagrożenia: „niski poziom relacji pomiędzy podmiotami działającymi w branży turystycznej”, „brak świadomości efektu synergii”, „brak organu spajającego branżę”, „brak systematyczności działań promocyjnych” zostanie w znacznym stopniu wyeliminowane poprzez realizację opisywanego projektu własnego LGD.

9 PLAN KOMUNIKACJI

Plan komunikacji z lokalną społecznością na lata 2014-2020 to dokument określający reguły prowadzenia działań informacyjno-promocyjnych przez Lokalną Grupę Działania Perły Beskidu Sądeckiego w odniesieniu do środków pomocowych Unii Europejskiej, dostępnych w związku z realizacją Umowy Ramowej dotyczącej Strategii Rozwoju Kierowanej przez Społeczność na lata 2014-2020. U podstaw tworzenia Planu leży przekonanie, że dobra komunikacja jest konieczna, aby sprawnie i dobrze zrealizować zadania wynikające z zapisów LSR. Komunikacja pomaga w wykorzystaniu środków europejskich dla rozwoju obszaru działania LGD: wskazuje możliwości, wspiera realizację projektów, a także pokazuje ich efekty.

Cele komunikacji, działania komunikacyjne, adresaci działań i środki przekazu:

- Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o LSR, jej głównych celach, zasadach przyznawania dofinansowania oraz typach operacji, które będą miały największe szanse wsparcia z budżetu LSR
- Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o głównych zasadach interpretacji poszczególnych kryteriów oceny używanych przez radę LGD (zwłaszcza kryteriów jakościowych)
- Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców oraz beneficjentów projektów o wsparciu w przygotowaniu, realizacji i rozliczeniu projektów

- Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców, w tym z grup defaworyzowanych o możliwym wsparciu
- Uzyskanie informacji zwrotnej nt. oceny jakości pomocy świadczonej przez LGD pod kątem konieczności przeprowadzenia ewentualnych korekt, w tym zakresie (np. dodatkowego przeszkolenia osób udzielających pomocy, np. w zakresie komunikacji interpersonalnej)
- Zapewnianie akceptacji społeczności lokalnej dla działań LGD i realizacji LSR

Zakładane wskaźniki efektywności działań komunikacyjnych:

Działanie: Kampania informacyjna nt. głównych założeń LSR na lata 2014-2020

Wskaźniki: Zamieszczenie informacji na stronie internetowej LGD (1); Zamieszczenie informacji na stronach gmin (6); wysłanie maili (50); wysłanie komunikatów do mediów (3);

Działanie: Kampania informacyjna nt. zasad oceniania i wyboru operacji przez LGD

Wskaźniki: Zamieszczenie informacji na stronie internetowej LGD (1); Zamieszczenie informacji na stronach gmin (6); wysłanie komunikatów do mediów (3);

Działanie: Spotkania konsultacyjno-doradcze

Wskaźniki: Spotkania (6)

Działanie: Kampania aktywizująca i motywująca do realizacji swoich pomysłów w ramach LSR

Wskaźniki: Zamieszczenie informacji na stronie internetowej LGD (1); Zamieszczenie informacji na stronach gmin (6); wysłanie maili (50); wysłanie komunikatów do mediów (3); dyżury w gminach (6)

Działanie: Badanie satysfakcji wnioskodawców LGD dot. jakości pomocy świadczonej przez LGD na etapie przygotowywania wniosków o przyznanie pomocy

Wskaźniki: Badanie ankietowe CAVI (100 osób) w 2018, w 2020 i 2022 r.

Działanie: Kampania informacyjna i promocyjna dotycząca realizowanych projektów

Wskaźniki: Zamieszczenie informacji na stronie internetowej LGD (1); Zamieszczenie informacji na stronach gmin (6); Liczba wejść na stronę LGD w okresie prezentacji dorobku wdrażania LSR 2014- 2020 wysłanie komunikatów do mediów (3); Stoiska podczas imprez (6), wystawa zdjęć w GOK-ach/ Urzędach Gmin

Komunikacja LGD przekazywana jest: do mieszkańców obszaru, jako całości, w szczególności do przedsiębiorców i rolników, do osób, które chcą założyć działalność gospodarczą, do organizacji pozarządowych, grup, zespołów OSP, KGW – do aktywnych liderów lokalnych, którzy mają wiele projektów do zrealizowania, do instytucji publicznych, samorządów terytorialnych i gospodarczych itd. Komunikacja przekazywana **do grup defaworyzowanych** będzie się odbywać poprzez wszystkie kanały dystrybucji, ale także za pośrednictwem instytucji pomocy społecznej i parafii, które zawsze wspierają działania komunikacyjne LGD. Szczególnie widocznym efektem dotarcia do grupy młodych bez pracy, a zainteresowanych zdobyciem ciekawego zawodu będzie przeszkolenie Eko – MobilnychManiaków

LGD „Perły Beskidu Sądeckiego” posiada sprawdzone kanały dystrybucji i duże doświadczenie w kontaktach z lokalnymi mediami. W Biurze dostępne są materiały informacyjne i promocyjne. Warto nadmienić, że członkowie LGD są ludźmi wywodzącymi się z różnych sektorów i środowisk i są bezpośrednim przekaznikiem ważnych informacji w swoim otoczeniu. Dlatego LGD zaplanowała szkolenia dla organów stowarzyszenia, które są otwarte dla wszystkich członków.

10 ZINTEGROWANIE

10.1 Zgodność komplementarności LSR z dokumentami strategicznymi

Lokalna Strategia Rozwoju LGD „Perły Beskidu Sadeckiego” jest zgodna z podstawowymi dokumentami o charakterze strategicznym i planistycznym na poziomie lokalnym, subregionalnym, regionalnym i narodowym. Strategia odnosi się przede

wszystkim do opracowań przygotowanych dla potrzeb rozwoju jednostek samorządu terytorialnego, gdzie podejmowane są działania przygotowane w procesie budowania LSR. Planowane działania na obszarze LGD można podzielić na trzy grupy:

- A. działania odnoszące się do zrównoważonego rozwoju gospodarczego, wykorzystujące największy potencjał regionu LGD – atrakcyjność turystyczną i elementy integralnie związane z tym sektorem gospodarki: ochronę środowiska naturalnego, infrastrukturę dla turystyki, tworzenie trwałych działań integracyjnych w procesach budowania pozycji konkurencyjnej obszaru;
- B. działania odnoszące się do zachowania i wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego zarówno, jako elementu umacniania atrakcyjności obszaru, jak i tworzywa budowania tożsamości lokalnej,
- C. działania na rzecz integracji społecznej, popularyzacji postaw partycypacyjnych i upowszechniania zasad współpracy instytucjonalnej na obszarze LGD.

10.1.1 Opracowania strategiczne na poziomie lokalnym

Gminy wchodzące w skład LGD „Perły Beskidu Sadeckiego” posiadają własne opracowania strategiczne, z którymi LSR jest komplementarna lub zgodna w zakresie podstawowych kierunków działania.

KRYNICA-ZDRÓJ	ŁABOWA
<p>Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Krynica – Zdrój” (2005) definiuje „Planowane zadania i projekty”, do których należą m.in.</p> <ol style="list-style-type: none"> a) zadania zmierzające do zmiany w strukturze gospodarczej obszaru – wzrost przedsiębiorczości, b) zadania służące rozwojowi systemu komunikacji, infrastruktury i stanu środowiska naturalnego, c) zadania służące poprawie stanu środowiska kulturowego i oświatowego, <p>Realizacja tych zadań jest wzięta pod uwagę przy planowaniu działań LGD.</p> <p>„Strategia Promocji Gminy Krynica” (2011) zakłada intensyfikację i koordynację działań dla stworzenia „markowej” oferty miasta, skierowanej przede wszystkim do potencjalnych „klientów” miasta: turystów i inwestorów, a także do mieszkańców – aktywnie współtworzących pozytywny wizerunek miejsca. W ramach działań infrastrukturalnych „Strategia Promocji...” postuluje utworzenie Systemu Informacji Miejskiej (odbiorcy: mieszkańcy i goście) oraz m.in. edycję biuletynu „Kurort Krynica”, który mógłby „usprawnić obsługę ruchu turystycznego” w mieście.</p>	<p>Strategia Rozwoju Gminy Łabowa na lata 2013-2020” (2013) określa „obszary strategiczne” i „cele operacyjne” dla rozwoju miejscowości. Wśród obszarów strategicznych wymieniono m.in.</p> <ol style="list-style-type: none"> a) potencjał gospodarczy i turystyczny, dla którego celami operacyjnymi są: wspieranie i promocja przedsiębiorczości oraz samo zatrudnienia, poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy i minimalizowanie negatywnych skutków bezrobocia. podniesienie atrakcyjności turystycznej gminy i zwiększenie popytu na turystykę, b) zarządzanie rozwojem, z celami operacyjnymi jak: animowanie i rozwój aktywności obywatelskiej oraz współpracy międzysektorowej. zwiększenie wewnętrznej i zewnętrznej dostępności komunikacyjnej gminy, c) jakość życia, z celami operacyjnymi: doskonalenie usług edukacyjnych i rozwój kapitału intelektualnego, rozwój usług w zakresie kultury, rekreacji i sportu, rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej oraz dbałość o środowisko.
MUSZYNA	NAWOJOWA
<p>„Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Uzdrowskiej Muszyna na lata 2013-2020” (2013) proponuje następujące obszary strategiczne i powiązane z nimi cele operacyjne:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) przemysł czasu wolnego i dziedzictwo kulturowe, realizowane poprzez cele: zrównoważony rozwój infrastruktury uzdrowskiej i turystycznej, ochrona krajobrazu kulturowego i dziedzictwa, budowa spójnej oferty uzdrowskiej i turystycznej, b) dostępność komunikacyjna, w tym zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej gminy oraz rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego, <p>kapitał społeczny z celami operacyjnymi: rozwój infrastruktury ochrony środowiska, poprawa dostępności do usług edukacyjnych na wysokim poziomie, rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjno - sportowej, sprawna i integrująca polityka społeczna</p>	<p>„Strategia Rozwoju Gminy Nawojowa na lata 2013-2020” (2013), podobnie jak w wypadku poprzednio cytowanych dokumentów, definiuje obszary strategiczne i powiązane z nimi cele operacyjne:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) turystyka i rekreacja, z celami operacyjnymi: rozwój bazy turystycznej i rekreacyjno-sportowej, budowa oferty turystycznej w oparciu o zasoby przyrodnicze i kulturowe, b) gospodarka lokalna oraz cele: wspieranie aktywności i przedsiębiorczości mieszkańców, poprawa dostępności komunikacyjnej, rozwój zrównoważonego i ekologicznego, c) kapitał społeczny, realizowany poprzez: doskonalenie bazy placówek edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości kształcenia, efektywny system pomocy społecznej i propagowanie zdrowego stylu życia, wysoka jakość i dostępność oferty kulturalnej oraz ochrona dziedzictwa kulturowego, d) ochrona środowiska, w tym rozwój infrastruktury służącej ochronie środowiska.
PIWNICZNA ZDRÓJ	RYTRO

<p>„Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Miasta i Gminy Piwniczna Zdrój na lata 2008-2015” (2008) określa „cele strategiczne” jak:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) poprawa atrakcyjności inwestycyjnej Miasta i Gminy Piwniczna Zdrój poprzez m.in. „stymulowanie rozwoju szeroko rozumianej przedsiębiorczości”, b) rozbudowa potencjału turystycznego i uzdrowiskowego, ze względu na przekonanie, iż „wykorzystanie posiadanych walorów pozwoli na uzyskanie przewagi konkurencyjnej” obszaru, poprawa jakości życia mieszkańców, w którym mieści się „estetyka krajobrazu i czyste środowisko (naturalne). 	<p>„Strategia Rozwoju Gminy Rytko na lata 2013 – 2020” określa obszary strategiczne i cele operacyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) turystyka i przemysł czasu wolnego, w którym mieści się działanie ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego gminy, rozwój przedsiębiorczości [...] opartej na przemyśle czasu wolnego, wzmocnienie promocji lokalnego dziedzictwa oraz oferty turystycznej b) ochrona środowiska i komfort życia mieszkańców, z celami: wzrost bezpieczeństwa ekologicznego, rozwój [...] infrastruktury sieciowej, wzrost dostępności komunikacyjnej gminy, c) kapitał ludzi i usługi społeczne, w ramach, którego należy podkreślić cel: rozwój kapitału społecznego i wzrost partycypacji obywatelskiej
---	---

10.1.2 Subregion Sądecki

W „Raporcie podsumowującym badania. Subregion Sądecki” w ramach Małopolskich Strategii Subregionalnych wskazano kierunki rozwoju obszaru. Z punktu widzenia LSR LGD „Perły Beskidu Sądeckiego” do najważniejszych wskazań należą: infrastruktura komunikacyjna: (połączenia graniczne ze Słowacją; drogi; ścieżki rowerowe; wspólna i spójna polityka turystyczna; edukacja dostosowana do potrzeb rynku; wprowadzanie nowych technologii. W ramach wyznaczonych kierunków zaproponowano realizację przykładowych projektów, takich jak: wspólna i kompleksowa polityka marketingowa; „Małopolska aktywna – rozwój kompleksowej oferty turystyki aktywnej dla całych rodzin” - stworzenie i wdrożenie nowego produktu turystycznego ukierunkowanego na promocję turystyki aktywnej; dofinansowanie programu kształcenia przedsiębiorczości w szkołach podstawowych i średnich; infrastruktura teleinformatyczna (z uwzględnieniem perspektywy rozwoju): rozbudowa sieci transmisji szerokopasmowej w subregionie;

10.1.3 Strategie na poziomie powiatowym

W dokumencie „Strategia Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego na lata 2007-2013” (2005 wskazano „cele operacyjne”, do których należą m.in.: poprawa atrakcyjności inwestycyjnej powiatu i jej promocja; wspieranie rozwoju przedsiębiorczości [...]); poprawa stanu środowiska naturalnego; zwiększanie atrakcyjności turystycznej; rozwój infrastruktury komunikacyjnej; wzmocnienie partycypacji społecznej w powiecie. Natomiast w „Powiatowej Strategii rozwiązywania problemów społecznych na lata 2006 – 2015” wskazano, iż doskonalenie systemu pomocy społecznej, oświaty i służby zdrowia jest w celu stworzenia odpowiednich warunków życia dla rodziny, jej powstania, prawidłowego funkcjonowania i spełniania przez nią wszystkich ważnych społecznie ról. Wyznaczone cele główne, w tym m.in.: II „Zapobieganie marginalizacji grup społecznych”, III „Aktywne i odpowiedzialne uczestnictwo młodzieży w życiu społeczności lokalnej” oraz IV „Bezpieczny i zdrowy powiat”, które są w pełni spójne z celami LSR. **Zapisy LSR „Perły Beskidu Sądeckiego” są w pełni komplementarne z powyższymi zapisami w dokumentach na poziomie lokalnym i powiatowym.**

10.1.4 Strategia rozwoju Małopolski

„Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020” (2010) wyznacza główne „obszary” rozwoju regionalnego i konieczne działania dla osiągnięcia postawionych celów. Lokalna Strategia Rozwoju jest zbieżna z działaniami na szczeblu regionalnym. W szczególności dotyczy to: Obszar 2 Aktywność zawodowa i przedsiębiorczość.

Ponadto wszelkie działania wpisują się w „Regionalną Strategię Innowacji” – począwszy od działań popularyzacyjnych i edukacyjnych aż po inwestycyjne i infrastrukturalne, charakteryzujące się dużą wartością rozwojową i spójnością z najbardziej „przyszłościowymi” koncepcjami rozwoju regionu – województwa.

10.1.5 Strategia makroregionalna: Małopolska – Śląsk

„Strategia dla Rozwoju Polski Południowej w obszarze Województw Małopolskiego i Śląskiego do roku 2020”. Dokument wskazuje m.in. konieczność wspólnej realizacji trzech celów:

- 1) Euroregion śląsko-krakowski obszar koncentracji innowacji i kreatywności, wyznaczający trendy rozwojowe i wpisujący się w sieć najdynamiczniej rozwijających się metropolii europejskich,

- 2) Polska Południowa przestrzenią partnerskiej współpracy na rzecz efektywnego wykorzystywania możliwości rozwojowych,
3) Polska Południowa miejscem przyciągającym ludzi, podmioty i inicjatywy wzmacniające potencjały makroregionu.
Spójność zapisów LSR z tego rodzaju dokumentem jest szansą na ekspansję działań lokalnych i uzyskanie ponadregionalnego efektu i wskaźników.

10.1.6 Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój

W ramach przewidzianych w okresie rozliczeniowym 2014-2020 Programów Operacyjnych za szczególnie istotne z punktu widzenia przygotowania i wdrażania projektów ujętych w LSR należy uznać Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój (POWER). Zgodnie z założeniami POWER 2014-2020. Za najważniejsze priorytety PROW w odniesieniu do LSR należy uznać:

- młodzi na rynku pracy: „wsparcie ludzi młodych, do 29 roku życia bez pracy, w tym w szczególności osób, które nie uczestniczą w kształceniu i szkoleniu (tzw. młodzież NEET) poprzez pomoc w zakresie określenia ścieżki zawodowej, szkolenia i egzaminy, staże, praktyki, subsydiowane zatrudnienie, dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej, wsparcie w zakresie mobilności międzysektorowej i geograficznej. Integralną częścią działań wspierających osoby młode jest Inicjatywa dla młodych”,
- poprawa jakości polityki publicznej w odniesieniu do rynku pracy, gospodarki i edukacji, a szczególnie: poprawa efektywności wybranych polityk publicznych kluczowych z punktu widzenia strategii Europa 2020 i programów krajowych, w tym modernizacja instytucji rynku pracy, rozwój polityki edukacyjnej, poprawa jakości działań skierowanych do osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym),
- innowacyjność w aspekcie społecznym oraz współpraca ponadnarodowa: zwiększenie wykorzystania innowacji społecznych w ramach polityk publicznych, wzmocnienie potencjału rozwojowego osób i instytucji z wykorzystaniem programów mobilności ponadnarodowej, rozwój współpracy polskich podmiotów z partnerami zagranicznymi.

10.2 INTEGRACJA SEKTORÓW, PARTNERÓW, ZASOBÓW, BRANŻ

LGD „Perły Beskidu Sądeckiego” działa zgodnie z podejściem Leader (oddolność, terytorialność, zintegrowanie, partnerstwo, innowacyjność, decentralizacja, sieciowanie i współpraca), a przygotowywana Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność jest spójnym zestawem operacji, mających na celu osiągnięcie lokalnych celów i potrzeb, przyczyniających się do osiągnięcia celów UE odnośnie inteligentnego, zrównoważonego i sprzyjającego włączeniu społecznemu wzrostu. Jednym z podstawowych elementów przygotowanej strategii jest jej **zintegrowany charakter**, który pozwala na wykorzystanie endogenicznego potencjału terytorium, jego zasobów i wiedzy oraz umożliwia realizację interwencji ukierunkowanych na wyzwania rozwojowe, a jednocześnie precyzyjnie dostosowuje się do lokalnych uwarunkowań.

Zintegrowanie (łączenie różnych dziedzin gospodarki, współpraca różnych grup interesu) ułatwia łączenia różnych sektorowych i dziedzinowych interwencji tak, by efekt synergii był jak największy (integracja pozioma) np. sieciowanie producentów, przetwórców, dostawców. Ponadto tworzy silniejsze powiązanie/koordynację działań podejmowanych przez podmioty na różnych szczeblach zarządzania (integracja pionowa) np. skrócenie łańcuchów dostaw. Tworzy także powiązania obszarów o większych problemach z obszarami tzw. szans np. obszary wiejskie i rynek zbytu w miastach. A ponadto umiejscawia szereg problemów, tematów istotnych dla społeczności w szerszym kontekście rozwojowym.

Integracja w celu: „Poprawa konkurencyjności przedsiębiorczości lokalnej szczególnie w obszarze turystyki”

Cel odpowiada na potrzebę współpracy gospodarczej przedsiębiorstw, szczególnie w branży turystycznej i okolicy turystycznej. Cel odpowiada także na potrzeby kapitału inwestycyjnego w MŚP.

Zaangażowanie różnych metod	Poprzez zintegrowanie metod działania od ogłoszenia konkursu na dotacje na tworzenie i rozwój przedsiębiorstw, następnie inicjowanie współpracy różnych branż okolicy turystycznych, przy wsparciu promocyjnym obszaru osiągnie się efekt przewyższający możliwości odrębnego działania poszczególnych podmiotów.
Zaangażowanie różnych sektorów	Zintegrowane będą w ramach „Beskidzkiej współpracy”, co najmniej następujące branże: <ul style="list-style-type: none"> • Branża turystyczna (hotelarska) • Branża gastronomiczna (restauracje) i przetwórcza (produkty lokalne).
Zaangażowanie różnych partnerów	W realizację celu związanego z turystyką i rekreacją zaangażują się środowiska społeczne i biznesowe, jako realizatorzy „Beskidzkiej współpracy”. Samorzady będą wspierać te działania i uczestniczyć ze wsparciem instytucjonalnym.

Zidentyfikowana w SWOT potrzeba/zagrożenie	<u>Słabe strony:</u> Brak kapitałów inwestycyjnych na wprowadzanie innowacji do firm. Brak środków na inwestycje np. w OZE. Wysokie bezrobocie wśród osób młodych (do 35 roku życia), Znaczny odsetek osób długotrwale bezrobotnych lub pozostających bez pracy.
Zidentyfikowane w SWOT zagrożenie	<u>Zagrożenie:</u> Niedostateczna współpraca i współdziałanie w rozwijaniu i promocji turystyki nie tylko na obszarze, ale w regionie i w kraju; Pogorszenie sytuacji materialnej Polaków. Duże bezrobocie (w tym ukryte), niskie płace; Powolne odchodzenie od lecznictwa uzdrowiskowego finansowanego przez NFZ; Dewastacja środowiska naturalnego i obszarów chronionych; Ograniczone środki własne samorządów i firm na obszarze, brak innych źródeł wspierania rozwoju turystyki.
Sekwencja interwencji	Współpraca =>efekt synergii działań=>zwiększenie ruchu turystycznego =>poprawa koniunktury gospodarczej obszaru =>środki na inwestycje, w tym ekologiczne => poprawa stanu środowiska

11 MONITORING I EWALUACJA

Proces systematycznego zbierania danych z badań oraz oceny wszystkich działań związanych z realizacją LSR, funkcjonowaniem LGD oraz biura LGD wchodzi w zakresu monitoringu i ewaluacji. LGD „Perły Beskidu Sądeckiego” zaplanowała badanie ewaluacyjne pod koniec każdego etapu wdrażania LSR, które będzie wykonane przez podmiot zewnętrzny m.in. na podstawie systematycznie prowadzonego monitoringu przez Biuro LGD. Zakres przedmiotowy monitoringu i ewaluacji dotyczy realizacji LSR, Funkcjonowania partnerstwa LGD; działalność biura oraz efektywności działań komunikacyjnych. Zakres podmiotowy badania obejmuje pracowników Biura, członków LGD, w tym organów, beneficjentów operacji, wnioskodawców, którzy nie uzyskali dofinansowania, organizacje pozarządowe, mieszkańców.

LGD „Perły Beskidu Sądeckiego” wybrała także do prowadzenia badania ewaluacyjnego trzy kryteria z pośród rekomendowanych przez KE. Będzie to kryterium **skuteczności, które pozwoli** bezpośrednio ocenić, na ile skuteczne są działania w zakresie osiągania celów określonych w dokumentach programowych oraz jak skuteczna jest działalność całego LGD oraz biura; kryterium **użyteczności**, jako kryterium pozwalające ocenić stopień zaspokojenia istotnych potrzeb mieszkańców lub przyczynienia się do rozwiązania problemów; kryterium **trwałości**, by ocenić, w jakim stopniu pozytywne efekty zrealizowanych działań (na poziomie celów) mogą trwać po zakończeniu finansowania zewnętrznego a także, czy możliwe jest utrzymanie się wpływu tych projektów na proces rozwoju społeczności lokalnej w dłuższym okresie. Przeprowadzenie badania wymaga zebrania informacji pochodzących z szeregu rozproszonych źródeł, dokonania ich analizy, a następnie wypracowania rekomendacji. W tym celu zastosowane będą różne metody i techniki, dzięki którym możliwe będzie zgromadzenie spójnego i wiarygodnego materiału badawczego dotyczącego efektów realizacji LSR, jakości pracy LGD oraz biura. W każdym z zamierzeń badawczych: realizacji strategii, działaniu LGD oraz funkcjonowaniu biura zastosowane zostaną m.in. analiza danych zastanych; badanie ankietowe; wywiady; panele ekspertów.

Zostanie przeprowadzona również ewaluacja zewnętrzna, wynikająca z umowy ramowej. Ewaluację zewnętrzną powinien przeprowadzić zewnętrzny ewaluator. Realizacja badania odbywa się jednokrotnie – w 2022 r. Ewaluacja zewnętrzna może zostać zlecona wspólnie, tj. badanie obejmuje kilka LGD z terenu województwa.

Ewaluacja zewnętrzna dotyczyć będzie co najmniej następujących obszarów badawczych:

- ocena wpływu na kapitał społeczny;
- przedsiębiorczość;
- turystyka i dziedzictwo kulturowe;
- grupy defaworyzowane;
- innowacyjność;
- projekt współpracy;
- ocena funkcjonowania LGD;
- ocena procesu wdrażania;
- wartość dodana podejścia LEADER.

Podczas procesu badawczego zapewniona zostanie triangulacja metod i technik badawczych poprzez zastosowanie analizy danych zastanych, badań jakościowych oraz badań ilościowych.

W wyniku ewaluacji zewnętrznej sporządzony zostanie raport.

Ewaluacja będzie spełniać warunki określone w Wytycznych nr 5/3/2017 w zakresie monitoringu i ewaluacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach PROW 2014- 2020.

12 OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Prezes Zarządu Stowarzyszenia LGD „Perły Beskidu Sądeckiego” zwrócił się pismem z dnia 25 listopada 2015 r. do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska Ośrodek Zamiejscowy w Starym Sączu z prośbą o „udostępnienie informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko” oraz o uzgodnienie czy istnieje konieczność przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla przygotowanego projektu Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność na lata 2014-2020. Do pisma dołączono analizę zapisów dokumentu LSR uzasadniając, iż LGD jest tylko „pośrednikiem w wydatkowaniu środków w ramach LSR”, a cele są zapisane w sposób ogólny i nie wypełniają definicji przedsięwzięcia określonej w art.3, ust.1 pkt 13 ustawy ooś. W odpowiedzi Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Krakowie (Wydział Spraw Terenowych w Starym Sączu), w piśmie nr ST.II.410.3.52.2015.GK z dnia 10 grudnia 2015 r. uznał, iż projekt Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność przygotowanego przez Lokalną Grupę Działania Stowarzyszenie „Perły Beskidu Sądeckiego **nie wymaga przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko** w myśl przepisów ustawy oceny oddziaływania na środowisko.

13 BIBLIOGRAFIA

---

1. Wytyczne dla podmiotów lokalnych dotyczące rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność
2. Zasady realizacji instrumentu Rozwój lokalny kierowany przez społeczność w Polsce, Warszawa 2014
3. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu nowotarskiego; Załącznik do Uchwały Nr 339/XLVII/2014 Rady Powiatu Nowotarskiego z dnia 30 X 2014 r.
4. Bienias S. i in., *Ewaluacja. Poradnik dla pracowników administracji publicznej*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2012
5. *Strategie rozwoju gmin z obszaru LGD, strategie regionalne i powiatowa, strony internetowe samorządów.*
6. *Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2006-2015.*
7. „Małopolskie Strategie Subregionalne” (region sądecki), 07.03.2012, s. 6.
8. Bernadeta Zygmunt; Praca magisterska.

14 ZAŁĄCZNIKI DO LSR

14.1 PROCEDURA AKTUALIZACJI LSR

PROCEDURA AKTUALIZACJI Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania „Perły Beskidu Sądeckiego” na lata 2014-2020

I. Wyjaśnienie zwrotów użytych w procedurze:

LGD – Stowarzyszenie Perły Beskidu Sądeckiego,

LSR – Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania „Perły Beskidu Sądeckiego” na lata 2014-2020,

Zarząd – Zarząd Stowarzyszenie Perły Beskidu Sądeckiego,

Biuro LGD – Biuro Stowarzyszenie Perły Beskidu Sądeckiego.

II. Organy odpowiedzialne za proces aktualizacji LSR:

1. Organem kompetentnym do przeprowadzenia procesu aktualizacji LSR jest Zarząd.
2. W celu przeprowadzenia aktualizacji LSR Zarząd może powołać zespół tematyczny.
3. Jednostką wpiernającą czynności związane z procesem aktualizacji LSR jest Biuro LGD.
4. Zarząd jest odpowiedzialny za analizę i ocenę danych gromadzonych lub przygotowywanych przez Biuro LGD.

III. Proces aktualizacji LSR

1. Aktualizacja LSR to proces, który ma na celu wprowadzenie koniecznych zmian, w tym działań naprawczych.
2. LSR wymaga aktualizacji w szczególności:
  - 1) w kontekście dokonania zmian:
    - a) statutu lub innych dokumentów własnych Stowarzyszenia, jeśli skutkują one dezaktualizacją zapisów;
    - b) kryteriów oceny lub procedur, wpływających na treści zawarte w LSR;
    - c) aktualizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 lub innych przepisów prawa;
  - 2) w efekcie prowadzonego monitoringu i ewaluacji w zakresie:
    - a) celów i przedsięwzięć, wskaźników, budżetu LSR, planu działania, planu komunikacji – również w wypadku zmian wartości budżetu.
3. Zarząd, we współpracy z Biurem LGD, organizuje proces aktualizacji LSR.
4. Dla pełnego wdrożenia czynności aktualizacyjnych Zarząd określa metody partycypacyjne uwzględniające zaangażowanie społeczności lokalnej w proces aktualizacji strategii.
5. Proces partycypacyjny winien zakończyć się zestawieniem uwag i rekomendacji, które sporządza Biuro LGD.
6. Po zakończeniu konsultacji Zarząd opracowuje końcową wersję propozycji zmian w LSR.
7. Zarząd na pierwszym posiedzeniu po procesie aktualizacji ostatecznie określa i zatwierdza zmiany w LSR poprzez przyjęcie właściwej uchwały.
8. Wszelkie informacje dotyczące działań podejmowanych w ramach procesu aktualizacji LSR, zamieszczane są na stronie internetowej LGD, a także udostępnione do wglądu w Biurze LGD.

14.2 PROCEDURY EWALUACJI I MONITORINGU

Celem monitoringu i ewaluacji jest systematyczne zbieranie i analiza danych dotyczących wskaźników realizacji LSR oraz funkcjonowania biura LGD. Głównym celem ewaluacji jest ocena wpływu działalności LGD i realizacji LSR na funkcjonowanie i rozwój społeczności lokalnej. Wpływ ten utożsamiany jest z realizacją celów zapisanych w LSR oraz sprawnym funkcjonowaniem LGD i organu "wykonawczego", czyli biura LGD.

Przebieg procedury

- 1) Decyzją Zarządu powoływany jest zespół ewaluacyjny, inny w składzie od Komisji Rewizyjnej, od której oczekuje się wypełnienia standardowych obowiązków organu nadzorczego organizacji. Zespół ewaluacyjny ma za zadanie:

- opracowanie zasad szczegółowych prowadzenia monitoringu i ewaluacji,
  - wybór pracowników biura odpowiedzialnych za realizację poszczególnych zadań,
  - wybór zewnętrznych ekspertów,
  - opracowanie (zlecenie opracowania) narzędzi badawczych,
  - organizację i realizację badań ewaluacyjnych,
  - opracowanie wyników badań oraz przedstawienie raportu z badań,
  - przedstawienie rekomendacji oraz nadzór nad wdrożeniem rekomendacji,
  - prowadzenie dokumentacji i archiwizacji materiałów ewaluacyjnych.
- 2) Zespół ewaluacyjny jest upoważniony do zastosowania odpowiednich instrumentów ewaluacyjnych, o ile okaże się to zasadne, włącznie z koniecznością wyasygnowania odpowiednich środków na ten cel.
- 3) Zespół ewaluacyjny swoje uwagi i wnioski prezentuje Zarządowi Stowarzyszenia i wskazanemu przez Zarząd gremium. Uczestnicy Zebrania, po dyskusji wskazują sposób wykorzystania wniosków i rekomendacji do aktualizacji „Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność”, usprawnienia pracy Biura LGD, jak i funkcjonowania całego partnerstwa.

Zakres przedmiotowy monitoringu i ewaluacji

Realizacja LSR: stopień realizacji celów i wskaźników, stopień realizacji wybranych operacji, wykorzystania budżetu, jakość stosowanych kryteriów wyboru operacji i procedur, oddziaływanie realizacji LSR na rozwój lokalny, bariery realizacji LSR, jakość procesu partycypacji;

Funkcjonowanie partnerstwa LGD: jakość podejmowanych uchwał, skuteczność nadzoru nad biurem LGD, jakość reakcji na zmieniające się warunki, umiejętność współpracy i atmosfera pracy, skuteczność działań strategicznych, jakość współpracy regionalnej i ponadregionalnej, jakość relacji z otoczeniem i promocji;

Działalność biura: efektywność pracy biura i organów LGD, ocena przebiegu konkursów, ocena sposobu przepływu informacji, ocena pracowników, efektywność promocji i aktywizacji lokalnej społeczności, innowacyjność, proces rozwoju pracowników, efektywność animacji i doradztwa, ochrona danych osobowych, jakość procesu archiwizacji i monitoringu.

Zakres podmiotowy badania: Pracownicy i kierownictwo biura, członkowie LGD, Zarząd LGD, beneficjenci operacji, wnioskodawcy, którzy nie uzyskali dofinansowania, organizacje pozarządowe, mieszkańcy.

Kryteria ewaluacyjne

- Kryterium **skuteczności** - pozwoli bezpośrednio ocenić, na ile skuteczne są działania w zakresie osiągania celów określonych w dokumentach programowych oraz jak skuteczna jest działalność całego LGD oraz biura.
- Kryterium **użyteczności** - pozwalające ocenić stopień zaspokojenia istotnych potrzeb mieszkańców lub przyczynienia się do rozwiązania problemów, niezależnie od tego, czy były one zasygnalizowane w celach.
- Kryterium **trwałości** – w przypadku tego badania pozwoli ocenić, w jakim stopniu pozytywne efekty zrealizowanych działań (na poziomie celów) mogą trwać po zakończeniu finansowania zewnętrznego a także, czy możliwe jest utrzymanie się wpływu tych projektów na proces rozwoju społeczności lokalnej w dłuższym okresie.

Metoda: Zróżnicowanie źródeł danych, metod badawczych i perspektyw badawczych - zastosowana w stosunku do:

- *źródeł danych:* przeanalizowane będą zarówno dokumenty zastane różnego typu, jak i dane wywołane pochodzące ze wcześniejszych badań; dane zastane zostaną uzupełnione danymi pierwotnymi.
- *metod badawczych:* łączenie różnych metod badawczych w badaniu tych samych zagadnień, co pozwoli na uchwycenie różnych aspektów badanego przedmiotu; podejście to pozwoli też wykorzystać mocne strony każdej metody przy wzajemnym ograniczeniu ich słabości;
- *perspektyw badawczych:* ewaluacja zostanie przeprowadzona przez pracowników biura oraz przez zewnętrznych doświadczonych badaczy, co pozwoli uzyskać bogatszy i bardziej wiarygodny obraz badanych zagadnień. Poza tym zastosowany zostanie partycypacyjny model badania, którego ideaą jest jak najszersze zaangażowanie społeczności zarówno na etapie przygotowania badania, jego realizacji, jak i wnioskowania i rekomendacji.

Metody i techniki badawcze

W każdym z zamierzeń badawczych (realizacji strategii, działaniu LGD oraz funkcjonowaniu biura zastosowane zostaną co najmniej 3 z poniższych metod lub technik badawczych:

Analiza danych zastanych (deskresearch) - to zbieranie i analiza danych zastanych, zgromadzonych w ramach innych działań lub pozyskanych bez aktywnego działania badawczego;

Ankieta CAWI - to badanie metodą kwestionariuszową z zastosowaniem ankiety internetowej możliwej do wypełnienia ze strony internetowej lub wysłanej na adres mailowy respondenta. Ta druga możliwość zapewnia większą kontrolę, wiarygodność i może być stosowana w ewaluacji;

Wywiady IDI (indywidualne, również przez telefon) - pozwalają na uzyskanie pogłębionych informacji dotyczących nie tylko faktów, ale również interpretacji zjawisk, motywacji czy emocji;

Wywiady FGI (zogniskowane wywiady grupowe) - to wersja grupowa pogłębionych wywiadów indywidualnych, dzięki którym uzyskujemy skumulowany efekt informacyjny, dzięki procesom grupowym możemy pozyskać zobiektywizowane wyniki;

Panel ekspertów - to grupa robocza niezależnych specjalistów w danej dziedzinie pozwalająca ustalić ocenę działań na podstawie danych zgromadzonych innymi metodami.

Przykładowe zakresy ewaluacji monitoringu:

MONITORING	
CO SIĘ BADA?	- Wskaźniki realizacji LSR - Budżet LGD - Harmonogram ogłaszania konkursów - Funkcjonowanie partnerstwa LGD - Funkcjonowanie biura i ocena pracowników
KTO WYKONUJE?	Pracownicy biura LGD (ocena własna)
JAK SIĘ WYKONUJE?	Dane zebrane z przeprowadzonych konkursów, rejestr danych,
KIEDY?	Na bieżąco
OCENA	Stopień realizacji wskaźników; Stopień wykorzystania funduszy; Wysokość zakontraktowanych środków; Zgodność ogłaszania konkursów z harmonogramem; Liczba zmian harmonogramu; Liczba członków LGD; Liczba uchwał; Liczba zmian w LSR; Liczba odwołań od oceny operacji; Wyniki oceny okresowej pracowników; Liczba szkoleń; Liczba innowacji w działalności biura; Liczba udzielonych animacji i doradztwa
EWALUACJA PROCESU REALIZACJI LSR	
CO SIĘ BADA?	Stopień realizacji celów; Jakość stosowanych kryteriów wyboru operacji i procedur; Oddziaływanie realizacji LSR na rozwój lokalny; Jakość procesu partycypacji; Bariery realizacji LSR
KTO WYKONUJE?	Zewnętrzni, niezależni eksperci (ocena zewnętrzna); Pracownicy biura LGD (ocena własna); Ewaluacja z udziałem społeczności lokalnej (ocena zewnętrzna)
JAK SIĘ WYKONUJE?	Analiza dokumentów z monitoringu; Wywiady IDI z kierownictwem LGD i pracownikami biura; Wywiady FGI z przedstawicielami organizacji pozarządowych; Panel ekspertów
KIEDY?	<i>Po 2 latach od zatwierdzenia LSR oraz na zakończenie okresu programowania (za całość okresu programowania)</i>
OCENA	Stopień realizacji poszczególnych celów; Stopień realizacji budżetu; Zgodność z harmonogramem ogłaszania konkursów; Znajomość efektów realizacji LSR na obszarze wsparcia; Społeczny odbiór realizacji LSR; Społeczna ocena jakości kryteriów i procedur; Klarowność i zrozumiałość kryteriów i procedur; Sprawiedliwość kryteriów i procedur; Stopień odczuwania rozwoju lokalnego; Wyznaczniki rozwoju lokalnego; Znajomość efektów realizacji LSR; Trwałość skutków wsparcia; Użyteczność niematerialnych form wsparcia; Znajomość działań LGD; Intensywność działań partycypacyjnych; Efektywność oddziaływania społecznego na decyzje podejmowane w LGD; Poziom kapitału społecznego i efektywność działań wspomagających budowanie tego kapitału; Skala niezrealizowanych projektów (analiza kontrfaktyczna); Wpływ warunków zewnętrznych na realizację LSR; Wpływ efektywności działania biura na realizację LSR
EWALUACJA FUNKCJONOWANIA PARTNERSTWA LGD	
CO SIĘ BADA?	Działania strategiczne; Organizacja funkcjonowania partnerstwa
KTO WYKONUJE?	Zewnętrzni, niezależni eksperci (ocena zewnętrzna); Pracownicy biura LGD (ocena własna); Ewaluacja z udziałem społeczności lokalnej (ocena zewnętrzna)

JAK SIĘ WYKONUJE?	Analiza dokumentów z monitoringu; Wywiady IDI z kierownictwem LGD i pracownikami biura; Ankiety CAWI z beneficjentami i wnioskodawcami; Zogniskowany wywiad grupowy z beneficjentami i wnioskodawcami; Panel ekspertów
KIEDY?	<i>Po 2 latach od zatwierdzenia LSR oraz na zakończenie okresu programowania (za całość okresu programowa pro)</i>
OCENA	Skuteczność podejmowanych działań; Efektywność podejmowanej współpracy na poziomie regionalnym i ponadregionalnym; Sprawność reakcji na zmiany sytuacji zewnętrznej i wewnętrznej (zmiany w LSR); Jakość współpracy w ramach partnerstwa; Sprawność i jakość podejmowanych uchwał; Skuteczność nadzoru nad biurem LGD
EWALUACJA FUNKCJONOWANIA BIURA LGD	
CO SIĘ BADA?	Przebieg konkursów; Komunikacja wewnętrzna i zewnętrzna; Działania pracowników; Animacja i doradztwo
KTO WYKONUJE?	Zewnętrzni, niezależni eksperci (ocena zewnętrzna); Pracownicy biura LGD (ocena własna); Ewaluacja z udziałem społeczności lokalnej (ocena zewnętrzna)
JAK SIĘ WYKONUJE?	Analiza dokumentów z monitoringu; Wywiady IDI z kierownictwem LGD i pracownikami biura; Ankiety CAWI z beneficjentami i wnioskodawcami; Zogniskowany wywiad grupowy z beneficjentami i wnioskodawcami; Panel ekspertów
KIEDY?	<i>Po 2 latach od zatwierdzenia LSR oraz na zakończenie okresu programowania (za całość okresu programowa PROW)</i>
OCENA	Realizacja LSR zgodnie z harmonogramem; zgodnie z budżetem; Sprawność realizacji procedur; Jakość organizacji posiedzeń Rady; Jakość przepływu informacji; Skuteczność działań informacyjnych; działań promocyjnych; Skuteczność ustanowionych kanałów komunikacji ze społecznością; Stopień aktywizacji społeczności do wyrażania informacji zwrotnych; Rzetelne i terminowe wypełnianie obowiązków wskazanych w umowie; Uczestnictwo w posiedzeniach; Przestrzeganie regulaminu; Jakość świadczonych usług; Organizacja i przestrzeganie zasad ochrony danych osobowych, procesy archiwizacji i monitoringu; Aktywność w zakresie animacji; Skuteczność doradztwa; Społeczny odbiór działań doradczych

14.3 BUDŻET

Tabela 9: Formularz budżet LSR

L.p.	ZAKRES WSPARCIA	Wsparcie finansowe (euro)
		PROW
1.	Realizacja LSR (art. 35 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 1303/2013)	1 753 500,00 euro
2.	Współpraca (art. 35 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 1303/2013)	78 750,00 euro
3.	Koszty bieżące (art. 35 ust. 1 lit. d rozporządzenia nr 1303/2013)	321 570,00 euro
4.	Aktywizacja (art. 35 ust. 1 lit. e rozporządzenia nr 1303/2013)	52 875,00 euro
	RAZEM	2 206 695,00 euro

LGD planuje przeznaczyć **917 344,50 euro** na utworzenie **45** miejsc pracy.

Cel ogólny : Poprawa konkurencyjności obszaru poprzez infrastrukturę turystyczną, rekreacyjną i sportową

Cel I.2 Poprawa konkurencyjności przedsiębiorczości lokalnej, szczególnie w obszarze turystyki

Przedsięwzięcie I.2.1: Tworzenie przedsiębiorstw w oparciu o zasoby lokalne z uwzględnieniem zrównoważonego rozwoju

Wskaźnik: Liczba operacji polegających na utworzeniu przedsiębiorstwa (32; **492 752,00 euro**)

Przedsięwzięcie I.2.2: Innowacyjny rozwój przedsiębiorstw w szczególności w oparciu o nowe technologie przyjazne środowisku

Wskaźniki: Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa (13; **424 592,50 euro**)

Tabela 10: Formularz: Plan finansowy w zakresie poddziałania 19.2 PROW 2014-2020

	WKŁAD EFRROW	BUDŻET PAŃSTWA	WKŁAD WŁASNY BĘDĄCY WKŁADEM KRAJOWYCH ŚRODKÓW PUBLICZNYCH	RAZEM
Beneficjenci inni niż jednostki sektora finansów publicznych	926 103,30 euro	529 347,43 euro		1 455 450,73 euro
Beneficjenci będący jednostkami sektora finansów publicznych	248 750 euro		49 299,27 euro	298 049,27 euro
RAZEM	1 174 853,30 euro	529 347,43 euro	49 299,27 euro	1 735 500 euro

14.4 PLAN DZIAŁANIA WSKAZUJĄCY HARMONOGRAM OSIĄGANIA POSZCZEGÓLNYCH WSKAŹNIKÓW PRODUKTU.

CEL OGÓLNY I: Poprawa konkurencyjności obszaru Beskidu Sądeckiego w oparciu o zrównoważony rozwój gospodarczy													
Cel Ogólny I	Lata	2016-2018			2019-2021			2022-2024			Razem 2016-2024		Program Poddziałanie / zakres programu
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w euro	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w euro	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w euro	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w euro	
Przedsięwzięcia													
I.1 Zwiększenie atrakcyjności obszaru poprzez poprawę infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej.												PROW	
P.I.1.1 Inwestycje w ogólnodostępną i niekomercyjną infrastrukturę turystyczną i rekreacyjną.	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej (duże projekty)	10 szt.	100%	235 170,33 euro	0	100%	0	3 szt.	100%	349 165,00 euro	13	584 335,33 euro	Wdrażanie LSR (konkurs)
	Liczba nowych lub zmodernizowanych lub zrewitalizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	2 szt.	100 %	15 849,00 euro	2 szt.	100%	0,00 euro	0	100%	0,00 euro	2	15 849,00 euro	Wdrażanie LSR (konkurs/ projekt grantowy)
Razem cel szczegółowy I.1				251 019,33 euro			0,00 euro			349 165,00 euro		600 184,33 euro	
Cel Ogólny I	Lata	2016-2018			2019-2021			2022- 2024			Razem 2016-2024		Program Poddziałanie / zakres programu
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jedno	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w euro	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika	Planowane wsparcie w euro	Wartość z jednostką miary	% realizac ji wskaźn	Planowane wsparcie w euro	Raze m warto ść	Razem planowane wsparcie w euro	

		stka miary				narastają co			ika narasta jąco		wskaz ników		
Przedsięwzięcia		I.2 Poprawa konkurencyjności przedsiębiorczości lokalnej, szczególnie w obszarze turystyki										PROW	
P I.2.1 Tworzenie przedsiębiorstw w oparciu o zasoby lokalne z uwzględnieniem zrównoważonego rozwoju	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa w oparciu o lokalne zasoby z uwzględnieniem zrównoważonego rozwoju	0	0	0	2 szt.	100%	28 809,00 - euro	0	100%	0	2	28 809,00 euro	Wdrażanie LSR (konkurs)
	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	20 szt.	100 %	301 443,00 euro	0	100%	0	10	100%	162 500 euro	30	463 943 euro	Wdrażanie LSR (konkurs)
P I.2.2 Innowacyjny rozwój przedsiębiorstw w szczególności w oparciu o nowe technologie przyjazne środowisku	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	8 szt.	71,43%	276 875 euro	4 szt.	100%	126 730,50 euro	0	100%	0	12	403 605,50 euro	Wdrażanie LSR (konkurs)
	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa w oparciu o nowe technologie przyjazne środowisku	1 szt	100%	20 987,00 euro	0	100%	0	0	100%	0,00 euro	1	20 987,00 euro	Wdrażanie LSR (konkurs)
	Liczba nowych miejsc noclegowych w wyniku tworzenia i rozwoju przedsiębiorstw (wskaznik bezkosztowy)	4szt.	66,67%	0,00	2	100%	0,00	0	100%	0	6	0,00	Wdrażanie LSR (konkurs)

STRATEGIA ROZWOJU LOKALNEGO KIEROWANEGO PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ
LOKALNEJ GRUPY DZIAŁANIA „PERŁY BESKIDU SAŃDECKIEGO” NA LATA 2014-2020

P I.2.3 Beskidzka współpraca gospodarcza	Liczba szkoleń w zakresie sieciowania i beskidzkiej współpracy gospodarczej	1 szt.	50%	10 000,00 euro	1	100%	437 euro	0	100%	0	2	10 437,00 euro	Wdrażanie LSR (konkurs/ projekt grantowy/oper acja własna)
Razem cel szczegółowy I.2				609 305,00 euro			155 976,50 euro			162 500,00 euro		927 781,50 euro	
Przedsięwzięcia I.3 Zintensyfikowanie i zintegrowanie działań promocyjnych obszaru											PROW		
P I.3.1 Promocja i informacja o obszarze	Liczba przedsięwzięć promocyjnych	10szt.	71,43 %	2 500,00 euro	4	100%	8 645,00 euro	0	100%	0	14	11 145,00 euro	Wdrażanie LSR (konkurs/ projekt grantowy/oper acja własna)
Razem cel szczegółowy I.3				2 500 euro			8 645,00 euro			0,00 euro		11 145,00 euro	
RAZEM CEL OGÓLNY I (I.1+I.2+I.3)				862 824,33 euro			164 621,50 euro			511 665,00 euro		1 539 110,83 euro	

Cel ogólny II Wzmacnianie społeczności lokalnej poprzez wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego obszaru Beskidu Sądeckiego

Cel Ogólny II	Lata	2016-2018			2019-2021			2022-2024			Razem 2016-2024		Program Poddziałanie / zakres programu
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w euro	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w euro	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w euro	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w euro	
Przedsięwzięcia													PROW
II.1 Poprawa jakości infrastruktury szeroko rozumianej kultury oraz zabytków													
P.II.1.1. Budowa lub modernizacja infrastruktury kulturalnej w tym rewitalizacja zabytków	Liczba nowych lub zmodernizowanych lub zrewitalizowanych obiektów lub miejsc infrastruktury kultury	9 szt.	75%	107 500,00 euro	3 szt.	100%	47 129,17 euro	0	100%	0,00	12	154 629,17 euro	Wdrażanie LSR (konkurs/projekt grantowy/operacja własna)
	Liczba zabytków poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim w wyniku wsparcia otrzymanego w ramach LSR	5 szt.	100 %	22 260,00 euro	0	100%	0	0	100%	0	5	22 260,00 euro	Wdrażanie LSR (konkurs/projekt grantowy)
Razem cel szczegółowy II.1.				129 760 euro			47 129,17 euro			0,00 euro		176 889,17 euro	
Cel Ogólny II	Lata	2016-2018			2019-2021			2022-2024			Razem 2016-2024		Program Poddziałanie / zakres programu
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w euro	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w euro	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w euro	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w euro	

Przedsięwzięcia													II.2 Kultywowanie i upowszechnianie tradycji i dziedzictwa kulturowego obszaru		PROW
P.II.2.1 Aktywizacja mieszkańców poprzez tradycję i dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze	Liczba działań polegających na pielęgnowaniu lub zachowaniu dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego	3 szt.	50%	0,00	3 szt.	100%	12 500,00 euro	0	100%	0	6	12 500,00 euro	Wdrażanie LSR (konkurs, projekt grantowy, operacja własna)		
Razem cel szczegółowy II.2				0,00 euro			12 500,00 euro			0,00 euro		12 500,00 euro			

Cel Ogólny II	Lata	2016-2018			2019-2021			2022-2024			Razem 2016-2024		Program Poddziałanie / zakres programu		
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w euro	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w euro	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w euro	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w euro			
Przedsięwzięcia													II.3 Promowanie włączenia społecznego poprzez rozwój kompetencji mieszkańców		PROW
P.II.3.1 Zagospodarowanie czasu wolnego mieszkańców we wszystkich grupach wiekowych	Liczba przedsięwzięć edukacyjnych podnoszących kompetencje mieszkańców	4 szt.	100%	10 922,00 euro	0	100%	0	0	100%	0	4	10 922,00 euro	Wdrażanie LSR (konkurs, projekt grantowy/ operacja własna)		
P.II.3.2 Podnoszenie kompetencji mieszkańców w ważnych dla obszaru dziedzinach	Liczba szkoleń w zakresie ochrony przyrody i ekologii, w tym dla przyszłych przewodników beskidzkich	3 szt.	50%	6 250,00 euro	3 szt.	100%	6 250,00 euro	0	100%	1 578,00 euro	6	14 078,00 euro	Wdrażanie LSR operacja własna / konkurs		

	Liczba szkoleń w zakresie konstruowania maszyn i urządzeń przyjaznych środowisku	1 szt.	50%		1 szt.	50%		0	100%	0	2		
Razem cel szczegółowy II.3				17 172,00 euro			6 250,00 euro			1 578,00 euro		25 000,00 euro	
RAZEM CEL OGÓLNY II				146 932,00 euro			65 879,17 euro			1 578,00 euro		214 389,17 euro	
RAZEM CELE I i II				1 009 756,33 euro			230 500,67 euro			513 243,00 euro		1 753 500 euro	

Cel ogólny III Włączenie społeczności lokalnej w partnerską współpracę LGD „Perły Beskidu Sądeckiego”														
Cel Ogólny II	Lata	2016-2018			2019-2021			2022-2024			Razem 2016-2024		Program	
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w euro	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w euro	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w euro	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w euro	Poddziałanie / zakres programu	
Przedsięwzięcia III.1 Rozwój partnerstwa LGD poprzez współpracę krajową i zagraniczną PROW														
P.III.1.1 Realizacja współpracy przez LGD	Liczba zrealizowanych projektów współpracy w tym projektów współpracy międzynarodowej	2 szt.	100%	56 899,75 euro	0	100%	0	0	100%	0	2	56 899,75 euro	Projekt współpracy	
	Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	7 LGD	100%		0	100%	0	0	100%	0	7		Projekt współpracy	
	Liczba utworzonych centrów produktu	1 szt.	100%		0	100%	0	0	100%	0	1		Projekt współpracy	

	turystycznego i kulturowego												
	Liczba zorganizowanych przedsięwzięć kulturalno-promocyjnych w ramach projektu współpracy	1 szt.	100%		0	100%	0	0	100%	0	1		Projekt współpracy
	Liczba zorganizowanych przedsięwzięć promocyjnych w ramach projektu współpracy	4 szt.	100%		0	100%	0	0	100%	0	4		Projekt współpracy
	Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	2 LGD	100%	9 350,25 euro	0	100%	0	0	100%	0	2	9 350,25 euro	Projekt współpracy
	Liczba zorganizowanych przedsięwzięć promujących współpracę przygraniczną.	2 szt.	100%		0	100%	0	0	100%	0	2		Projekt współpracy
	Liczba utworzonych i oznakowanych miejsc odpoczynku i rekreacji w ramach projektu współpracy przygranicznej	2 szt.	100%		0	100%	0	0	100%	0	2		Projekt współpracy
	Liczba zrealizowanych projektów współpracy w	0.	0	0	1 szt.	100%	0	0	100%	0	1		Projekt współpracy

	tym projektów współpracy międzynarodowej													
	Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	0.	0	0	1 szt.	100%	12 500,00	0	100%	0	1	12 500,00	Projekt współpracy	
	Liczba nowych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	0.	0	0	1 szt.	100%	0	0	100%	0	1		Projekt współpracy	
Razem cel szczegółowy III.1						66 250,00 euro				0		78 750,00 euro		
III.2 Podniesienie efektywności wdrażania LSR szczególnie poprzez promocję, informację i edukację.												PROW		
P.III.2.1 Podniesienie efektywności działań w ramach LSR szczególnie w zakresie promocji, informacji i edukacji	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	28 osobodni	58,33 %		16	91,66%		4	100%	0	48		Aktywizacja	
	Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	75 osobodni	71,43 %	3 330,00 euro	30	100%	2 250,00 euro	0	100%	0	105	5 580,00 euro	Aktywizacja	
	Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	12 spotkań	100%		0	100%		0	100%	0	12		Aktywizacja	
	Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	150 podmiotów	50%	0	150 podmiotów	100%	0	0	100%	0	300	Bezkosztowo	Aktywizacja	
	Liczba materiałów informacyjnych dla beneficjentów	4 edycje	40%	6 750,00 euro	6 edycji	100%	13 500,00 euro	0	100%	0	10	20 250,00 euro	Aktywizacja	
	Liczba innych działań promocyjnych LGD	6 szt.	37,5%	10 125,00 euro	6 Szt.	75%	10 125,00 euro	4 Szt.	100%	3 420,00 euro	16	23 670,00 euro	Aktywizacja	

	- imprez, wydarzeń, badań												
	Liczba badań – ewaluacji LSR, LGD	1 szt.	33,33 %	1 125,00 euro	1 Szt.	66,66%	1 125,00 euro	1 Szt.	100%	1 125,00 euro	3	3 375,00 euro	Aktywizacja
P.III.2.2 Sprawne funkcjonowanie LGD	Liczba działań związanych z bieżącym funkcjonowaniem LGD	3 lata	37,50 %	94 500,00 euro	3 lata	75%	94 500,00 euro	2 lata	100%	132 570 euro	8	321 570 euro	Funkcjonowanie LGD
Razem cel szczegółowy III.2				115 830,00 euro			121 500,00 euro			137 115,00 euro		374 445,00 euro	
RAZEM CEL OGÓLNY III				182 080,00 euro			134 000,00 euro			137 115,00 euro		453 195,00 euro	
Razem CELE OGÓLNE I, II, III				1 191 836,33 euro			364 500,67 euro			650 358,00 euro		2 206 695 euro	

LGD planuje przeznaczyć **917 344,50 euro** na utworzenie **45** miejsc pracy.

Cel ogólny : Poprawa konkurencyjności obszaru poprzez infrastrukturę turystyczną, rekreacyjną i sportową

Cel I.2 Poprawa konkurencyjności przedsiębiorczości lokalnej, szczególnie w obszarze turystyki

Przedsięwzięcie I.2.1: Tworzenie przedsiębiorstw w oparciu o zasoby lokalne z uwzględnieniem zrównoważonego rozwoju

Wskaźnik: Liczba operacji polegających na utworzeniu przedsiębiorstwa (32; **492 752,00 euro**)

Przedsięwzięcie I.2.2: Innowacyjny rozwój przedsiębiorstw w szczególności w oparciu o nowe technologie przyjazne środowisku

Wskaźniki: Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa (13; **424 592,50 euro**)

14.5 PLAN KOMUNIKACJI

14.5.1 Prezentacja głównych celów i przesłanek leżących u podstaw opracowania Planu komunikacji

Plan komunikacji z lokalną społecznością na lata 2014-2020 to dokument określający reguły prowadzenia działań informacyjno-promocyjnych przez Lokalną Grupę Działania Perły Beskidu Sańdeckiego w odniesieniu do środków pomocowych Unii Europejskiej, dostępnych w związku z realizacją Umowy Ramowej dotyczącej Strategii Rozwoju Kierowanej przez Społeczność na lata 2014-2020. Przesłankami do opracowania Planu leży przekonanie, że dobra komunikacja jest konieczna, aby sprawnie i dobrze zrealizować zadania wynikające z zapisów LSR. Komunikacja pomaga w wykorzystaniu środków europejskich dla rozwoju obszaru działania LGD: wskazuje możliwości, wspiera realizację projektów, a także pokazuje ich efekty.

Cele komunikacji z mieszkańcami obszaru:

1. Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o LSR, jej głównych celach, zasadach przyznawania dofinansowania oraz typach operacji, które będą miały największe szanse wsparcia z budżetu LSR,
2. Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o głównych zasadach interpretacji poszczególnych kryteriów oceny używanych przez radę LGD (zwłaszcza kryteriów jakościowych),
3. Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców oraz beneficjentów o wsparciu w przygotowaniu, realizacji i rozliczeniu projektów,
4. Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców, w tym z grup defaworyzowanych o możliwym wsparciu,
5. Uzyskanie informacji zwrotnej nt. oceny jakości pomocy świadczonej przez LGD pod kątem konieczności przeprowadzenia ewentualnych korekt ,
6. Zapewnianie akceptacji społeczności lokalnej dla działań LGD i realizacji LSR,
7. Komunikacja ze społecznością lokalną przy okazji zmian w dokumentach LGD, konsultacjach najważniejszych kwestii we wdrażaniu LSR oraz konsultacjach związanych z rolą partnerstwa LGD w rozwoju lokalnym zgodnie z podejściem RLKS.

14.5.2 Opis działań komunikacyjnych i grup docelowych oraz środków przekazu, w tym działań podejmowanych w przypadku problemów z realizacją LSR, niskim poparciem społecznym dla działań realizowanych przez LGD

LGD „Perły Beskidu Sańdeckiego” posiada sprawdzone metody, techniki, sposoby działania i kanały dystrybucji. Ma też duże doświadczenie w kontaktach z lokalnymi mediami. LGD prowadzi swoją stronę internetową podlinkowaną do stron wszystkich gmin obszaru. W ostatnim czasie LGD ma też swój profil na facebooku, który zaczyna odgrywać coraz większą rolę w komunikacji z mieszkańcami. W Biurze dostępne są materiały informacyjne i promocyjne. Warto nadmienić, że członkowie LGD są ludźmi wywodzącymi się z różnych sektorów i środowisk i są bezpośrednim przekąźnikiem ważnych informacji w swoim otoczeniu. Dlatego LGD zaplanowała szkolenia dla organów stowarzyszenia, w której zawsze jest element komunikacji z mieszkańcami we wszystkich merytorycznych tematach. Szkolenia te są otwarte dla wszystkich członków Stowarzyszenia.

Adresaci działań komunikacyjnych: Odbiorcą komunikacji o LSR jest każdy mieszkaniec obszaru działania LGD. Grupa „mieszkańcy” nie jest jednak jednolita i dlatego istnieje konieczność zróżnicowania komunikatów. Podstawowym kryterium podziału docelowych odbiorców jest poziom ich zaangażowania w proces zmian rozwojowych na obszarze działania LGD. Liderzy lokalni oraz organizacje i instytucje z obszaru mają większe potrzeby informacyjne od podmiotów bezpośrednio w ten proces niezaangażowanych. Najtrudniej dotrzeć do ludzi biernych, defaworyzowanych i wykluczonych. Oni muszą dostać komunikat motywujący i przekonujący do kolejnego kroku, jakim jest sprawdzenie możliwości własnych uczestnictwa w programie.

Komunikacja LGD przekazywana jest:

1. Do **mieszkańców obszaru**, jako całości (potencjalni wnioskodawcy);
2. W szczególności do **przedsiębiorców i rolników**, którzy mają rozwijać działalność gospodarczą i tworzyć miejsca pracy (największa część budżetu);
3. Do **osób, które chcą zacząć działalność gospodarczą**;

4. Do **organizacji pozarządowych**, grup, zespołów OSP, KGW – do aktywnych liderów lokalnych, którzy mają wiele projektów do zrealizowania; Do organizacji, grup, zespołów nowopowstałych, bez doświadczenia, którzy oczekują większej pomocy przy aplikowaniu o wsparcie;
5. Do **instytucji publicznych, samorządów** terytorialnych i gospodarczych itd.;
6. Komunikacja przekazywana **do grup defaworyzowanych** będzie się odbywać poprzez media, ale także za pośrednictwem instytucji pomocy społecznej i parafii, które zawsze wspierają działania komunikacyjne LGD. Szczególnie widocznym efektem dotarcia do grupy młodych bez pracy, a zainteresowanych zdobyciem ciekawego zawodu będzie liczba kandydatów do szkoleń w zakresie konstruowania maszyn i urządzeń przyjaznych środowisku.

Cele komunikacji, działania komunikacyjne, adresaci działań i środki przekazu:

TERMIN	Cel komunikacji	Nazwa działania komunikacyjnego	Adresaci działania komunikacyjnego (grupy docelowe)	Środki przekazu
I połowa 2016 r.	Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o LSR, jej głównych celach, zasadach przyznawania dofinansowania oraz typach operacji, które będą miały największe szanse wsparcia z budżetu LSR	Kampania informacyjna nt. głównych założeń LSR na lata 2014-2020	potencjalni wnioskodawcy, w szczególności przedsiębiorcy, rolnicy oraz organizacje pozarządowe, mieszkańcy obszaru	<ul style="list-style-type: none"> • Informacje na oficjalnej stronie internetowej LGD, • Media społecznościowe • Informacje na stronach internetowych gmin obszaru LGD oraz ich jednostek (GOK), • Rozsyłanie informacji pocztą elektroniczną • Komunikaty do mediów lokalnych i ew. ogłoszenia w prasie lokalnej • Ogłoszenia i artykuły na portalach społecznościowych
I połowa 2016 r. i rok 2017	Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o głównych zasadach interpretacji poszczególnych kryteriów oceny używanych przez radę LGD (zwłaszcza kryteriów jakościowych)	Kampania informacyjna nt. zasad oceniania i wyboru operacji przez LGD	potencjalni wnioskodawcy, w szczególności przedsiębiorcy, rolnicy oraz organizacje pozarządowe, mieszkańcy obszaru	<ul style="list-style-type: none"> • Konsultacje wszystkich gminach (prezentacje, szkolenia, warsztaty) • Ulotki • Prezentacje na stronach internetowych i portalach społecznościowych
Cały okres wdrażania LSR	Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców oraz beneficjentów projektów o wsparciu w przygotowaniu, realizacji i rozliczeniu projektów	Spotkania konsultacyjno-doradcze	Potencjalni wnioskodawcy i beneficjenci	<ul style="list-style-type: none"> • Warsztaty • Punkty konsultacyjne • Spotkania, • Szkolenia, • Doradztwo proste i złożone • Konsultacje wniosków • Prezentacje

**STRATEGIA ROZWOJU LOKALNEGO KIEROWANEGO PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ
LOKALNEJ GRUPY DZIAŁANIA „PERŁY BESKIDU SAŃDECKIEGO” NA LATA 2014-2020**

Przed konkursem kierowany	Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców, w tym z grup defaworyzowanych o możliwym wsparciu	Kampania aktywizująca i motywująca do realizacji swoich pomysłów w ramach LSR	Potencjalni wnioskodawcy oraz: Różne instytucje pośredniczące w dystrybucji informacji do grup defaworyzowanych Mieszkańcy obszaru Przedsiębiorcy Samorządy gospodarcze	<ul style="list-style-type: none"> informacje na oficjalnej stronie internetowej LGD, informacje na stronach internetowych gmin obszaru LGD oraz ich jednostek (GOK), rozsyłanie informacji pocztą elektroniczną Komunikaty do mediów lokalnych i ew. ogłoszenia w prasie lokalnej Ogłoszenia i artykuły na portalach społecznościowych Ulotka Newsletter
Lata: 2018, 2020, 2023, 2024	Uzyskanie informacji zwrotnej nt. oceny jakości pomocy świadczonej przez LGD pod kątem konieczności przeprowadzenia ewentualnych korekt w tym zakresie (np. dodatkowego przeszkolenia osób udzielających pomocy, np. w zakresie komunikacji interpersonalnej)	Badanie satysfakcji wnioskodawców LGD dot. jakości pomocy świadczonej przez LGD na etapie przygotowywania wniosków o przyznanie pomocy	Beneficjenci	<ul style="list-style-type: none"> Badanie satysfakcji będzie wykonywane w ramach ewaluacji LSR w podanych latach. <p>Wykonane zostanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> Badanie ankietowe Ocena działań doradczych w LGD Analiza wpisów beneficjentów: pochwał, skarg i wniosków.
Lata: 2018, 2020, 2023, 2024	Zapewnianie akceptacji społeczności lokalnej dla działań LGD i realizacji LSR	Kampania informacyjna dotycząca realizowanych projektów – prezentacja dobrych praktyk	Mieszkańcy obszaru LGD	<ul style="list-style-type: none"> Prezentacje dobrych praktyk na stronie internetowej Wydawnictwa podsumowujące etapy wdrażania LSR

Ryzyka dla realizacji LSR. W przypadku problemów z realizacją LSR lub niskim poparciem społecznym dla działań realizowanych przez LGD będą podejmowane nadzwyczajne działania w zależności od obszaru problemowego i grupy celowej, której dotyczą. Zostanie powołana Grupa Zadaniowa, która oceni poziom ryzyka i przygotuje „Plan awaryjny”. Oprócz standardowych metod komunikacyjnych (media lokalne, społecznościowe, strony internetowe) LGD zwracać się będzie do organizacji reprezentujących dane środowisko (np. samorząd gospodarczy, powiatowe forum organizacji pozarządowych). Wykorzystane będą także – w sposób spersonalizowany - bazy danych potencjalnych beneficjentów. Bazy kontaktów zostały znacząco poszerzone podczas procesu tworzenia LSR (np. Karty projektowe, w której podane są adres, telefony itp.).

Przygotowując *Plan komunikacji* Zespół Roboczy zaplanował wykonanie oceny przewidywalnych ryzyk (ex-ante) jeszcze przed rozpoczęciem wdrażania LSR. Ocena taka pozwoli na pozycjonowanie negatywnych zjawisk na macierzy składającej się z pól: natężenie zjawiska oraz prawdopodobieństwo jego wystąpienia. Ocenia się iż ryzyka mogą także nastąpić – oprócz problemów z wdrażaniem LSR - na kilku poziomach: na poziomie partnerstwa, na poziomie kontaktów z beneficjentami, na poziomie kontaktów z IW, a także na poziomie lokalnym..

14.5.3 Opis zakładanych wskaźników realizacji działań komunikacyjnych oraz efektów działań komunikacyjnych

Nazwa działania komunikacyjnego	Zakładane wskaźniki	Planowane efekty
Kampania informacyjna nt. głównych założeń LSR na lata 2014-2020	Zamieszczenie informacji na stronie internetowej LGD i na FB (1); Zamieszczenie informacji na stronach gmin (6); wysłanie maili (50); wysłanie komunikatów do mediów (3);	Mieszkańcy będą mieli dostęp do informacji w miejscach wskazanych w badaniach ankietowych, jako najbardziej skuteczne

**STRATEGIA ROZWOJU LOKALNEGO KIEROWANEGO PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ
LOKALNEJ GRUPY DZIAŁANIA „PERŁY BESKIDU SADECKIEGO” NA LATA 2014-2020**

		(strony internetowe), będą poinformowani o możliwościach wsparcia z LSR
Kampania informacyjna nt. zasad oceniania i wyboru operacji przez LGD	Zamieszczenie informacji na stronie internetowej LGD i na FB (1); Zamieszczenie informacji na stronach gmin (6); wysłanie komunikatów do mediów (3);	Mieszkańcy będą bardziej aktywni niż w latach 2009-2014 (w liczbie składanych wniosków).
Spotkania konsultacyjno-doradcze	Spotkania (6)	Spotkania będą miały dobrą frekwencję i będą dobrze ocenione.
Kampania aktywizująca i motywująca do realizacji swoich pomysłów w ramach LSR	Zamieszczenie informacji na stronie internetowej LGD i na FB (1); Zamieszczenie informacji na stronach gmin (6); wysłanie maili (50); wysłanie komunikatów do mediów (3); dyżury w gminach (6)	Mieszkańcy będą poinformowani o możliwościach składania wniosków, a ich liczba będzie większa niż średnia w naborach w latach 2009-2014.
Badanie satysfakcji wnioskodawców LGD dot., jakości pomocy świadczonej przez LGD na etapie przygotowywania wniosków o przyznanie pomocy	Badanie ankietowe CAVI (100 osób) w 2018, w 2020 i 2022 r.	Ocena pracy LGD i konsultantów będzie wysoka.
Kampania informacyjna i promocyjna dotycząca realizowanych projektów	Zamieszczenie informacji na stronie internetowej LGD i na FB (1); Zamieszczenie informacji na stronach gmin (6); Liczba wejść na stronę LGD w okresie prezentacji dorobku wdrażania LSR 2014- 2020 wysłanie komunikatów do mediów (3); Stoiska podczas imprez (6), wystawa zdjęć w GOK-ach/ Urzędach Gmin.	LGD będzie bardziej rozpoznawalna organizacją, a program Leader i PROW będzie dobrze kojarzony z ciekawymi realizacjami na obszarze LGD.

14.5.4 Analiza efektywności działań komunikacyjnych i zastosowanych środków przekazu

Działania komunikacyjne prowadzone przez LGD są na bieżąco monitorowane:

- badana jest efektywność doradztwa poprzez Ankiety doradztwa, a skuteczność w aplikowaniu przez beneficjentów w konkursach;
- prowadzone są badania skuteczności działań (wydarzeń, imprez itp.), organizowanych przez LGD w ramach animacji i współpracy poprzez bieżącą ocenę prowadzoną po zakończonym działaniu (ocena oczekiwanych efektów do rzeczywistych);
- monitoruje się korespondencję mieszkańców z LGD pod kątem wzrostu/spadku zainteresowania LGD;
- utrzymywany jest stały kontakt z samorządami, które informują poprzez swoich pracowników o bieżących działaniach LGD, ale także zwracają na zapotrzebowanie na dodatkowe działania komunikacyjne.

Taki schemat działań, wypracowany jeszcze w poprzednim okresie skutkował wdrożeniem LSR 2007-2013. Wnioskodawców było więcej niż środków. Obecnie planuje się działania oparte na poprzednim schemacie.

W przypadku spadku lub braku zainteresowania potencjalnych beneficjentów korzystaniem ze wsparcia LSR zostanie wdrożony „Plan awaryjny” (opis: podrozdział: 14.5.2). Informacje o efektach wdrażania Planu komunikacyjnego uzyskiwane będą z danych wykonywanych w ramach bieżącego monitoringu oraz oceny efektywności działań, prowadzonej na bieżąco np. przy doradztwie oraz animacji i współpracy z mieszkańcami. Modyfikacja planów i działań będzie miała na celu wprowadzenie korekt, które pozwolą na osiągnięcie założonych w *Planie komunikacji* celów strategicznych. Kompleksowe badania ewaluacyjne wdrażania LSR i funkcjonowania LGD przewidziane są w latach 2018, 2020, 2023.

14.5.5 Opis sposobu wykorzystania w procesie realizacji LSR wniosków i opinii zebranych podczas działań komunikacyjnych

W okresie wdrażania LSR 2014-2020 wprowadzona zostanie procedura wykorzystania w procesie realizacji LSR wniosków i opinii zebranych podczas działań komunikacyjnych. Oparta będzie o doświadczenia z wdrażania poprzedniej LSR 2007-2013, gdzie funkcjonowała, ale nie miała formalnego kształtu. Biuro LGD będzie gromadzić wnioski, postulaty i opinie kierowane do LGD i przygotowywać ich zestaw na posiedzenia Zarządu, podczas których będzie to stały punkt programu obrad. Zostaną przygotowane klarowne kryteria, za pomocą których kierować się będzie wnioski do dalszego procedowania (np. związane z postulatami zmian kryteriów lub zmian w innych dokumentach) lub zostaną odrzucone z adnotacją uzasadniającą powody odrzucenia.

14.5.6 Budżet przewidziany na działania komunikacyjne

Działania przewidziane w *Planie komunikacji* mieszczą się w bieżącym funkcjonowaniu LGD (ulotki, foldery, spotkania z mieszkańcami, komunikaty do mediów, spotkania konsultacyjne itd.).

Przewiduje się kwotę 2 500 euro rocznie na w/w wydatki (budżet na aktywizację – wydawnictwa: ulotki, foldery, ogłoszenia). Jeśli nastąpi nadzwyczajna potrzeba wydatkowania dodatkowych środków – decyzję podejmie Zarząd, oceniając sytuację.

Harmonogram działań w *Planie komunikacji* opracowywany będzie w sekwencjach rocznych. Dostosowany zostanie do uzgodnionych z IW terminów naborów.

Harmonogram działań komunikacyjnych (ogólny zarys)

DZIAŁANIE:	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Kampania informacyjna nt. głównych założeń LSR na lata 2014-2020									
Kampania informacyjna nt. zasad oceniania i wyboru operacji przez LGD									
Spotkania konsultacyjno-doradcze									
Kampania aktywizująca i motywująca do realizacji swoich pomysłów w ramach LSR									
Badanie satysfakcji wnioskodawców LGD dot., jakości pomocy świadczonej przez LGD na etapie przygotowywania wniosków o przyznanie pomocy									
Kampania informacyjna i promocyjna dotycząca realizowanych projektów									
Działania monitorujące									
Przeprowadzenie badań ewaluacyjnych									